לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', י"ט באייר תשמ"ח, 6 במאי 1988 / שנת מ"ח מס' 13641 / המחיר –.2 ש"ח כולל מע"מ

מועה"ב מתכנסת לדון בפשיטה בלבנון

רויטר עתיים

מרכז האו"ם. — מועצת הבטחון הסכימה לקיים התייעצויות בדלתיים סגורות על בקשה רישמית שנתקבלה מלבנון, הקוראת למועצה לדון בחדירה הישראלית האחרונה לטריטוריה שלה — זאת אמר אמש דובר האו"ם. הדובר ציין כי המועצה תתכנס היום כדי לדון בבקשה, שנכללה באיגרת שנשלחה על ידי נציג לבנון באו"ם ראשיד פאחורי לנשיא המועצה הצ'ין דוזדי מאלג'יריה. במכתב הכולל פיסקה אחת כלבד נאמר: „לפי הוראות ממשלתי, אני מתכבד לבקש ישיבה דחופה של מועצת הבטחון כדי לדון בתוקפנות הישראלית נגד לבנון, שקיבלה מימדים של פלישה הפוגעת בחלק הדרומי של ארצי".

צד"ל הרס אתמול 60 מבנים במיידון; צה"ל הזהיר „חיזבאללה" לבל ישוב לכפר

האירגון השיעי גילה אתמול כי אחד מאנשיו נפל בשבי ישראל – תיאר את הקרב כנצחון של לוחמיו והבטיח נקמה ● ישראל הזהירה כי לא תימנע מלבצע פשיטות נוספות בדרום־לבנון ● סוכנויות הידיעות בלבנון: תגבורת של אנשי חיזבאללה התפרסה בקו מיידון – עין־אל־טינה

יהודה צור, דסנת ורדי, כתבנו הצבאי וסוכנויות הידיעות

כוחות של צבא דרום־לבנון שבו אתמול אחר הצהריים לרצועת הביטחון לאחר שסיימו להרוס כ־60 מבנים שנותרו בכפר מיידון. תוך כדי נסיגת כוחות צד"ל לרצועת הביטחון הבחינו בכלי רכב של מחבלים, שנע מדרום לעין־טינה. טנק של צד"ל ירה אל כלי הרכב והוא נפגע, והמחבלים שהיו בכלי הרכב נהרגו. עד אתמול בשעות הערב לא שבו מחבלים לאזור מיידון.

צה"ל ימשיך להתעניין במה שקורה בכפר מיידון כדי למנוע את חזרתם של מחבלי החיזבאללה

(המשך בעמוד 2)

דליקה בבית־אבות ברמת אביב — דיירים מפונים מהמקום

זהבה מוזס, עתי"ם

בבית־אבות משען ברחוב פיכמן 10 ברמת אביב פרצה אמש שריפה. דיירים מפונים בשעה זו בידי כוחות משטרה ומכבי אש הנמצאים במקום.

שני נפגעי עשן מהשריפה בבית־האבות משען ברמת אביב פונו עד עתה לבית החולים איכילוב בתל אביב. מבית־האבות מיתמר בשעה זו עשן סמיך וממד"א נמסר כי יש חשש לנפגעי עשן נוספים. כ־7 אמבולנסים ושני נט"ן נמצאים ליד בית־האבות, ולמקום נשלח רכב המשמש כתחנת עזרה ראשונה ניידת, שאמורה להגיש טיפול ראשוני לנפגעים בטרם שליחתם לבית חולים.

למקום הוזעקו כוחות משטרה גדולים וכבאים העוסקים בכיבוי הדליקה ובפינוי הדיירים.

השופט אהרון כהן הורשע בפלילים ● עמוד 23

עלייה לימין בקרב הסטודנטים בי"ם ● עמוד 24

נפתחה ועידת מפ"ם — תגבש המצע וההיערכות האירגונית לקראת הבחירות

המזכ"ל גרנות: נתייצב לבחירות ברגלנו ובמצענו, אבל נקרא לשיתוף פעולה עם כל מי שיפעל נגד הליכוד וגרוריו המאיימים להמיט אסון על המדינה ● הוועידה נפתחה בנוכחות נשיא המדינה, מזכ"ל ההסתדרות ח"כים ואורחים רבים ומשלחות ממפלגות סוציאליסטיות בחו"ל

אבשלום קווה

במעמד נשיא המדינה חיים הרצוג, מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, שרים, חברי כנסת וחברי משלחות מחו"ל נפתחה אמש הוועידה העשירית של מפ"ם, בהשתתפות 1200 צירים. האירוע התקיים באולם קולנוע תל־אביב, במרכז ערב המתיחות, אשר הונחה על־ידי מזכיר המרכז חנן ארז עמד נאומו של מזכ"ל המפלגה אלעזר גרנות.

במהלך דיוניה היום ומחר תגבש הוועידה את מצע המפלגה לקראת הבחירות לכנסת הי"ב.

הערב החגיגי נפתח בשעה

(המשך בעמוד 2)

ועידת מפ"ם ה־10 נפתחה אמש בת"א (צילום: פרטוש)

צה"ל מונע אספקה מערי הגדה

רועה נהרג וחברו נפצע מירויות מתנחלים משילה

סנהס ענברי, עזרא אבירן, בצלאל עמיקם

רועה ערבי נהרג וחברו נפצע בקטטה אלימה עם מתנחלים משילה. אתמול אחר הצהריים רעו שני רועים מן הכפר הערבי תורמוסעיה את עדרם ליד שילה.

תושבת ההתנחלות הורתה להם להסתלק ומשסרבו הזעיקה תושבים נוספים מן המקום. מתחקיר ראשוני עולה כי לאחר דין ודברים ירו המתנחלים אל הרועים, וכאמור מן

(סוף בעמוד 4)

פעולה מעוררת ספקות

אל „פעולת השיטור" בלבנון צורף מבצע תקיפת מעוז של החיזבאללה בכפר מיידון. צה"ל הגדיר את הפעולה כ„מוצלחת", אך מחירה היה כבד – שלושה חיילי צה"ל נהרגו ו־17 נפצעו.

פעולת מיידון מעוררת את השאלה החוזרת ונשנית בדבר אופי ההתגוננות של צה"ל בפני סכנת חדירות החבלה. קציני צה"ל בכירים חזרו וטענו שעדיף לתקוף את המחבלים במקומם, מאשר לשבת ולצפות לחדירתם דרך הגבול. ספק אם הטענה הזו עומדת במבחן המציאות. יש בהחלט סבירות למתקפת מנע כאשר ברור שהאוייב עומד לצאת למלחמה כוללת, מתקפה כזו שוללת מהאוייב את עליונות מכת הפתיחה ואת גורם ההפתעה. ואולם, מלחמת חוליות החבלה בישראל אינה מלחמה כוללת, אלא מלחמת גרילה, והיא אינה ניתנת לחיסול ע"י מכה בבסיס זה או אחר. עובדה היא שמייד לאחר התתקפה נראו מחבלים רבים חוזרים לבסיס במיידון. קשה לראות איך פעולה כזו מקדמת את המשימה החשובה לשמור על בטחון הגליל. לעומת התועלת המועטה, יש בפעולות מסוג זה נזק ברור – חימום הגזירה מעבר למאבק הספציפי במאחז מחבלים זה ואחר, חשש לחיגררות למלחמה רחבה יותר, וכמובן, האבידות הישראליות.

לעצם הספיקות על המבצע הצטרפה ביקורת על דרכי קבלת ההחלטות. לא רק שהממשלה לא שותפה במהלך, נראה, על פי הדיווחים, שהוא התקבל על דעת שר־הבטחון בלבד. יתר אנשי הקבינט, כולל פרס ושמיר, עמדו בפני עובדה ואישרוהו בדיעבד. דרך קבלת החלטות כזו ראויה לביקורת ומעלה זכרונות קשים מתקופת מלחמת־לבנון, גם אם אז דובר במבצע בהיקף רחב הרבה יותר.

דומה שהדרך הנכונה להגן על גבול הצפון צריכה להמשיך ולהיות דרך ההגנה על הגבול, שהניבה עד־כה פירות טובים, אף כי גם היא דורשת קורבנות. מלחמה כוללת בסוג הלחימה של אש"ף והחיזבאללה צריכה ויכולה להיעשות רק במישור המדיני, ע"י ביטול המניע ללוחמת הגרילה באמצעות הסדר, וחיסול התשתית הבינלאומית והכלכלית המעוניינת לתמוך בה ולממן אותה.

גיבוי לרבין מלשכת שמיר: בלבנון נעשתה פעולת סריקה שלא דרשה החלטת קבינט

שרים מתחו ביקורת על רבין שקיבל ההחלטה לבדו מבלי להביאה לפורום ממשלתי ● שמיר בלבד קיבל הודעה על הפעולה לפני תחילתה ואילו לפרס נודע על כך בדיעבד ● שרון, לוי ונבון טענו כי זהו תקדים מסוכן – וכי היה זה מבצע גדול שכלל גם אפשרות של הסתבכות עם הסורים ● סיעת הליכוד: השמאל שוב מערער המורל הלאומי ● ה„תחיה": לרבין נתון גיבוי השפיים ● „המתקדמת": להדיח את שר־הבטחון

דליה שחורי, מוטי במוק

בעקבות טענות שהועלו שלשום, בעיקר על־ידי שר־התעשיה והמסחר אריאל שרון, על כך שלא נועצו בקבינט בקשר לפעולת צה"ל בדרום לבנון, אמר יועץ ראש־הממשלה לענייני תקשורת אבי פזנר, „מדובר בפעולת סריקה באזור הבטחון ובשוליו, שכמוה היו רבות בעבר ועוד יהיו בעתיד, ואף פעם לא נדרשה החלטה מיוחדת של הקבינט לאשר פעולה מזאת".

בידיעות נאמר עוד, כי שר־הבטחון לא הביא את כוונת הפעולה לידיעת ראש־הממשלה יצחק שמיר, ומ"מ ראש הממשלה שמעון פרס. לשכת ראש־הממשלה מסרה אתמול

(סוף בעמוד 4)

מפקד סורי: לוא התקדם צה"ל לעבר מאשגארה — הייתי פותח באש

סי"ב

מאשגארה. — מפקד הכוחות הסוריים במאשגארה אמר אמש לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית כי הצבא הסורי, המוצב בעיירה זו מאז יוני 1986, היה פותח באש, לוא התקדם צה"ל „מעבר למיידון בכיוון למאשגארה" השוכנת במרחק 12 ק"מ צפונית ממיידון.

אזמל/אם שכולה

לא להאמין

אתמול בבוקר, במה שנראה לי כמו מבזק חדשות של גלי צה"ל, שמעתי בחצי אוזן, שהאשה מכפר ביתא תואשם ברצח תרצה פורת. הכוונה — הבינותי — לאותה אם שכולה שהכתה את רומם אלדובי לאחר שירה בבנה. הידיעה היתה קצרצרה. האזנתי לרדיו תוך נסיעה לא מרוכזת, והתגובה הראשונה, הספונטנית, היתה של כעס: מי האידיוט המרשה לילדים אלה בגלי צה"ל לשדר בדיחות מקבריות ולהוציא שם רע למדינה?

ב־8 האזנתי לחדשות במלואן והידיעה לא שודרה. רציתי להרגע. אין ספק שלא שמעתי נכון. אולי אני פרנויאידית בכל הנוגע לנושאים אלה. בכל זאת שאלתי במערכת את כל מי שנקע בדרכי האם שמע. לא, איש לא שמע ואיש גם לא שום דבר כזה. אולי אחד העורכים. הלכה לחפש מישהו מהעורכים ועקבותיה אבדו. נשארתי רתוקה לטלפון במשך 20 דקות וויתרתי. לא נעים לבלבל את המוח לאנשים עסוקים בהזיות־שווא. הרי הדבר לא יתכן, לא במדינת ישראל. אפילו כהנא לא יעלה על הדעת משהו כל כך דבילי. לא, אין ספק שהידיעה לא שודרה. אולי שהיום אחד באפריל? ואם לא, אולי לפי המסורת של אחת מעדות ישראל, מחליפים את אחד באפריל בל"ג בעומר? ואולי...

ב־10, בעודי מחוברת לרדיו, עיינתי בעיתוני צהרים. בעמוד הראשון של „חדשות" היתה משבצת צבעונית, ידיעה מאת אורון מאירי: „תושבת ביתא תואשם ברצח תרצה פורת" ובגוף הידיעה: „...ממסקנות

תרצה פורת, לאחר שנפגעה מירויות רומם אלדובי

חקירת המשטרה עולה, כי האשה השליכה אבן בראשו של אלדובי, לאחר שהרג את בנה ופצע קשה את בעלה. כתוצאה מכך פתח אלדובי באש, ממנה נהרגה פורת".

אתם רוצים שאאמין כזה? האמין. אולי זה ציטוט מ„דבר אחר"? דפדפנו ב„דבר אחר" ולא.

כאשר גם ב־9 הידיעה לא שודרה טילפנתי לגלי צה"ל, סתם בשביל להרגע. הנערה שהשיבה לטלפון לא יכלה לעזור לי. היא לא יודעת על

צב"ש

על המשמר

ציורמצב

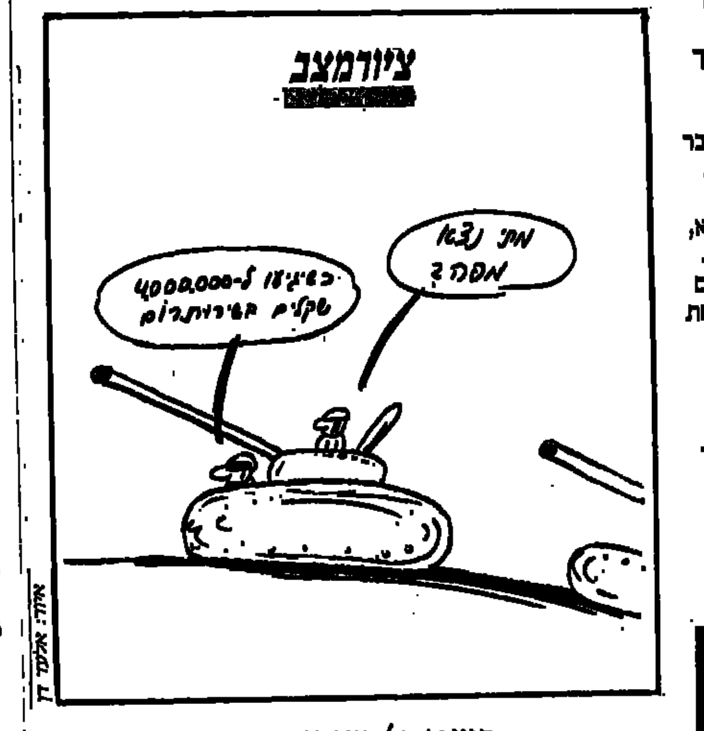

בשטח/שירותרום

עיסוי מייגע לכיס

אפילו אחרי שיצאו הפוליטיקאים מאולפן השידור בגלי צה"ל, נשאר טעם הקונצנזוס באוויר. רווחתם של הקרביים ביו"ש, עזה ורצועת הבטחון בלבנון היא השנה „מעל כל המחלוקות". הידיעות הטובות והידיעות הרעות, בדבר המיני־פלישה של היומיים האחרונים, הכניסו מוטיבציה. אייל גפן מבקש לשמן ארנקים, לשנס תרומות נדיבות, לדחוף את הסכום אל פסגות חדשות.

דורי בן־זאב וטליה שפירא – עושים שירותרום

כשהוא משוחח עם נציגת אגודת „שומרי מישקל" ומנסה למכור לה 30 ק"ג פרטיים, משלו, היא קונה, והוא מבטיח שירד. האגודה אגב תרמה את שווי סך כל הקילוגרמים שירדו חבריה בחודש אפריל, 23,640 ש"ח.

דורי בן־זאב וטליה שפירא מסיימים שעתיים נרקיסיסטיות בשניים, בהן בחרו להסתגר בחדרון קטנטן, אולי בגלל שרורי התבייש כי נקע בבוקר רגל וצלע, עם מקל ונעלי בית משובצות אדום.

מתגלגלים עוד קצת בין הג'נגלים, עושים פוזות לחיילות הנחמדות ויורדים ליפו. בסך הכל פתיח שקט לשירותרום שבדרך. הסיסמה „40 שנה, 40 שעות שירור", לא חיממה על הבוקר את צג המחשב, שלא עלה, בשעה 12, מעל מאתיים אלף ש"ח. אני מהמרת על הגששים. מחר בערב, „קיקר נגד קיקר", חייב לסגור קופה.

אלישבע איילון

הוועידה העשירית של מפם. תל־אביב, תשמ"ח. 5-7.5.88.

הוועידה העשירית נפתחת

1. צירי הוועידה שעדיין לא לקחו את תיקי וכרטיסי הציר יוכלו לקבלם בלשכת הוועידה בקולנוע ת"א ביום שישי בבוקר בין השעות 07.30–11.30.
לא יחולקו כרטיסים ותיקים בערב הפתיחה.
צירים שאין ברשותם כרטיס ציר או הזמנה לערב הפתיחה, מתבקשים להצטייד ביפוי כח ממזכיר סניפם/קיבוצם המאשר את בחירתם לצירים. יפוי כח אשר יאפשר השתתפותם בערב הפתיחה.
2. בערב הפתיחה לוועידה (חמישי 5.5.88) ינעלו דלתות הכניסה לאולם קולנוע ת"א בשעה 20.15.
3. ישיבת חברי ועדת „הסדרי הבחירות בוועידה" וחברי „ועדות הקלפי" מתקיימת ביום שישי ה־6.5.88 בשעה 07.30 באולם הכניסה לקולנוע ת"א בהשתתפות ולדי מורג, ואהרון בן יוסף.
4. תדרוך קצר לחברי נשיאות הוועידה יתקיים ביום שישי 6.5.88 בשעה 07.30 בחדר הנשיאות בקולנוע ת"א בהשתתפות נפתלי פדר.
5. בכניסה לאולם בקולנוע ת"א נערכת תערוכת 40 שנות מפ"ם בפלקטים.
6. צירי הוועידה הצעירים מוזמנים „לערב צעירים" בבית הקבה"א ביום שישי 6.5.88 בשעה 23.00. בתכנית: התארגנות המפלגה לבחירות, תכנית עבודה על פי מגזרים, ריקודים וכיבוד על גג הקבה"א.
7. חברי מפ"ם מאזור המרכז מוזמנים לדיון המדיני הפתוח במסגרת דיוני הוועידה אשר יתקיים בליל שבת ה־6.5.88 בשעה 20.00 בקולנוע ת"א.

מפם

מפם חזקה - מחזקת אותך

הוועידה העשירית של מפם. תל־אביב, תשמ"ח. 5-7.5.88.

תוכנית הוועידה העשירית של מפ"ם

יום חמישי — 5.5.88

20.30	–	ערב פתיחה חגיגי:
	–	פתיחה – מזכיר המרכז חנן ארז.
	–	מעמד יזכור.
	–	ברכות: נשיא המדינה, מזכ"ל ההסת', ח"כ מוחמד וותד, חח' דליה דרעי.
	–	נאום מרכזי: מזכ"ל מפ"ם א. גרנות.
	–	תוכנית אומנותית: דגלנים, המנונים, מקהלת הקבה"א, חבורת הזמר „חעוגן", להקת המחול „יואב".

יום שישי — 6.5.88

08.00 – 10.00	–	מליאת פתיחה
	–	בחירת נשיאות – חנן ארז.
	–	בחירת ועדת מנדטים – יו"ר הנשיאות.
	–	ברכת הסניף המארח – אברהם מזרחי.
	–	אישור צירי הוועידה – יו"ר ועדת המנדטים.
	–	בחירת ועדה לסדרי הבחירות בוועידה – יו"ר הנשיאות.
	–	אישור נוהל קבלת החלטות ואישור סדר יום הוועידה.
	–	בחירת ועדת ניסוח.
	–	הנחיות ארגוניות + ברכת רכז הוועידה אילן רגב.
10.00 – 12.00	–	פתיחה לנושא החברתי־כלכלי: א. זילוני, יאיר צבן.
	–	פתיחה לנושא האזרחי + ערביי ישראל: חייקה גרוסמן, מוחמד וותד.
	–	דברים קצרים מפי נציגי ועדי עובדים וצעירים.
14.00 – 18.30	–	בחוגים: א) דיונים בנושא החברתי כלכלי ובנושא האזרחי + ערביי ישראל. ב) הצעות החלטה בנושא המדיני. ג) המלצות להתארגנות המפלגה לבחירות.
20.00 – 22.30	–	דיון מדיני במליאה, פותח: מאיר תלמי (בפתיחת שירה בציבור) ברכות למשלחות מחו"ל: אריה יפה.
23.00 – 10.00	–	ערב צעירים

יום שבת — 7.5.88

08.00 – 11.00	–	קבלת החלטות בנושא המדיני – פותח אלעזר גרנות.
11.00 – 13.00	–	קבלת החלטות בנושא החברתי־כלכלי.
13.00 – 15.00	–	קבלת החלטות בנושא האזרחי + אזרחי ישראל.
15.00 – 15.30	–	סיכום וסיום הוועידה.
		המלצות הוועידה להתארגנות המפלגה לבחירות – חנן ארז.
	–	המנונים
	–	נעילת הוועידה – יו"ר הנשיאות

מפם

מפם חזקה - מחזקת אותך

מדף/מקור

מאה שנים של מיתוס

מאיר שלו: „רומן רוסי"; עטיפה: שמעון זנדהאוז ואברהם אופק; עם עובד/ספריה לעם; אפריל 1988; 394 עמודים.

שני שמות עמדו לנגד עיני בזמן קריאת „רומן רוסי": יצחק שלו, אביו של מאיר, שספרו „פרשת גבריאל תירוש" היה אחד המיתוסים שלי בנערותי, וגבריאל גארסיה מרקס, מחבר „מאה שנים של בדידות" אחד מאותם ספרי אלמוות המלווה אותי לאורך השנים, כמו גם — כך אני מסיק מ„רומן רוסי" — את מאיר שלו.

ואיני מציין זאת לשלילה. שלו משתמש בטכניקה של גארסיה מרקס אולי אפילו בלא שהיה מודע לכך, ומצליח להעלות באוב את אותן „מאה שנים של מיתוס" (או כמעט מאה) מימי תחילת העליה השנייה ועד ימינו. ואני ראיתי, אולי לראשונה, את אותם אנשים, את אותו מיתוס, את אותו הר געש של יצרים, שהניע אותם ליצור את אותו יש שאנו חווים עתה, לטוב או לרע.

ושלו, בדרכו הסרקסטית, יודע לנפץ את המיתוסים של „אנו באנו": בלא לגרוע מגודל ההישג. „מעולם לא ידעתם להעריך עבודה רגילה ושקטה" זועם לוין על יוצרי המיתוסים. „כולכם שיחקתם בתיאטרון הגאולה והתקומה שלכם. חריש היה חזרה אל הקרקע, תרנגולות הטילו ביצה ראשונה אחרי אלפיים שנות גלות. הבולבוסין הפשוטים, הקארטופעלך שאכלנו ברוסיה, נהפכו כאן לתפוחים־של־אדמה, להתמזגות עם הטבע".

לומר שהספר ריגש אותי — נראה מעט מדי. חוויתי את „רומן רוסי" בעניין, בצחוק ולעיתים עד כדי דמעות. בשתי מילים: ספר חובה.

אמי לנדאו

עורך „עמוד־אחורי": אמי לנדאו

נפתחה ועידת מפ"ם ה־15

(סוף מעמוד ראשון)

מזכ"ל ההסתדרות אורח בוועידה (צילום: י. פרטוש)

שמונה ושלושים, עם כניסת הנשיא לאולם כשהקהל קם על רגליו ומקבלו בתשואות. מקהלת הקיבוץ הארצי השמיעה מתרוות שירי שלום. ונן ארז אמר בדברי הפתיחה כי למן הוועידה התשיעית (1983) עברה המפלגה דרך קשה, במהלכה גובש מחדש כוחה של מפ"ם בעיר, בכפר, במפעל ובתרושה. מוועד עובדים לוועד עובדים נתחשלה שוב שלשלת השותפות והסולידריות שהביאה אותנו עד הלום, עם הצטרפות עשרות ומאות חברים וחברות, צעירים ומבוגרים בני נוער, יהודים וערבים".

תשואות למשלחות מחו"ל

בתום דבריו עלו לבמה עשרות רגלני הסניפים השונים, אשר התקבלו במחיאות כפיים. לאחר קריאת היזכור ושירת התקווה והאינטרנציונאל הוצגו חברי המשלחות מחו"ל שהתקבלו בתשואות. הנציגים, בעיקר ממפלגות סוציאליסטיות הגיעו מדנמרק, גרמניה, איטליה, אוסטריה, מכסיקו, רומניה, ספרד, שבדיה, ונצואלה.

הרצוג: מעמד מיוחד

הנשיא הרצוג אמר בדברי ברכתו כי למפ"ם מעמד מיוחד ומקום של כבוד במפה הפוליטית של ישראל. בדבריו עמד על השותפות היהודית־ערבית של מפ"ם "הנחוצה כדי למגר את ניצני הגזענות בשני העמים. על הדימוקראטיה להגן על עצמה ואני מצר כי גילנו בעניין זה הקלת ראש" אמר הנשיא.

קיסר: שותפות שתימשך

אחריו דיבר ישראל קיסר שהקדיש חלק ניכר מדברי ברכתו לשותפות בין מפלגת העבודה למפ"ם בהסתדרות. "אני רוצה לקוות כי שותפות זו, שאינה שותפות על תנאי, תימשך גם בעתיד. מצרי אפעל להמשך השותפות, למען ציבור העובדים למען תנועת העבודה ולמעננו, במאבקנו ובמאמצינו לבנין חברה יוצרת וצודקת".

פרס שיגר ברכה

מ"מ רה"מ שמעון פרס שיגר ברכה לוועידה בשמו ובשם מפלגת העבודה בה כתב: הציבור הישראלי יצטרך להחליט בקרוב האם מבקש הוא לדרוך במקום, או לפתוח דרך חדשה בחיינו המדיניים, דרך של שלום... על השגת המטרה הזאת נצטרך להיאבק כולנו, כל הכוחות השוחרים את טובתה של המדינה."

וותד: רגישות לצדק

חבר הכנסת מוחמד וותד אמר כי הוא מרגיש גאווה כחבר מפלגה ערכית. המצטיינת ברגישותה לחיי אדם, בתתירה מתמדת לצדק, לשוויון ולערכים נעלים, שכביכול אבד עליהם הכלח". "אני מאמין שכולנו נצליח בסופו של דבר להשליט את צד המצפון והשכל ולהגיע לשלום של אמת בין שני העמים. כי חצי חיים אנו". בתחילת דבריו אמר וותד כי בימים טרופים אלה "להיות חגיגי פירושו להיות קצת קהה. והמשך הוסיף: "החברה הישראלית, יהודים וערבים, שמאל וימין, תתקיים רק אם תשמור על ערכיה הבסיסיים".

ברכת ועדים ומועצות

בתחום הקראת מברקו של יו"ר הוועד הארצי של המועצות הערביות איברהים נימר חוסין, עלה לבמה סגן יו"ר "ועד מס' 1", סיני גרוב, שקבע כי הוועד נותן תקווה לאלפי עובדים מובטלים וכי מטרתו לעזור להסתדרות לחזור ליעודה כהסתדרות לוחמת.

את ברכת החברות הביאה דליה דרעי מאוסקים שקראה לממשלה לטפח ולקדם את עיירות הנגב במקום להקים ישובי רפאים בגדה המערבית. יו"ר ועד עובדי מנועי בית שמש הודה על העזרה שמספקת המפלגה לעובדי המפעל הנאבקים על קיומו ועל מקור פרנסתם. בתום דבריו הוקרא מברק מיו"ר אגודת ארבעים הכפרים הערבים.

גרנות: מערכה קשה

"מערכת בחירות קשה עומדת לפתחינו, תוצאותיה יאכזבו את מי שמחכים לכשלונה של מפ"ם", אמר גרנות לקראת סיום ניתוחו המדיני המקיף, "אנחנו נשתף פעולה עם כל מי ש יפעל נגד הליכוד וגרוריו המאמינים אסון על מדינת ישראל".

בחלק הראשון ל דבריו ערך חשבון־נפש־שורדך עם ממשלת האחדות הלאומית, אשר בסיום כהונתה "ישראל מפולגת יותר, רואגת יותר ועצובה" יותר מאשר חזות פניהם של שרי הממשלה בעת הצבעתם בבית הנשיא".

הוא תקף את החוק האוסר מיפגשים עם אש"ף ואמר כי המפלגה דבקה בתנאיה: נוסחת שם־טוב־יריב, 'מוכנות לשלום והפסקת הטרור — כאתגר לאש"ף כדי שיוכל להיות בר־שיח בעיניהן של מפ"ם.

לבצע חציית קווים

להערכתו של גרנות רק מהלך בלתי שיגרתי יוכל להציל את השלום משקיעתו. "יש לבצע חציית קווים בעולם ולהתור לכך שברית־המועצות תדבר עם ישראל והאמריקנים ידברו עם הפלסטינים. אנו קוראים לחידוש קשרים מלאים עם ברית־המועצות תוך הבטחת זכות העליה ליהודים ארצה, ואנו קוראים לאמריקנים להכיר בזכויות הפלסטינים להגדרה עצמית, תמורת הכרתם בהחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 ובקיומה הריבוני של מדינת ישראל. רק בכך יש סיכוי לקדם את השלום".

לפני כן ערך גרנות פולמוס עם תפיסת האופציה הירדנית ויוזמת השר שולץ. יוזמה שהסכה להתמצה. "יש לי מלוא האהדה לפרס על החלטתו תתחושה להציב את המאבק על השלום במרכז המערכת ובמרכז יעורו האישי, אבל מה לעשות וזו אינה משקפת את המציאות שלנו ובמציאות קיימת סכנה אמיתית ואיומה של חידוש המלחמה. תקוות השלום המהיר היא ברגע זה תקווה קלושה ביותר".

מפלגה של אש תמיד

לקיסר אמר גרנות: אנו רוצים להמשיך את השותפות, אבל השותפות הזאת לא יכולה לחצוץ בינינו לבין ציבור העובדים. יש לנו זכות מלאה לקיים קשר בלתי־אמצעי עם כל עובד וכל מפעל". "אנו לא מפלגה של זיקוקין די־נור, אלא אש תמיד", אמר גרנות לקראת סיום דבריו.

דיונים היום ומחר

דיוני הוועידה יימשכו היום ומחר. הבוקר יוקדש לנהלים אירגוניים ולאחר מכן ידונו נושאים חברתיים־כלכליים. יפתחו אפרים זילוני ויאיר צבן. לאחר מכן יעלה הנושא האזרחי־ערבי. יפתחו חייקה גרוסמן ומוחמד וותד. אחרי הצהריים יתכנסו צירי הוועידה במסגרת שלושה חוגים ובערב ייערך דיון מדיני במליאה, אותו יפתח מאיר תלמי.

בסודן נטבחו אלפי אזרחים

רויטר

לונדון. — אלפי אזרחים נטבחו בידי מליציות התומכות בממשלה במאבקה נגד המורדים בדרום המדינה — מגלה דו"ח שפורסם אתמול.

בדו"ח של ארגון להבטחת זכויות המיעוטים נאמר עוד, כי עקב הקרבות בין כוחות הממשלה לחיילי צבא שיחרור העם של סודאן נגרם נזק רב לכלכלה הכפרית, שתושבים רבים סובלים מחרפת רעב ומאות אלפים נעקרו מבתיהם.

צה"ל הרס אתמול

(סוף מעמוד ראשון)

לאזור. חיילי צה"ל הותירו במקום כרוזים ובהם הזהירו את המחבלים שלא ישתלטו מחדש על הכפר.

תמנע שיבת מחבלים

מתחקירים, שהיו אתמול בפיקוד צפון עולה, שכוח צנחנים פעל כראוי. אלוף הפיקוד יוסי פלד שב ושיבח את החיילים ואמר, כי על המחבלים להבין שישראל לא תמתין להם בקו הגבול ותמשיך לנסות למנוע מהם להתבסס בכפרים הסמוכים לאזור הביטחון.

אורי לוברני מתאם הפעולות ברצועת הביטחון, אמר אתמול, שכוחות צה"ל עשויים לבצע פשיטות נוספות בדרום לבנון אם ימשיכו המחבלים הפלשתינים והשיעים הקיצוניים לתקוף את ישראל ואת עמדות צד"ל.

החיזבאללה מבטיחה נקמה

בדרום־לבנון ציינו דוברים שונים של החיזבאללה את קרב מיידון כניצחון גדול עבור הארגון השיעי. במסיבת עיתונאים בצידון תארו דוברי החיזבאללה את קרב מיידון כאחד השלבים החשובים ביותר במאבק נגד ישראל. מנהיג החיזבאללה אמר אתמול שארגונו ינקום בישראל והדגיש כי המאבק נמצא רק בהתחלתו.

ישראל דוחה המחאה

שגריר ישראל, בבריטניה יהודה אבנר הביע אתמול מחאה חריפה בפני תת שר החוץ הבריטי, דיוויד מלור על הביקורת שהושמעה בבריטניה על פעולת ישראל בלבנון. השגריר הסביר למלור את הרקע לפעולה וערכה במניעת טרור בעתיד. מלור הבטיח להעביר את דברי השגריר לשר החוץ סר ג'פרי האו.

הרמטכ"ל אצל הפצועים

הרמטכ"ל רב אלוף דן שומרון ביקר אתמול את 15 פצועי צה"ל המאושפזים בבית החולים רמב"ם בחיפה. את הרמטכ"ל ליוו אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד וקצינים בכירים. הרמטכ"ל אמר, כי מיידון ריקה ונטושה וכי היתה הערכה מוקדמת שיתפתח קרב קשה במיידון, אנו תמיד מקווים שיהיו נפגעים מעטים ככל שניתן, אך יש לזכור שבמלחמה יש נפגעים.

בינתיים הודיע ארגון חיזבאללה כי 10 מבין לוחמיו נהרגו וי־9 נוספים נפצעו, ביניהם אחד שנפל בשבי הישראלים. עם זאת הודה הארגון הפרו־איראני כי מספר זה מהווה סיכום חלקי לפי שעה.

הארגון השיעי הקנאי שיגר אתמול בבוקר תגבורת צפונית לכפר מיידון, שנכבש יום קודם לכן על ידי צה"ל. כ־250 לוחמים התפרסו לאורך "החזית" מיידון — עין אל־טינה, והציבו שם מקלעים, סוללות נ.מ. וציוד אחר, אמר כתב סוכנות הידיעות הצרפתית שביקר באזור.

ארה"ב נמנעה מגינוי

ארה"ב הביעה אתמול את צערה נוכח האלימות שנתלוותה לפשיטה הישראלית לדרום־לבנון, אך נמנעה מלבקר את ישראל בקשר עם צעד זה. בהתייחסו לפעולה שביצעו הכוחות הישראלים ושנמשכה 48 שעות, בתגובה לחדירות של מחבלים פלשתינים לצפון ישראל, ציין משרד החוץ האמריקני כי האלימות מעבר לגבול פגעה ביציבות האזורית.

הפצוע קשה מקרב מיידון יצא מכלל סכנה

יואב אביב

בבית החולים רמב"ם בחיפה עדיין מאושפזים 15 מפצועי צה"ל מהפעולה שהיתה בלבנון. אתמול אמר סגן מנהל בית־החולים ד"ר צבי בן־ישי כי הפצוע קשה, המאושפז במחלקת ההתאוששות, יצא מכלל סכנה וכי הוא נושם בכוחות עצמו. שני הפצועים שהיו במצב בינוני גם הם מרגישים טוב יותר וי־12 הפצועים האחרים, מצבם קל.

בקבוק תבערה העלה באש 200 דונם שעורה בניר־עוז

שלי יחימוביץ'

בקבוק תבערה הושלך אתמול מן הכפר חוץ שברצועת עזה אל גדר קיבוץ ניר־עוז. הרוח ליבתה את הדליקה וי־200 דונם של שעורה עלו באש. שומרים מן הקיבוץ וכוחות צה"ל גילו את הדליקה בשלביה הראשונים והזעיקו מכבי־אש. הדליקה כובתה כעבור 45 דקות. במקום נמצאו מספר בקבוקי תבערה, אולם כפי הנראה רק אחד מהם התפוצץ והצית את השדה.

יצויין כי לפני שבועיים הוצתו בקיבוץ עין־השלושה הסמוך שבעה גלילים של צמצמות. משליכי בקבוק התבערה לא היו צריכים כלל לחצות את הקו הירוק, אלא השליכו את הבקבוק הישר מכפרם.

ב־41 שעות השירותרום נאספו כ־3.5 מיליון ש"ח

אלישבע אילון

כשלושה מיליון וחצי שקלים נאספו במבצע השירותרום 88, מיליון שקלים יותר מבשנה שעברה. ברגע האחרון החליטו במטה השירותרום להאריך את השידור בשעה נוספת לאחר שהתברר כי לחץ התרומות הלך וגבר ולא ניתן היה לקלוט את כולם עד חצות. בין התרומות הגדולות ניתן לציין את תרומת חברי קואופרטיב אגד ועובדיו שהסתכמה ב־200 אלף שקלים.

במבצע השתתפו כ־100 שדרים, ח"כ, אומנים, שחקנים, בדרנים ואישי ציבור. מפקד גלי צה"ל נחמן שי אמר, כי כמות השיחות היתה גדולה פי ארבעה מאשר בשנה שעברה. הוא ציין, כי למטה השירותרום הגיעו קרוב ל־30 אלף שיחות טלפון. במטה השירותרום ציינו במיוחד את מידת שיתוף הפעולה והנדיבות של כלי התקשורת האחרים ובמיוחד את הטלוויזיה הלימודית שליוותה את המבצע בשידורים חיים, הטלוויזיה הכללית, שהקדישה חצי שעה בשידור חי וקול ישראל שליווה אף הוא את המבצע בשידורים חיים. מ"גלי צה"ל נמסר, שעם התורמים נמנה גם ערבי תושב רצועת עזה שהעלה תרומה של 50 שקלים.

נעצר עוד עיתונאי במזרח י־ם — אליאס זנניר מ"אל־עאודה"

עתים

אליאס זנניר המשמש כעתונאי בשבועון המזרח ירושלמי "אל־עאודה" נעצר על ידי המשטרה.

אליאס זנניר נעצר ע"י משטרת ירושלים ל־48 שעות, בחשד להסתה. עם מעצרו במשטרה נחקר העיתונאי זנניר ע"י צוות חוקרים במשטרת ירושלים.

מחנה רפול מגיב על האשמות

"אלטשולר נבחר למזכ"ל "צומת" ברוב זעום ומקרי"

שלמה מלוצקי

"אין שום קרע בין רפול ומוסדות התנועה" — אמר אתמול יעקב טוביה, איש קיבוץ חמדיה וממקימי "צומת" — "אם יש קרע, זה אולי בין גדעון אלטשולר לבין התנועה".

אנשי מחנה רפול ו"צומת" זעמו אתמול על הדברים שפורסמו ב"על המשמר" מפיו של גדעון אלטשולר, וכן האשים המזכ"ל הנבחר את רפול בהתנהגות לא דמוקרטית, ובהחרמת המוסדות הנבחרים.

מתוך דבריו של יעקב טוביה ניתן היה להבין שבחירתו של אלטשולר לתפקיד המזכ"ל התאפשרה "על פי רוב זעום ומקרי", וכן ש"היו חברים שטענו שהיו אי־סדרים שהצריכו בדיקה של נוהלי הבחירות ותוצאותיהם". לדבריו, התנועה פועלת בהצלחה רבה בקרב ציבורים שונים והתקלה הזו לא תשמיע על הצלחתה בבחירות.

כתבה מורחבת על "הצומת אליה הגיעה תנועת צומת" ביום ראשון הבא.

ביום ראשון, ה־8.5.88
במלאת שנה לפטירת חברתנו היקרה
הלה דרוקר
נעלה על קיברה בשעה 15.00
קיבוץ אילון

במלאת עשר שנים למותו
של בננו היקר
אריאל יפהר
נתייחד עם זכרו ביום שני, כ"ב באייר, 9.5.88
בשעה 17.00 בבית הקברות של כפר מנחם.
אחרי האזכרה נפקוד את פינת הזכרון במוסך "צפית"
המשפחה
וקיבוץ כפר מנחם

ביום השלושים לפטירתה
של חברתנו היקרה
שולמית בדי
נעלה לקברה ביום ראשון, 8.5.88, בשעה 13.30
ובערב נעלה קיים לזכרה
במועדון לחבר בשעה 21.30
בית רשפים

לעמית אנטר ולרוני קרטס
עם
נישואיכם
בלונדון
ברכות חמות
בית "על־המשמר"

"על המשמר" עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר (בחופשה)
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833 חשבון בבנק הדואר 4—43360—5
המען למכתבים: שירות שקידואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטר חורים 102—121. טל' 233161—5. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבונר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

כסף, נשק וחידוש הקשרים עם אירן תמורת שיחרור 3 בני ערובה

כעס בבריטניה: כניעת צרפת לחוטפים תעכב שיחרור אזרחינו המוחזקים בביירות

פאריס תחדש ככל הנראה את קשריה עם טהראן □ צרפת תשלם לאיראן את יתרת המלווה שהשאה הילווה לצרפת, ותמכור לה נשק □ שר הפנים הצרפתי: "לא שילמנו פרנק אחד" □ לה פן: נכנעו לחוטפים

שלושת בני הערובה הצרפתים ששוחררו בביירות התקבלו אתמול בידי ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק. בתמונה למעלה: שיראק מקבל את פניהם של בני הערובה. בתמונה למטה: המשוחררים פוגשים את יקיריהם לראשונה מאז שחרורם (תצלום: אי. פי.)

ארנון יפה (צרפת)

צרפת תחדש ככל הנראה את קשריה הדיפלומטיים עם איראן בעקבות שיחרורם של שלושת בני הערובה הצרפתים שהוחזקו בביירות. שלושת בני הערובה התקבלו אתמול בבוקר בפריס בשמחה גדולה. ראש הממשלה ז'אק שירק קיבל את פניהם של העיתונאי ז'אן פול קופמן, ושני הדיפלומטים פונטיין וקרטון אמר, כי עם שחרור השלושה אפשר לשקול כינון קשרים דיפלומטיים נורמליים בין צרפת לאיראן.

חידוש הקשרים היה אחד מתנאי העיסקה. ראש ממשלת צרפת הודה לממשלת איראן על הסיוע שלה בשחרור בני הערובה, ושיבח את נשיא סוריה שפעל אישית לשחרור השלושה. צרפת הכחישה אתמול בתוקף, כי שילמה כופר תמורת שחרור שלושת בני הערובה, אך אישרה כי היא "משלימה את המשא ומתן" על פרעון מלווה כסף מיליארד דולר לאיראן.

שר הפנים שרל פסקואה אמר, כי צרפת לא העניקה תמורה לגורם כלשהו עבור השחרור. "לא שילמנו ולו פרנק אחד." דובר ראש הממשלה דניס בודואן מסר, כי צרפת כבר פרעה שני שלישים מן המלווה עקב דרישת ממשלת איראן והודיעה, כי צרפת מוכנה לפרוע גם את יתרת המלווה. המלווה ניתן ב־1974 על־ידי השאה האיראני לוועדת האנרגיה האטומית של צרפת, למימון קונסורציום בינלאומי להעשרת אורניום.

בביירות אמרו מקורות המקורבים לחוגים פרו איראנים, כי צרפת גם הסכימה למכור נשק לאיראן ושילמה לחוטפים כופר בסך עשרה מליון פרנק תמורת שחרור השלושה. המקורות הוסיפו שגורש מצרפת של איש עסקים יליד סוריה שעות ספורות לפני השחרור היה חלק מן העיסקה.

לה־פן גינה את השחרור

ז'אן מרי לה פן גינה את השחרור והגדירו ככניעה. הנשיא מיטראן בירך את אלה שפעלו להשיג את שחרור השלושה והזהיר מפני ניצולו למטרות בחירות. מומחים מעריכים כי שחרור בני הערובה הצרפתים יקשה עליו לנצח.

ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר חזרה אתמול בתוקף על עמדתה, שלא לשלם כופר לחוטפי האזרחים הבריטיים בלבנון. "מדיניותנו בעניין בני הערובה לא השתנתה, אמרה תאצ'ר בפרלמנט. ראש ממשלת בריטניה הוסיפה, כי המימשל הצרפתי הבטיח לה כי לא שילם כופר עבור שחרור שלושה בני הערובה הצרפתים שלשום בביירות.

מדינאים בבריטניה ומשפחות בני הערובה הבריטיים המוחזקים בלבנון מתחו ביקורת קשה על ממשלת צרפת עקב העיסקה שנעשתה לדבריהם, לשחרור בני הערובה. עיסקה כזו עלולה לפגוע בסיכוי לשחרר את בני הערובה הבריטיים.

בראיון לטלוויזיה הבריטית אמר שר החוץ לשעבר דיויד אואן, "הצרפתים גילו ציניות בעניין כבר זמן רב. נראה, כי היתה עיסקה שיהיו לה השלכות שליליות בעתיד" אחיינו של הכומר טרי וייט, הכלוא בביירות אמר, כי צרפת הביאה להחמרה במצבם של בני הערובה הבריטיים וסיכנה את חייהם.

צרפת שילמה 46 מיליון ד'

אורי הורוביץ

מקורות לבנוניים מאשרים שצרפת הסכימה לשלם 46 מיליון דולר תמורת שלושת החטופים הצרפתים ששוחררו שלשום. כן הסכימה צרפת לספק נשק לאיראן ולחדש את היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות. החוטפים עמדו לשחרר את השלושה לפני כשבועיים, אולם חטיפת המטוס הכוויתי, דחתה כנראה את ביצוע העיסקה.

אתמול קרא המנהיג הרוחני של החיזבאללה, לשחרר את כל בני הערובה המערביים המצויים בלבנון לרגל חג הרמדאן.

מורדי אבו מוסה בדרום לבנון שבו לשורות ה"פתח"

אורי הורוביץ

רוב מורדי ה"פתח" הנמנים עם פלג אבו־מוסה, חזרו השבוע לשורות אירגון ה"פתח" בדרום לבנון. המצטרפים לשורות ה"פתח" השיבו את העמדות שתפסו במחנות הפליטים בדרום לבנון לאירגון ה"פתח". מפקד "פתח" אבו־מוסה בדרום לבנון אבו־נאצר ועוד כ־20 מאנשיו שלא הסכימו לצעד זה עזבו את דרום לבנון.

דובר אירגון אבו־מוסה בדמשק טען אתמול שהידיעה בנושא הצטרפות אנשי האירגון ל"פתח" אינה נכונה.

ערפאת יבקר בקרוב בירדן

אורי הורוביץ

מקורות פלשתיניים בירדן מסרו, כי ערפאת מתכוון להגיע לרבת־עמון בימים הקרובים, ומשלחת פלשתינית אמורה להגיע לירדן בסוף השבוע על מנת להסדיר את ביקורו.

לפי מקורות אלה אמור ערפאת לדון עם חוסיין על ההתקוממות בשטחים. כזכור, הזמין חוסיין את ערפאת עוד לפני כחודשיים לירדן אולם ערפאת נמנע מלעשות כך.

צירי פרלמנט איטלקיים חבשו כפיות: "כולנו אש"ף"

אהרן ניר (איטליה)

הכפיה, כיסוי הראש המסורתי של הבדווים והפלשתינים הפכו באיטליה לתשמיש פולחן של השמאל האיטלקי. הוועידה הארצית של המפלגה השמאלנית הקטנה "דמוקרטיה פרולטרית" שלה שמונה צירים בפרלמנט נפתחה אתמול.

הוועידה עומדת בסימן הכפיה. רבים, מבין 620 צירי הוועידה חובשים כפיות. ונציג לעשות מזכ"ל המפלגה ג'ובאני רוסו ספאנה שהשמיע את נאום הפתיחה כשכפיה חבושה לראשו. גם אולם הוועידה קושט בסבך של כפיות.

אורח הכבוד של הוועידה הוא נציג אש"ף ברומא נמר חמד. בפתיחת הוועידה קמו כל הצירים על רגליהם וקראו "אנו כולנו אש"ף". נציג אש"ף הביא לצירים את ברכתו של יאסר ערפאת ובנאומו דרש הכרה בינלאומית רשמית באש"ף ודרש להטיל סנקציות ופוליטיות על ישראל מצד ארצות אירופה. נמר חמד אף הזהיר "מפני הסכנה הצפויה מנשק אטומי שבידי ישראל".

שרון ולוי טירפדו האיחוד: בליברלים "לא מתרגשים"

שלמה מלוצקי

החלטת הקבינט המצומצם של חרות — שמיר, לוי, ארנס, שרון — שלא לבצע את האיחוד עם הליברלים, התקבלה במסדרונות מרכז המפלגה בתל־אביב ברגשות מעורבים.

חוגים מקורבים להנהגת המפלגה הליברלית אמרו שההודעה שקיבלו מראשי חרות לא גורמת להם התרגשות יתרה. לדבריהם, הדבר נובע מהעובדה שהליברלים מפולגים, ויש כאלה שאינם ששים לבצע את האיחוד לפני הבחירות.

ההחלטה על הימנעות מאיחוד עם הליברלים התקבלה בחרות כתוצאה מלחצם של השרים לוי ושרון, אשר טענו "שעתה לא נותר זמן להתארגנות מחודשת לפני הבחירות". הם לא הצליחו להסתיר את חששם, פן תוספת חברי המרכז הליברלי למרכז משותף, שיבחר את הרשימה לכנסת, עלול להוסיף כח למחנה שמיר ארנס, ולהרע את מצבם של לוי ושרון.

על־פי ההסכם הקיים בין שני הגושים אמורים הליברלים לקבל 12 מתוך 45 המקומות הראשונים ברשימת הליכוד.

לשאלת כתבנו באשר לחששות שהובעו לגבי אפשרות של אי קיום הסכמים מטעם חרות, כבצמצום סמכויותיהם של הליברלים לאחר הבחירות, אמרו המקורות הנ"ל: "אחרי נובמבר, עם 12 מושבים ביד, גם אתם וגם חרות תיווכחו שמעמדנו יהיה הרבה יותר טוב, מאשר היום, חמישה חודשים לפני הבחירות."

"כך הערימו הסעודים על ארה"ב וישראל בעיסקת הטילים הסיניים"

אורי הורוביץ

השבועון הלבנוני "אלציאד" מפרסם בגליונו האחרון פרטים על האופן שבו הצליחו הסעודים להוליך שולל את שירותי המודיעין של ישראל וארה"ב בנושא רכש טילי הקרקע־קרקע מסין.

לדברי השבועון, ביקרו בשנתיים האחרונות שרים וקצינים סעודיים בסין בתואנה שהם לוחצים על סין שלא תספק נשק לאיראן, במלחמתה נגד עיראק. כן טענו שהם עוסקים ברכש עבור עיראק.

מצרים דוחה רעיון "הריבונות החלקית" בטאבה: נמשיך בבוררות

דליה שחורי, אורי הורוביץ

המתווך האמריקני אברהם סופר יצא שלשום לקהיר עם הצעת פשרה מטעם לשכת ראש הממשלה בעניין טאבה. לפיה תועבר טאבה לריבונות מצרית אך בשטח יישאר המצב הקיים, לפיו ישראל שולטת ומנהלת את מלון "אביה סונסטה" וכפר הנופש.

מצרים לא הסכימה עד כה להצעת פשרה אחרת נדיבה יותר, לפיה יועברו המתקנים לבעלות מצרית (51 אחוז) אך הניהול המעשי יהיה ישראלי. לכן הסיכוי שמצרים תסכים להצעת הפשרה מטעם ראש הממשלה הוא קלוש.

מצרים הבהירה אתמול למתווך האמריקני, אברהם סופר, שהצעות ישראל בנושא טאבה אינן מקובלות עליה.

מצרים הבהירה שהיא עומדת על דרישתה שישראל תכיר בריבונות המוחלטת של מצרים על טאבה. אם תסכים ישראל לעקרון זה, אפשר יהיה למצוא פתרונות עם ישראל במסגרת הדיון המצרי לבעיית המלון וכפר הנופש, אומרים במשרד החוץ המצרי. מקורות מצריים גילו שסופר העביר אתמול תשובה שלילית של ישראל בנושא.

הארכת הבוררות

ישראל אמרה שהיא מוכנה לוותר על הריבונות על טאבה תמורת אפשרות של תיפעול השטח על ידה — אישר אתמול בערב מ"מ רה"מ ושר החוץ ש. פרס בראיון בתכנית "מבט" בטלוויזיה בערבית.

הדובר ציין, כי מועד הפישור בפרשת טאבה עומד להסתיים ב־10 במאי, אלא אם כן יבקשו שני הצדדים את הארכתו. בהתאם לכך הציעה ישראל למצרים להאריך תקופה זו, ואם זו תסכים, קרוב לוודאי שגם הטריבונאל העוסק בפישור יסכים לכך.

אבו איאד: אש"ף אינו צריך לשוב ללבנון, הוא כבר שם

אורי הורוביץ

אבו־איאד, סגנו של ערפאת, טען שההתקרבות המתחדשת בין אש"ף לסוריה אינה על חשבון מדינות ערב. באשר לשאלה אם אש"ף מתכוון לשוב ללבנון טען אבו־איאד שאש"ף אינו צריך לחזור, כי הוא כבר מצוי שם.

אבו־איאד שיבח את סעודיה על שניתקה את יחסיה עם איראן, וטען שזאת החלטה הגיונית שיש בה הצדקה.

אבו־איאד גם קרא למדינות ערב לנקוט צעד ברור כלפי איראן, עד שיבינו באיראן שהערבים מאוחדים בנושא בטחונם ועתידם — דברי אבו־איאד לעתון "אלווטן" הכוויתי.

המשכים

גיבוי לרבין משמיר

(סוף מעמוד ראשון)

בתגובה כי רבין הודיע לראש־הממשלה על הפעולה לפני תחילתה. ראש הממשלה, שיכול היה להביע התנגדות לפעולת צה"ל, לא עשה כן, נאמר.

ביקורת שרים: תקדים מסוכן

גם לשכת שר־החוץ אישרה, כי רבין הודיע לפרס על הכוונה לבצע פעולה בדרום לבנון. אולם ככל הידוע לא הודיע רבין לפרס מראש על הפעולה ומדובר במתן גיבוי לרבין בדיעבד. שר־החוץ פרס אמר אתמול בדברו בוועידת רוטרי בזכרון יעקב כי רבין פעל בהתאם לסמכויותיו.

עם זאת נודע כי השרים אריאל שרון, דוד לוי ויצחק נבון מחו ומתחו ביקורת על כך שצה"ל יצא למבצע נרחב, הגדול ביותר מאז מלחמת לבנון, הכולל גם התקרבות אל הקווים הסוריים, מבלי ששר־הבטחון הביא את הנושא לדיון בפורום מיניסטריאלי כלשהו. השרים אמרו, כי מדובר בתקדים מסוכן. השר עזר וייצמן השמיע מורת־רוח באוזני שר־החוץ על כך שלא נתקבל כל מידע לקראת הפעולה ולא נערך בו דיון.

בודקים הידיעה באנ.בי.סי.

מקורות בלשכת ראש הממשלה אישרו אתמול, כי מתקיימת בדיקה בעקבות פרסום נוסף שהיה ברשת האנ.בי.סי. האמריקנית מבלי שהוג־שה לאישור הצנזורה. ביום ב' בלילה פרסמה הרשת את המידע הראשון על כוונת צה"ל לפעול בדרום לבנון. המידע שודר בארה"ב בהבל־טה רבה ועורר תהודה ותגובות. מנהיג אש"ף יאסר ערפאת אמר של־שום, בדיוני הוועד הפועל של אש"ף בבגדד, כי שידור זה של האנ.בי.סי. על פעולת צה"ל הצפויה נתן למחבלים התראה ואות לפנות את מאחזיהם הזמניים בדרום לבנון.

בירושלים סבורים, כי מאחורי המידע ששידרה רשת האנ.בי.סי. ללא זהות הכתב, עומד כתב הרשת בישראל מרטין פלטשר, שלשכת העתונות הממשלתית השעתה את תעודת העתונאי שלו לפני כשבוע, בעקבות שידור חומר על רצח אבו־ג'יהאד ויותסו לישראל, בלי להעבירו צנזורה.

הליכוד: השמאל פוגע במוראל

סיעת הליכוד בכנסת טוענת כי התקפות המערך והשמאל על שר־הבטחון רבין, שהגיעו לשיאם בבי־קורת בוטה על הפעולה המוצלחת של צה"ל בלבנון, מוכיחות כי השמאל מנסה בשיטתיות לשבור את תדמית זרועות הבטחון ולפגוע במוראל הלאומי. הליכוד טוען עוד כי השמאל, כמנהגו בקודש, מביא לפיצול בעם ובכירסום בכוחנו הצב־אי. דבר שיביא להתגברות הטרור נגד ישראל.

„התחייה": מפקירי הבטחון

„אלה שמבקרים את רבין על פעילות צה"ל בלבנון הם אלה שכדי לקדם את חזון התעתועים שלהם לשלום מוכנים להפקיר את בטחון ישראל וע"י כך ללבות את אש האינתיפדה" — אמרה ח"כ גאולה כהן בתגובה להתקפות על שר הבטחון. היא הוסיפה כי אצל המבקרים האלה שאלת הגיבוי של הקבינט היא רק תירוץ, כזכור הם לא הפסיקו בזמנו לבקר את מלחמת לבנון למרות שכל מהלך ומהלך שלה נדון בממשלה כולה. רבין מקבל היום את הגיבוי של כל אדם שפוי בישראל.

המתקדמת: להדיח את רבין

„יצחק רבין הוא אחיו התאום של אריאל שרון", אמר ח"כ מוחמד מיעארי בכנס פעילים של הרשימה המתקדמת שנערך בחיפה. ח"כ מיעארי גילה, כי הנהלת הרשימה המתקדמת פנתה אל ראשי מפלגת העבודה בקריאה, להדיח את שר הבטחון מכהונתו.

בצה"ל העדיפו אתמול בכירים שלא להתייחס למחלוקת הפוליטית אשר התעוררה בעקבות הידיעה על מורת־רוח מכך ששר הבטחון יצחק רבין לא בקש את אישור הקבינט למבצע. יצויין כי באופן עקרוני הנוהל מחייב אישור דרג מדיני לכל פעולה של צה"ל. גורמים צבאיים בכירים בפיקוד הצפון נקטו באח־רונה עמדה המחייבת המשך פעילות מסוג המבצע שהתקיים השבוע באורח שיגרתי, שאיננו דורש צורך באישור מיוחד של הקבינט, אלא הפעלת נוהל של אישור בלבד.

רועה נהרג וחברו נפצע

(סוף מעמוד ראשון)

הירי נהרג ג'ודה עבדאללה וחברו נפצע. כוח של צה"ל בא אמש לכפר תורמוסעיה כדי לשמור על השקט. משפחת ההרוג נטלה את הגופה והיא מתכוננת לקבור אותו מחר. משטרת ישראל חוקרת את נסיבות התקרית האלימה.

צעד חסר תקדים

בצעד חסר תקדים מנע אתמול צה"ל אספקת מזון לערים הגדולות בגדה המערבית. חיילי צה"ל במחסומים, בדרכים המובילות לערים, אלה לא איפשרו אתמול למכוניות שהובילו תוצרת חקלאית לשווקים הסיטונאיים להיכנס. הצעד ננקט עקב השביתה הכללית שהיתה בגדה שלשום. במסגרת צעדים אלה הורה צה"ל לסגור את כל החנויות והשווקים הסיטונאים עד מוצ"ש. גם תחנות הדלק נסגרו שוב לשלושה ימים משום שהשתתפו בשביתה. ההוראה החדשה של צה"ל תפגע ככל הנראה קשות בצום הרמאדן שכן בלילה נוהגים המוסלמים להפסיק את הצום בארוחות דשנות.

בקלקיליה הפגינו היום ילדים בני 6־9 לאות הזדהות עם חברם אנואר חורי שנעצר על פי טענותיו על אף שהוא קטין. עד כה לא ניתן היה לברר את גילו המדוייק של הילד. בישוב הבדואי ועתרה שבנפת בית־לחם ניסו המונים להצית את בניין המועצה המקומית. צה"ל סגר אתמול גם ארבע כניסות למחנה הפליטים קלנדיה ששימשו את מיידי האבנים על עורק התחבורה הראשי החוצה את המחנה.

רגיעה ברצועה

על מחנות הפליטים שאטי וג'באליה שברצועת עזה הוטל אתמול בבוקר עוצר לאחר התפרעויות הקשות שלשום שבהם נהרגו שני צעירים מג'באליה. הרוג נוסף במחנה הפליטים שאטי חאלד חסן אל נג'את נהרג, ככל הנראה, מהתקף לב, קבע המכון הפתולוגי ולא מפיזור גאז מדמיע. אתמול היתה רגיעה נוספת ברצועת עזה ועובדים רבים חזרו לעבוד בישראל. הלימודים בבתי הספר התנהלו אתמול כסידרם.

אתמול לא נרשמו מעשים חריגים שחייבו את פעולת כוחות הביטחון.

התייעצות אצל חריש

המועצה למען הילד ושרות המ־בחן בבאר שבע יוצאים בימים אלה במבצע הסברה בקרב צעירים בדו־אים בנגב. מטרת המבצע למנוע ידוי אבנים אל מכוניות הנוסעות בכבישי האזור. היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש זימן את היועץ המשפטי של מערכת הביטחון וצמרת הפרק־ליטות הצבאית לדון בנושאים המש־פטיים הקשורים לאירועים בשטחים. בדיון השתתף גם מזכיר הממשלה אליקים רובינשטיין.

לפרס צפויים חיים קשים בביקורו במדריד

דליה שחורי

שר החוץ שמעון פרס, היוצא ביום ב' לספרד, להשתתף במיפגש האינטרנציונל הסוציאליסטי, מתכונן לשיחות קשות עם ראשי המימשל במדריד. ממידע שהתקבל בירושלים משגרירות ישראל במדריד עולה, כי בחוגי השלטון מותחים ביקורת קשה על ישראל עקב מעשיה בשטחים, ופעולת צה"ל בדרום לבנון. מבחינת מדריד נמצאים עתה הקשרים עם ישראל באחת מנקודות השפל הנמוכות ביותר מאז כינונם.

פרס יוועד בספרד עם ראש הממשלה פליפה גונזאלס ועם שר החוץ אורדונייז.

ביום ד' ייצא פרס לארה"ב, בוואשינגטון הוא יוועד עם הנשיא רייגן ועם שר החוץ שולץ.

אלפים השתתפו בצעדה ההפגנתית; אנשי „יש גבול" קראו „תיבנה ביתא"

אלוף הפיקוד דרש מאנשי „יש גבול" להתפנות והם נכנסו לתוך הכפר, שם הפגינו יחד עם התושבים נגד המתנחלים, ובעד השלום ◻ דקל הכריז: „נפריח השומרון"

מנחם ענברי, עתריים

כמה אלפי איש השתתפו אתמול בצעדה ההפגנתית ש־אורגנה ע"י המועצה האיזורית שומרון, לזכרה של תרצה פורת המנוחה, במלאות 30 למותה.

הצעדה עברה במסלול אשר בו צעדו הילדים בטיול הטראגי בחג הפסח. עם סיום הצעדה התקיימה עצרת במקום בו היה נסיון ההתנחלות הראשון של אלון מורה לפני 14 שנה, ליד הכפר עקרבה. סגן שר הביטחון מיכאל דקל הבטיח למשתתפי העצרת כי „אחרי הבחירות אנו נפריח את כל יהודה ושומרון".

יוסף פורת, אביה של תרצה, אמר כי האסון אסור שירפה את ידיהם. אדרבא, אמר, דבר זה נותן לנו כוח להמשיך ולבנות.

ראש המועצה האיזורית שומרון, בני קצובר, אמר, כי כך דרכו של העם — לצעוד מהכאב אל הבניין.

את אנשי „די לכיבוש" שבאו להפגנת הזדהות עם תושבי ביתא כינה קצובר „נפולת נמושות, עלובי נפש שהלכו לכפר כהזדהות עם הפורעים".

דבריו של נסים חכה, אביו של רמי חכה, שבשבוע הבא תמלא שנה להירצחו, אשר קרא לממשלה „לעשות סוף סוף את מה שצריך כדי שבנינו יהיו אחרונים" — לוו בתשואות סוערות מצד הנוכחים.

חברותיה של תרצה קראו מסכת שירים מפרי עטה של תרצה ושל חברותיה לאחר מותה. מאות חיילים, אנשי משמר הגבול ומשטרה — אבטחו את צירי התנועה אל הצעדה, את מסלול הצעידה וטקס הסיום.

האלוף דרש להתפנות

מול המתנחלים שצעדו הפגינה משלחת של „די לכיבוש" כדי להביע סולידאריות עם הכפר ביתא. המשלחת מנתה כשמונים איש. תחילה עמדו סמוך לכפר, אבל האלוף מצנע דרש מהם להתפנות והם עמדו על זכותם להיות במקום. לאחר שנצטוו שוב להתפנות הם נכנסו לכפר לאחר שהצבא היה עסוק בחסימת הכפר מפני המתנח־לים.

קבוצת „די לכיבוש" מסרה כי תושבי הכפר קיבלו אותם בהתלהבות ונעמדו עמם בהפגנה משותפת למען השלום, נגד הכיבוש, ונגד המתנחלים. הם הניפו כרזה שקראה: „תיבנה ביתא".

המשטרה לא המליצה להעמיד לדין האשה שהשליכה אבן על אלדובי

חנה איש־הורוביץ

החקירה בעניין מונירה ראוד סלאח מכפר־ביתא טרם הסתיימה ולדברי מקור מוסמך, אין כל בסיס לידיעה כאילו המשטרה המליצה להאשים אותה ברצח תרצה פורת.

עורכת־הדין פליציה לנגר פנתה לבית־המשפט בבקשה לשחרר בערובה את מרשתה המבקשת להיניק את תינוקה. מונירה ראוד נחקרת בעניין השלכת אבנים על רונן אלדובי, המלווה של הטיול שערכו ילדי אילון־מורה, נמצאת במעצר והפרקליטה לא הורשתה עד כה להפגש אתה.

רק המתמחה של לנגר נפגשה אתה באקראי. לנגר אומרת: „אינני יודעת אם יאשימו אותה, אם כי כל דבר יתכן."

המתנחלים מטיילים: „אנחנו כאן"... אתמול, בדרך לכפר ביתא (תצלום: אנדרה ברוטמן)

סרן ציון מזרחי

„הם הלכו אחריו משום שאהבו אותו"

קובי מנדל, יואב אביב, זהבה מוזס

אלפים הלכו אתמול אחר ארונו של סרן ציון מזרחי (23) המנוח, שנפל בקרב על מיידון. הוא הובא למנוחות בבית העלמין הצבאי בחיפה. ארונו נישא על ידי שישה קצינים בדרגת סרן, ובין ההולכים אחר הארון, היו גם חברי מושב מגדים בו גדל, מורים מבית הספר כפר־גלים שבו למד, אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד, אלוף פיקוד המרכז עמרם מיצנע, מפקד המסח"ש והיילים רבים מחטיבת הצנחנים שבה שירת כמ"פ.

על קיברו ספר לו מפקדו שאמר בין השאר „דברים בלשון עבר על ציון הם אולי המשימה הקשה מכל. אולי אפילו קשה יותר מהקרב על בסיס המחבלים שהטריד את ישובי הצפון. ציון היה בעל פני ילד, עם חיוך תמידי על השפתיים, חייל מקצועי, קצין טוב. הטוב שבקצינים, שהפרידה ממנו בלתי ניתנת לעיכול בלתי נתפסת בהגיון. מפקד חטיבת הצנחנים ציין את העובדה שחייליו הלכו אחריו קודם־כל משום שאהבו אותו. אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד פנה לבני המשפחה ואמר „איננו יודעים מה לומר לכם. איננו יכולים להביע את מה שאנו מרגישים. תושבי הצפון יודעים היטב בזכות מי ובזכות איזה מעשים ניתנים להם החיים בישובים, בשרות ובבתי־הספר. בזכות ציון וחבריו. ציון זה סוג של לוחם שאיננו נפרדים ממנו. לא נראה אותו בינינו אך הוא ימשיך לחיות עימנו לפני המחנה, ולומר לנו ‚אחרי' ואנו נלך אחריו".

במהלך ההלוויה נשמעו קריאות מחאה קולניות מהקהל על שאיש משרי הממשלה לא טרח להגיע להלוויה.

המנוח השאיר אחריו הורים אח ואחות.

סרן בועז רביד

„אדם, איש ספר קצין וג'נטלמן"

זהבה מוזס

„הטובים בלוחמים והבנים משלמים בחייהם". הספיד אתמול אלוף משנה, מפקד היחידה שבה שירת סרן בועז רביד המנוח, את הלוחם שנפל בקרב על מיידון. „בועז הצטרף לצנחנים בהתנדבות לפעולה זו, בעוד שהוא שירת ביחידה המובחרת אליה התכוון לשוב ולחתום קבע, בתום לימודיו באוניברסיטת תל־אביב, מפקדו, תיארו „אדם, איש ספר והגות, קצין וג'נטלמן".

מסע ההלוויה שבו השתתפו אלפים יצא מביתו שבמושב בית־עובד לבית־העלמין הצבאי בנס־ציונה. והארון נישא על כתפי קצינים בדרגת סרן.

הרב הצבאי הראשי גד נבון נשא דברי הספד.

בין המלווים נראו חיילים רבים בעלי כומתות אדומות ושחורות מהיחידות שבהן שירת הקצין שנפל בקרב הקשה במיידון.

צוותא לתרבות מתקדמת

פנטזיית־רוק
עם מזי כהן אהוד בנאי ואריה מוסקונה
ד', 11.5 ב־21.30 ב„צוותא" ת"א
בשבת, 14.5 תיאטרון באר שבע
ב„היכל התרבות"
בג, 17.5 בקולנוע „חוד" נהריה

תיאטרון ומחול
„מאגמה" בתכנית חדשה – היום, 6.5 ב־14.00
„קידוש" – שבת, 7.5 וא', 8.5 ב־20.30
„חקירה" – ב', 9.5 ב־20.30
„רכוש נטוש" – ג', 10.5 וה', 12.5 ב־20.30

בידור
מאיר אריאל ב„קונצרט בחירות" – הערב, 6.5 ב־22.00 ובחצות
„מאמר" – ד', 11.5 ב־20.30
„מועדון הוידאו בצוותא" בהנחיית יואב קוטנר: פראנק זאפה.
ה', 12.5 ב־23.00

מוסיקה
שחרית 11.11 – „אפל חילי (אורחים מארה"ב) ביצירות מאת דבוז'אק, הרביסון ושוברט (דג השמך). שבת, 7.5 ב־11.00

עיון
המדרשה למחשבה סוציאליסטית. ד"ר שלמה סנד על „ג'ורג' סורל, סינדיקליזם ומארכסיזם". ג', 10.5 ב־16.30
• בצוותא מוצגת תערוכתה של ורד גולדנברג •

לחברינו
זאב זריזי
בונה עיר – עם קבלת תואר
„יקיר באר־שבע"
דוד שורק
פעיל עליה וקליטה – עם קבלת תואר
„יקיר באר־שבע"
שאו ברכה
סניף מפ"ם בבאר־שבע
המחלקה המוניציפאלית
מרכז מפ"ם

מוסף שבת

עורכת: עדה סער עריכה: שולה כ'קלוריא עיצוב גראפי: רחל דביר

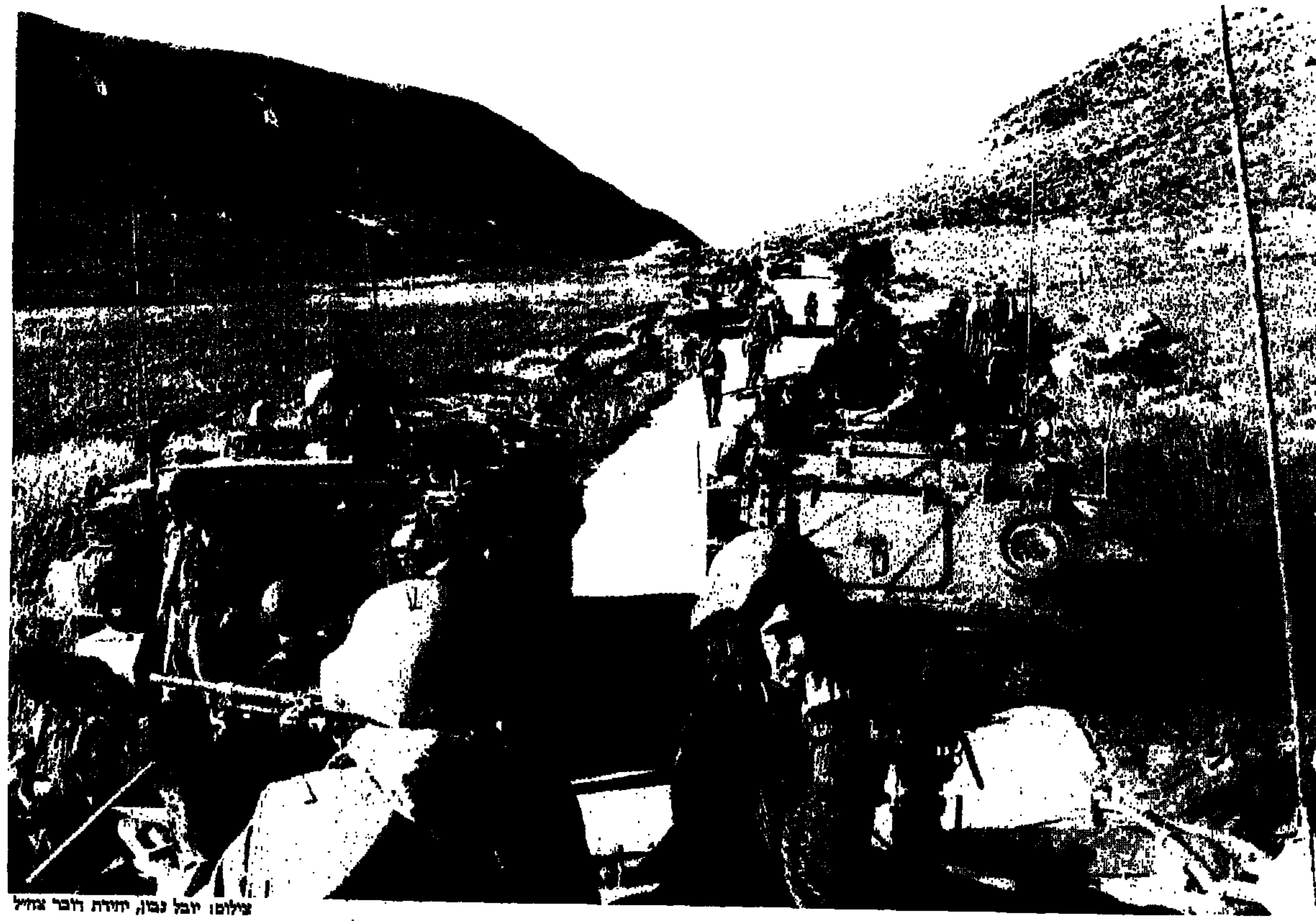

צילום: יובל נבון, יחידת דובר צה"ל

סימני עשן על ראשי הגבעות

המבחן להצלחת המבצע בלבנון יהיה בחודשים הקרובים. לא הרבה מעבר לזה. גם אם נברך על המוגמר, מילת־המפתח היא „בינתיים"

טלי זלינגר

על סף הקיץ, לעת התחממות ההכרזות וההיערכות, אם לא הגיזרות עצמן מול הסורים בצפון, הדליקה ישראל סימני עשן על ראשי הגבעות בואכה הסורים, לסמן בהם מסרים ולהעביר הודעות.

פעולת צה"ל בת שתי היממות בגיזרה המזרחית בלבנון, כחוט השערה מהקווים הסוריים, היתה הפגנת כוח אביבית, על גבול האקרובטיקה בהליכה על חבל. המטרה, כפי שביקש פיקוד הצפון לממשה, הוגדרה כמבצע בעל אופי התרעתי־הכרזתי של איום כבוש אך בוטה כלפי כמה כתובות שכנות זו לזו: אל הסורים היושבים בצפון הגיזרה המזרחית מעל אזור הבטחון, המאפשרים תנועת מחבלים פלשתינים בשטחם והתבססות מחבלים שיעים קיצוניים בקירבתם; אל הפלשתינים המבקשים להגביר עם קיץ את מרכיב הטרור נגד ישראל בהתמודדות הפנימית על כוח בארגוניהם; אל השיעים הקיצוניים הפועלים לחטורת צבא דרום לבנון וצה"ל באזור הבטחון, מצפון לו ואף מדרום, בצפון ישראל; ואל האוכלוסיה האזרחית, שנוטה, להערכת ישראל, לשכוח לעיתים היכן מונחים האינטרסים הקיומיים שלה.

הסיכונים בפעולה בעלת היקף מוגבל, כמו שביצע צה"ל בסופו של תהליך התלבטות ואישור, היו טמונים בעיקר בספק בלבד שהיה בין הישארות בתחום המצומצם שלשמו הוגדר הצד הטכני של המבצע — הגם שמהותית תחום המסרים היה נרחב יותר — לבין דירדור הפעולה הצבאית־שיטורית לכלל התלקחות.

נסיון העבר המר של ישראל בדירדור מרצון או מטפשות של מבצעים מוגבלים, נח כצל כבד על ההכנות למבצע ועל שלבי הביצוע. הכוחות קיבלו הנחיות לפעול בזהירות ובעדינות, גם אם בנחישות חד־משמעית, ובמקביל נעשה מאמץ להדגיש את היעדים המוגדרים של המשימה ולהבהיר שאין בדעת ישראל לפעול מיסית נגד הסורים. המסרים, חוץ זאת, יועדו גם, ואולי בעיקר, לסורים. אלה הובנו, ראה יומיה השקט שבו הסתיימה גם המערכה הזאת בקרב על מאזן הכוחות בלבנון.

המבחן להצלחת המבצע הקטן הזה יהיה בחודשים הקרובים. לא הרבה מעבר לזה. הגם שמבצע „חוק וסדר" היה גדול מפעילות הבטחון השוטף השיגרתית שמנהל צה"ל בסיוע צד"ל באזור הבטחון ומצפון לו, אין להגזים בחשיבותו, ועל כן גם בהשלכותיו. מכיוון שיממה אחרי שיצאו כוחות צה"ל מהשטחים בהם פעלו כבר ברור שהמבצע עבר בשלום ולא שקענו — בינתיים — בביצה הלבנונית מעבר לרשרוש הרגיל, אפשר לברך על המוגמר הזה ולבדוק בהתבוננות עירנית את הירידה הצפויה לפרק זמן מוגבל, בפעילות מחבלים פלשתינים מהבקעא בצפון ישראל ובהטרדות החיזבאללה. האיום שהוטל על גיזרת ג'זין הנוצרית המתנתקת מהרדום הוסר בינתיים וכך גם איום מיידי למוצבי צד"ל, שסבלו מפגיעות השיעים הקיצוניים.

נסיון העבר מלמד שפעילות מרוכזת של צה"ל יוצרת לחץ מחודש של המחבלים להוכיח כי עוד כוחם במותניהם, בעיקר על בסיס ההנחה שחלק מהמוטיבציה שלהם לפעול קשור בהתמודדות הפנימית במתנותיהם על כוח ועמדות מפתח. לצורך זה ייאלצו בעת להוכיח שאי־אפשר למגרם, והדבר עלול לגרום דווקא הגברת פעילות. על־כן מילת המפתח היא „בינתיים". ובאידיאולוגיה המכוונת את מעשי פיקוד הצפון, צה"ל ומערכת הבטחון בימים מסוכחים אלה, „בינתיים" זה מספיק זמן ואיש איננו מתבטא עוד במונחי 40 שנות שקט.

• אבי בניהו יצא להשתלמות לימודים. את מקומו ממלאת טלי זלינגר מכתבת „דבר".

פוטנציאל של 250 אלף

אבי שיין, מראשי אגף הארגון במפ"ם, היה ראש המטה של לובה אליאב ב־84'. הוא קיבל אותו שווה 4000 קולות, ועשה ממנו 17 אלף, כמעט בפנים. שיין מאמין, שאפשר לחזור על הסיפור הזה גם במפ"ם. קצת יותר אמונה ובטחון, הוא אומר, ואנחנו מכניסים לכנסת חמישה־שישה מנדטים

עמידרם כהן

הוועידה העשירית יצאה לדרך. אם לא יתרגש מהסף מפתיע — תצא מפ"ם, בעוד פחות מחצי שנה, להתמודד בפעם הראשונה זה 23 שנה על קולו של הבוחר ב„מערכה הגורלית העומדת לפנינו".

למפ"ם, חשוב לומר, תשתית ארגונית ולוגיסטית מרשימה, שמפלגות גדולות ממנה היו שמחות להתברך בה: כ־50 סניפים פעילים, מרכז גדול המעסיק (בשכר) כ־30 עובדים, ומסייעים. להם כ־70 פעילי הקבה"א וכ־60 כלי רכב.

חודשיים לפני הבחירות אמורים להתגייס למערכה מאות פעילים נוספים מחברי הקבה"א, ומאות רבות של חברים עירוניים. גם מס בחירות יוטל, קרוב לוודאי, על הקופות הריקות של קיבוצי התנועה.

כיצד ינוצל פוטנציאל כלכלי ואנושי זה — זו השאלה.

אחד מאלה האמורים לשלוט בפוטנציאל זה הוא אבי שיין, מי ששימש כרכז ארגוני של „תו הוועידה" והוביל את מבצע „1/1".

שיין, איש מבצעים וארגון מובהק, טוען בבטחון, המנוגד לכל הסקרים, שלא „יפול" מכסאו אם מפ"ם תשמור בבחירות הקרובות על כוחה.

זאת, בתנאי, שתהיה עבודה נכונה ו„אמונה בכוחנו".

לסקרים, להערכות ולתרמיות למיניהן הוא מתייחס בביטול גמור. ולדבריו — הוא יודע למה.

— יש למפ"ם תדמית של מפלגה קשישה, כבדה, ירחמיאלית. הרבה קרחות ושיער שיבה. מפלגה שהיא למען הפועלים אך לא של פועלים.

שיין — אני לא יודע מי מפיץ את הדימויים הללו. כאחד המופקדים על מאגר הנתונים של המפלגה, אני קובע כאן, ש־70 אחוז מהשמות המצויים בקובץ הממוחשב של המפלגה הנם בגילאים 35־50, אנשי דור ההמשך. זאת קבוצה, שמספרית, היא הגדולה והחשובה במפלגה. וזו קבוצה, שלאחר הבחירות תפרוץ קדימה. אז נכון שמפ"ם זו מפלגה מנומסת, לא רוחפת את הזקנים החוצה...

— ומה הם לך כל הקשקושים על מפלגה לא של פועלים?

— אני בא לבשר לך, שבשנות העצמאות המועטות שלנו השיגה מפ"ם פריצה עצומה, רחבה, באוכלוסיה זו, ופריצה זו תבוא לידי ביטוי בבחירות.

אני אישית נתקלתי במאות פועלים במספנות ישראל ובמקומות עבודה אחרים, מקומות שמפ"ם פעלה בהם, שאמרו לי חד משמעית, כי בעבר היו ליכודניקים אך בבחירות הקרובות יתמכו במפ"ם. אדם שעזרו לו בשעת מצוקה — לא ישכח לך את זה.

אני לא עובד על־פי תדמיות שמישהו מרביץ לך, אלא על־פי הנתונים בשטח ועל פי „הקובץ הממוחשב". מאגר הנתונים המצוי בידי. סקרים, בעקרון, מוזמנים וממומנים על־ידי גורמים אינטרסנטיים, אנשים ומפלגות בעלות עניין, והתוצאות הן בהתאם. זו מלחמת עצבים. אצל לובה, שעתיים לפני פרסום התוצאות, צלצלו אליו ממשרד סקרים ידוע והודיעו לו שהוא יכול להתחיל לחגוג, שיתכונן למסיבת נצחון. והתוצאה — הרי היא ידועה.

גם במפלגת העבודה היו מעדיפים לשכוח את החגיגות המוקדמות שנערכו שם במטות ב־1981 וב־1984. אני הייתי מציע לכל מי שקובר את מפ"ם בגלל הסקרים — להתחיל לדאוג... מפ"ם לא מוערכת נכון בציבור. גם בין בני ה־30 ומטה וגם בין הגימלאים — תמצא למפ"ם תמיכה הולכת וגוברת.

מפ"ם עצמה תופתע מהתוצאה שתשיג, ולהערכתי היא תקבל קרוב מאוד למה שיש לה היום — (שישה מנדטים). זאת בתנאי, שתתמקד בפוטנציאל האלקטוראלי שלה ולא תתעסק עם הפוטנציאל של מפלגות אחרות.

„תו הוועידה" הוא דוגמה טובה; תוך שלושה חודשים הגענו קרוב ל־13 אלף תווים. בניגוד לחברים רבים — אני לא הייתי מופתע, הייתי בין הבודדים שאמרו, שאין בעיה להגיע למספר הזה. יתר על כן, אני קובע באחריות, שהיינו יכולים להגיע ל־30־20 אלף תווים אילו אנשים במפלגה היו נרתמים ועובדים מן הרגע הראשון והיו יותר מאמינים בכוחם.

— האם אני שומע ממך ש„המצרך" החסר ביותר למפ"ם הוא האמונה?

— בהחלט. גם בפוליטיקה אתה לא יכול בלי־אמונה. מפלגה שיש לה „גרעין קשה" של 30 אלף, וזהו הגרעין הקשה של מפ"ם — למרות שלא כולו בא לידי ביטוי במבצע „תו הוועידה" — יש לה פוטנציאל, תרשום את זה, של 150 אלף מצביעים...

אוכלוסיית הבוחרים היא מעין „שדה". השדה הזה זרוע בהרבה מאד מפ"מניקים בפועל, אך בעיקר בפוטנציה

— זה כבר שמונה מנדטים... הסקרים מדברים על שני מנדטים במקרה הטוב...

— אני מציע לעצמנו להפסיק לחיות מהסקרים. ואני לא מקבל שני מנדטים כאפשרות בכלל. אגב, יש כלל: מי שמצפה לשניים גם מקבל שניים... ואני מקווה להתראות עם הסוקרים למיניהם בעוד מאה ימים, בקלפי.

— אתה מדבר על פוטנציאל של 150 אלף. אבל פוטנציאל זה רק פוטנציאל.

— בעייתה של כל מערכת ארגונית־פוליטית היא להביא את הפוטנציאל הזה לשים את הפתק הנכון. אומר כך: אוכלוסיית הבוחרים היא כעין „שדה". „השדה" הזה זרוע בהרבה מאוד מפ"מניקים בפועל אך בעיקר בפוטנציה. איפה שתפגע, איפה שתעצור, שתיתקל בהם. אנחנו צריכים לצאת לשטח ולומר אנחנו קיימים, אנחנו כאן מחדש. ולומר את זה בבטחון. במסגרת מבצע „תו הוועידה" הסתובבתי בארץ. הגעתי עד אילת ושם שמעתי טענה ממזכירות הסניף כי בכל העיר יש אולי 10 מפ"מניקים והסניף לא פעיל כי אין עם מי לדבר. הלכתי לרשימות, רשימות שבנינו באחריות ובזהירות, ואני מוצא 300 שמות. אז איפה הם? הורדנו לאילת קבוצה ממרכז מפ"ם וצירפנו אליה אנשים מקומיים ותוך 72 שעות מצאנו 100 חברים שהצהירו שהם מפ"ם. „הפשלות" הללו מתרחשות בגלל חוסר באמונה ובבטחון אך בעיקר בגלל התקופה הארוכה שמפ"ם לא התמודדה. זה דומה מאוד לקבוצת כדורגל מצוינת, שאף פעם לא מתמודדת. קבוצה ש־20 שנה מצויה במחנה אימונים אבל בפועל לא יוצאת למגרש. אז טבעי שבהתחלה יש בעיות.

אם אנחנו מאמינים ויודעים שמפ"ם היא המפלגה היחידה, שהיא שמאל סוציאליסטי, כי ר"צ איננה שמאל סוציאליסטי — אולי גם איננה שמאל בכלל ומפלגת העבודה בודאי שלא — מפ"ם מוכרחה להצליח. כי מפ"ם היא אמיתית. היא לא גוף קוניונקטוראלי, איזה חבר כוכבים שהתארגן זמנית וכל אחד שם מושך לכיוון אחר.

אני אתן לך תחזית: ר"צ, שהיא יצור קוניונקטוראלי, תפסיד לפחות 10 אחוז מהכוח שהסקרים נותנים לה היום. ובבחירות של 1992 הם יתמודדו על אחוז החסימה, בו בעת שמפ"ם תלך ותתחזק כי היא אמיתית. מפ"ם היא שמאל המדבר בשפת הפועל, קולע לאינטרס שלו ושל אוכלוסיות אחרות.

— אני מכיר עוד דימוי שמייחסים למפ"ם: — „קבוצה סקטוריאלית המייצגת את האינטרסים של הקיבוצים".

— מאיפה אתה שולף את הדברים האלה? אדרבא, אנשים באים אלי ואומרים שהיופי של המפלגה הזאת הוא בכך שיש בה קיבוצניקים. קיבוצניק שנתפס ברחוב כאדם ערכי, אמיתי, אחד שלא פועל על־פי אינטרסים צרים. אדם שהוא „ישראל היפה", הערכית. קום והתהלך בארץ ותשמע את זה.

אתה אומר מפ"ם ואתה מתקבל מיד בחום. ובכל מקום. הגחלים לוחשות בכל הארץ צריך רק להפיח בהן רוח. והרוח מתחילה כבר לנשוב. צריך לחזק אותה. ואם הרוח תנשוב — העסק ירוץ. רוח קרב כזו, היתה לנו אצל לובה כ„דף" ועם רוח הלחימה הזו והבטחון ביכולתנו הגענו מ־4000, שזה מה שהיה שווה לובה שישה חודשים לפני הבחירות ל־17,000 פתקים בקלפי בסיום המערכה.

— זה לא סוד שיש למפ"ם בעיות גם בביתה פנימה, בקיבוצים.

אנשים באים אלי ואומרים שהיופי של המפלגה הזאת הוא בכך שיש בה קיבוצניקים. הקיבוצניק נתפס ברחוב כאדם ערכי, אמיתי

— יש תסכול מסוים אבל זה לא רציני. צריך גם שם להפיח את הרוח. ואנחנו, תאמין לי, נעיר את הקיבוצניקים הללו מרבצם. וביום הדין, ב־1 בנובמבר, מעבר לכל התסכולים וההתחשבנויות — אני מאמין שכמעט כל הקיבוץ הארצי יחזור לצעוד מאחורי מפ"ם.

— עם כל הכבוד לרוח, איך אתה מתכוון לעבוד עם החומר? איך תממש את הפוטנציאל האלקטורלי שאתה מדבר עליו?

— כבר נעשתה עבודת מטה רצינית ביותר על־ידי צוות בראשותו של אלישע שפירא, שהיה אחראי על הכנת המפלגה לבחירות, ובימים אלה מחליף אותו אמרי רון. יש לנו תכניות מגרה לכל המצבים האפשריים והגדרנו במדויק את הפוטנציאל האלקטורלי שלנו, אנחנו יודעים מיהו קהל הבוחרים שלנו.

על־פי הערכתנו, הפלח האלקטורלי שלנו מונה כ־250 אלף בוחרים. אוכלוסיה זו מורכבת מחברי מפ"ם, אנשי השומר הצעיר לשעבר, עוזבי הקבה"א, מבקרי ה„צוותאות", חותמי עצומות ברוח מפ"ם, בוגרי גרעינים וחברות נוער ומצביעי מפלגות קרובות כגון ר"צ, דף ומפלגת העבודה, וכמובן רבבות פועלים שמפ"ם יצרה אתם קשר

70 אחוז מהשמות המצויים בקובץ הממוחשב של המפלגה הם בגילאים 35־50, אנשי דור ההמשך

בשנים האחרונות. אלו הם האנשים שאנחנו חייבים להגיע אליהם. ואנחנו נפציץ אותם מהיום ועד יום הבחירות בחומר הסברה רלבנטי, בחוגי בית ובדרכים נוספות, בהתאמה לכל סוג של בוחרים.

אנחנו יודעים כל שם ושם המופיע אצלנו מהיכן הגיע אלינו ומה היא זיקתו למפ"ם ולרעיונותיה. אנחנו קוראים לזה „דרגת מעורבות". ובידינו גם נתונים אישיים רלבנטיים כגון: ארץ מוצא, השכלה, מקום עבודה וכו'. על יסוד שיקלול כל הנתונים הללו אני קובע את הטקטיקה איך לפנות למי.

— אנשים רבים יופתעו למצוא את שמם ברשימותיה של מפ"ם. אתה משוכנע שכולם יהיו מרוצים מכך?

— נתקלתי באנשים שהיו נרגשים ממש, איך הצלחנו להגיע אליהם. אף פעם לא קיבלתי פידבק שלילי. לדוגמה, ביקרנו מישהו, המופיע אצלנו ברשימות והוא לא זוכר שום קשר עם מפ"ם. פתאום נזכר כי לפני 20 שנה השתתף באיזה סמינר בגבעת־חביבה. ובאמת, אחר־כך התברר שהדעות שלו קרובות. מישהו אחר עבר פעם בכיכר וחתם שם על עצומה כלשהי ברוח מפ"ם. עבר במקרה, לא התכוון, לא יודע ממפ"ם שום כלום. אבל הוא פוטנציאל, ואם תגיע אליו יתברר לך שאפשר לשכנע אותו, אולי אפילו להפעיל אותו. בוודאי ששווה לנסות.

— על ה־250 אלף השמאלנים הללו יש לך מתחרים לא מבוטלים.

— בהחלט. אבל אם תאמין בכוחך ותעבוד נכון — תצליח. הצעתי שיטה אירגונית שאני מכנה אותה „מאחד יוצא חמש". שיטה זאת בנויה על מעורבות ואחריות של כל פרט. על־פי שיטה זו כל חבר או אוהד המקורב למפ"ם הופך לפעיל, הופך ל„ראש גרעין". ומשימתו להביא לקלפי חמישה אנשים נוספים מאלה שקרובים לנו ומצויים בסביבתו החברתית, המקצועית או המשפחתית. המטרה היא לחבר בין הגרעין ובין הפוטנציאל.

הערה אחרונה: אני אדם די חדש במפ"ם וכל הסיפור העתיק של כן־מערך־לא־מערך, ויש עדיין כאלה בינינו, שיש להם אובססיה לגרור אותו מאז ועד הלום ומזה הם חיים — אותי זה לא מעניין. כל הסיפור הזה הוא לא רלבנטי, לא שייך. נכון שבמפ"ם, כמו בכל גוף פוליטי דינמי, קיימות כל מיני מחלוקות פוליטיות לשם שמים ולא לשם שמים. לשמחתי, לא על רקע אישי המוכר לנו כל־כך ממפלגות רבות. מפלגה ללא מחלוקות על הדרך היא בשבילי לא מפלגה חיה ונושמת, אבל מי שיתחיל היום לבדוק מה קיבל „רענון" ומה קיבל „העמק", כמה אנשים להם במטה וכמה אנשים יש לנו ואם מינו את ההוא או את זה — מובטחות שיהיו צרות. צריך להתחיל לעבוד. ולעבוד החוצה ולא פנימה.

— שמחתי להיפגש עם אדם כל־כך אופטימי...

— באמת, למפ"ם יש מסר ברור. למפ"ם יש „סחורה" מצוינת בשוק הפוליטי. למפ"ם יש „מצרך אטרקטיבי" להציע, אני רק טוען שהיא לא ידעה למכור אותו. אז צריך גם להיות מנהלי מכירות. יש דרכים למכור סחורה פוליטית טובה, אבל התנאי הראשון — על המוכר להאמין שהסחורה שלו היא הטובה בשוק.

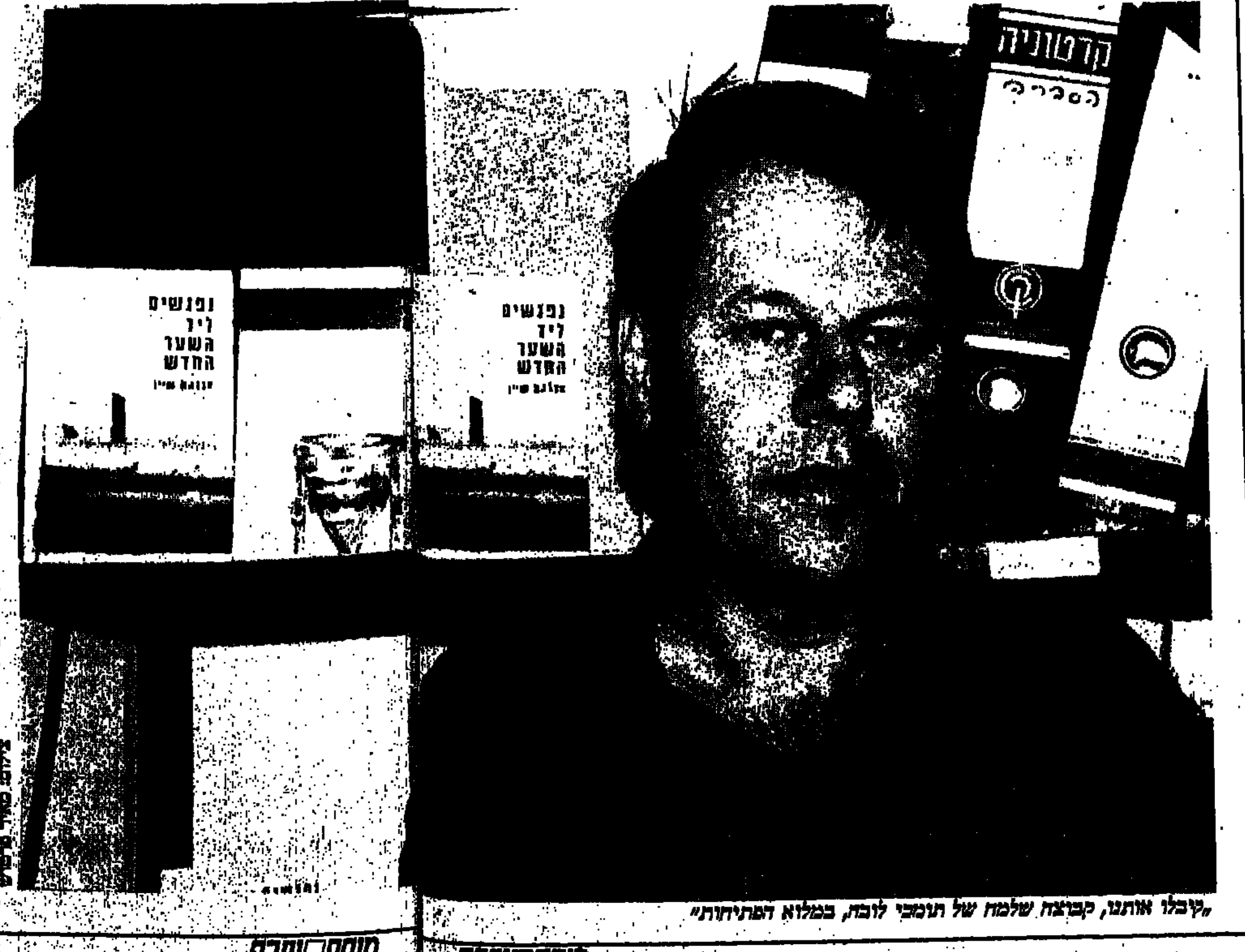

„קיבלו אותנו, קבוצה שלמה של תומכי לובה, במלוא הפתיחות"

המנדט הראשון

אבי שיין (45), יליד שכון המזרח בראשון־לציון, הוא בוגר המדרשה למנהל. את הסטאג' שלו עשה אצל לובה אליאב בבחירות 84'. בעת שקיבל על עצמו לנהל את מערכת הבחירות של לובה הוא היה „שווה", לדבריו, 3000 קולות: „בערך מה שקיבל באותן בחירות מרדכי פורת". בקלפי זכתה הרשימה ל־17 אלף מצביעים. יותר מפי ארבעה. אבי שיין מייחס את ההישג הזה גם לשיטה הארגונית שבחרו בה: „שיטת הגרעינים", ולו רק לכאריזמה, לזכויות ולמסר של לובה אליאב: „הגעתי למטה של לובה כמתנדב, הרגשתי שאני יכול לסייע לאיש היקר הזה מבחינה ארגונית ובתוך מספר שעות הוא מינה אותי לראש המטה. עבדנו שם ארבעה חודשים כמו במלחמה. 24 שעות ביממה. חוטפים פה ושם שעות שינה. כך צריך לעבוד בזמן בחירות. הגענו לכ־3000 שמות של אוהדים שמינינו כל אחד מהם להיות „ראש גרעין". כל אחד מאלה התחייב להביא לקלפי שלושה־ארבעה מצביעים, והם עשו זאת. עד שבועיים לפני הבחירות הסקרים הראו לנו שאנחנו בפנים. לצערי, לא בגלל הימין והליכוד דווקא, אלא בגלל המסע שניהל נגדנו השמאל — נרתעו בוחרים בטוחים שלנו ברגע האחרון, ונשארנו בחוץ. בעיקר היו אלה אנשי ר"ץ. אלו הפחידו, ניגנו על הנימוק שכל קול ללובה הוא קול אבוד לשמאל. וכתוצאה מההפחדה — זה באמת קרה. רבים נרתעו ברגע האחרון. אני לא מצטער, בדיעבד, שעזרתי ללובה. ראיתי בזה מטרה קדושה. אבל מבחינה פוליטית אובייקטיבית — זו היתה שגיאה. המנדט שלובה לא קיבל הוא זה שחסר למערך כדי להשיג סיכוי להרכיב ממשלה.

„את הנסיון הפוליטי שלי בארגון המטה של לובה אני מיישם בספר, שעומד לצאת בקרוב, וייקרא „המנדט הראשון". זה יהיה מדריך שימושי לפוליטיקאי הרוצה לרוץ לכנסת. מי שיקרא את הספר יחסוך לעצמו הרבה כסף... טוב ושימושי בעיקר לכאלה ההולכים ברשימה עצמאית, הולכים על מנדט אחד. אני נותן להם כלים אירגוניים איך לבנות מערכת בחירות למנדט אחד או שניים, כלים לזהות את הפוטנציאל האלקטורלי שלהם ולהוביל אותו לקלפי.

„לאחר שמפ"ם הלכה על עצמאות ולובה עצמו פרש מפעילות — החלטנו, קבוצה שלמה של פעילים ברשימת ד"ף, להצטרף למפ"ם. גם מפ"ם לחמה נגד לובה — אבל בצורה הוגנת. לא בדרך השמצות אישיות כפי שעשתה ר"ץ. הלכנו למפ"ם כי חששתי שהמנדט של לובה, האלקטורט שלו, ינחת בר"ץ או בעבודה, ולא שם מקומו.

„להערכתי, למרות שלובה אישית הלך לעבודה, המנדט שלו יילך למפ"ם. ואנחנו נקרא לתומכי ד"ף ללכת עם מפ"ם, ליצור קשר עם מטה הבחירות של מפ"ם. ואלה כולם אנשים עם יכולת אירגונית גדולה.

„אני חייב לומר לך, שמפ"ם הפתיעה אותי. אמרו לי חברים: אבי, אין לך מה לעשות אצלם. זו מפלגה שמרנית, לא פתוחה. ינצלו אותך ויזרקו אותך אחרי חודש. אז קרה בדיוק ההיפך: ויקטור שם־טוב, אז המזכ"ל, חייקה גרוסמן, חנן ארז — קיבלו אותנו, קבוצה שלמה של תומכי לובה, במלוא הפתיחות. כל בעיה נסגרה בצורה חיובית. ואם השתלבנו, והאנשים שלנו לא רצו לעבודה או לר"ץ — זה בעיקר בזכותו, — אני חייב כאן לתת ציון — של חנן ארז".

אם יש לוועידת מפ"ם העשירית תפקיד מרכזי, הרי זה להחזיר למפלגה את האמון ביכולת ההצלחה, ולהשיב לה את הביטחון העצמי בסיכויי המאבק

למה כן מפ"ם?

מארק גפן

להיות צודק זה לא מספיק. זהו אולי הנושא העיקרי שעמו צריכה להתמודד ועידת מפ"ם, המקיימת היום את דיוניה. אני מניח, כי בוועידה זו לא יישמעו דעות קוטביות בנושאים המרכזיים של חיינו. מפ"ם ידעה במשך שנות קיומה חילוקי דעות רעיוניים, משברים ואף פילוגים, שעיקרם מחלוקת רעיונית־פוליטית. מפ"ם של היום היא במידה רבה הומוגנית מבחינה זו, על אף דגשים שונים בשאלה זו או אחרת. היא גם יכולה לומר „צדקנו בעמדותינו", ולהביא הוכחות לכך. אך צדקתה עדיין אינה מספקת, כדי להבטיח תמיכה ציבורית רחבה.

איני סבור, כי יש מקום לאפולוגטיקה כוללת של מפ"ם. היא עשתה שגיאות רבות, שחלק מהן מלוות אותה עד היום כסטיגמה שהודבקה לה בשנים עברו. האוריינטציה הפרוסובייטית בשנות ה־50 שייכת כבר לארכיאולוגיה פוליטית, ומאז הספיקה מפ"ם לא רק להיפרד מחטאי הבראשית שלה, אלא יצאה לחלוטין מתחום ההקרנה האידיאולוגית והפוליטית של מוסקבה. היא הצטרפה לאינטרנאציונאל הסוציאליסטי, ודוגלת בסוציאליזם דמוקרטי. אבל עד היום תמצא את שרידי הסטיגמה הזאת, במיוחד בציבור שאינו יודע את מפ"ם של היום. „מפ"ם — קומוניסטים", זו הגדרה ששמעתי בימים אלה מבחורה בת 22 מבאר־שבע. „הם נחמדים, אבל הם קומוניסטים". כהוכחה לטענתה סיפרה, שראתה את אנשי מפ"ם עם דגל אדום.

וזוהי דוגמה פרימיטיבית מאד לתדמיתה של מפ"ם, שיתכן כי תעורר אצל המפ"מניקים חיוך של ביטול, אבל בדוגמה זו מתמקדת אחת מבעיותיה של מפ"ם. לא מספיק שאנו משוכנעים ואף יודעים שאנו לא „קומוניסטים וגם לא אש"פיסטים"; מה שקובע הוא כיצד אנו נחשבים או נראים בעיני הציבור. איני יודע מה תעשה מפ"ם עם המצע שלה, שינוסח בוודאי תוך דקדוקי סגנון, כדי למצות את השקפת עולמה של מפ"ם בכל פרטיה, ולעתים מורכבותה. אבל ברור לי, כי לא ניתן ללכת עם סגנון כזה אל אותם הבוחרים, שבמקרה הטוב ביותר דיוקנה של מפ"ם מעורפל בעיניהם, וברוב המקרים מעוות ומסולף.

דרושה תעודת־זהות

אחרי שהוועידה תקבל את החלטותיה יתחיל המבחן העיקרי, המחייב הצגת תעודת זהות ברורה בפני הבוחר. בוודאי ישאלו אותה גם שאלות הנוגעות להצדקת הופעתה העצמאית: למה לא לחדש ברית עם מפלגת העבודה, למה פרשתם מן המערך? צריך לתת תשובה, ואפשר בנקל להסתמך על עדותם של מנהיגי מפלגת העבודה בשנה האחרונה לממשלת האחדות הלאומית, לגבי אופיה של ממשלה זו. האומנם לא צדקנו כאשר אמרנו בשנת 1984, כי ממשלת האחדות תיהפך ל„ממשלת שיתוק"? האם הסופרים שיצאו בכרוז אל השמאל להצטרף לממשלה זו, לא הביעו חרטה על הפנייה הזאת? צריך לתת תשובה לאלה הכמהים להופעת הגוש השמאלי בבחירות, ואפשר בנקל לשכנע, כי לא מפ"ם היא אשר הכשילה היווצרות גוש כזה. אבל אסור להתמקד בהצטדקויות אלה, שכן חשוב יותר להסביר למה כן מפ"ם, למה חשובה מפ"ם עצמאית בזירה הפוליטית בימי הכרעה על עתידה ודמותה של המדינה.

יגידו לנו, כי ההכרעה תיפול בעימות בין שני הגושים העיקריים, וכמה מנדטים של מפ"ם „אינם משנים דבר". הדבר אינו נכון. ברור, כי כוחה של מפלגת העבודה לעומת הליכוד הוא נתון מרכזי, אך לא כן כוחה לעומת מפלגות השמאל, ובפרט מפ"ם. שהרי אין כל ספק, כי כל מנדט של מפ"ם ישמש חיזוק למחנה השלום כולו, אבל אותו כוח של מפ"ם יוכל למנוע חזרה על המהלך האומלל של הקמת ממשלת אחדות לאומית, בכלים אחרים, מי שיתן כוח למפ"ם, כאילו קנה פוליסת ביטוח נגד „תאונה פוליטית" של מפלגת העבודה. כדוגמת ממשלת אחדות לאומית במהדורה שניה.

איני מתכוון לצבוע את התמונה בצבעים ורודים. מפ"ם לא תלך לבחירות אלה כאשר הצלחתה מובטחת מראש, ואיני מוכן לקבוע היום מה פירוש „הצלחה". אבל אם מפ"ם היא תנועה אמיתית, מושרשת במציאות הארץ ולא איזו רשימת בחירות קוניונקטורלית, הרי שחובתה לנשוך את שפתיה אל מול הקשיים שייערמו בדרכה, וללכת אל הבוחר. והרי מפ"ם קיימת לא רק בזכות האידיאולוגיה והפוליטיקה שלה. היא רשומה על מפת הארץ בזכות הקיבוצים שלה, בזכות פעילותה בקרב ציבור העובדים ולמענו, בזכות התנועה החינוכית, ועדיין אפשר למנות מוקדי פעילות רבים.

ראשונים עם תוכנית שלום

נכון, לא תמיד יצאנו בעמדות פופולריות, לרוב דווקא שחינו נגד הזרם. היינו ראשונים עם תוכנית שלום, שעיקרה שלום תמורת שטחים, על פי הניסוח המקובל היום. זה היה באותן שנים שלאחר מלחמת ששת הימים, כאשר מפלגת העבודה הקימה את ההתנחלות בקרית־ארבע. זה היה בימים שבהם ימית נחשבה כנכס לאומי, שלא ניתן לוותר עליו, ושארם־א־שייח' היתה עדיפה על פני השלום עם מצרים. איני סבור, כי הקדמנו עם תוכנית שלום משלנו, אבל באופוריה של אותן השנים קולנו לא נשמע די הצורך. מה עוד, שהיינו נתונים בסד של השותפות עם מפלגת העבודה במסגרת המערך.

צדקנו — ועוד איך, בביקורתנו את מלחמת לבנון. מיומה הראשון ראינו את סופה האומלל. זה לא היה פופולרי בימים ההם, אך העזנו לצאת נגד המלחמה כמי שראה מראשיתה את הזיוף שבמהלך הזה. לא יכולנו לצפות שעמדתנו זו תזכה אותנו ביתר אהדה של הציבור, אך לא זכינו בה: גם כאשר לא היה ברור, כי מפ"ם צדקה באזהרותיה ובביקורתה את המלחמה. כאשר חיילי צה"ל נסוגו מלבנון על פי החלטת הממשלה, היתה בקרבם שמחה בלתי מוסתרת, ובציבור נשמעה לפחות אנחת רווחה על הקץ שבא לבוץ הלבנוני. ומי זיהה את מפ"ם כמי שקדמה לכל באמירת האמת על המלחמה? אני מסופק, אם מחוץ למחנה מפ"ם עצמו היו רבים שרשמו את עמדתה לזכותה. עם הנסיגה הכל היו צודקים — מפלגת העבודה, כמובן, שהתפכחה תוך כדי המלחמה, ובסופה אפילו דויד לוי, שהצביע בממשלה בעד הנסיגה. את מפ"ם „הבוגדנית" כבר שכחו, או שהיא לא ידעה להזכיר זאת לציבור.

למפ"ם אין היום בעיות עם רעיונותיה או עם תרגומם לשפת מדיניות שוטפת. היא מלוכדת מבחינה זו יותר מאי־פעם, ומההתרשמות מן הדיונים המוקדמים במוסדות השונים לא ראיתי, כי קיימות הצעות אלטרנטיביות מהותיות בתחום כלשהו. בהחלט יתכן שיהיו גוונים שונים, אך בסופו של דבר המצע האידיאולוגי מבטא את המשותף לכל החוגים במפלגה. הוא גם פרי עבודה משותפת, שלא על פי חלוקה של „מחנות", שאיפיינו את המפלגה בעבר. לעומת זאת יש למפ"ם בעייה פסיכולוגית רצינית. ראשית, זו השאלה של האמון העצמי ביכולת „למכור את מפ"ם" בציבור. ללא שכנוע כזה קשה לצאת אל המרחב. ואם יש לוועידה זו תפקיד מרכזי, הרי הוא להחזיר למפלגה את האמון ביכולת ההצלחה ואת הבטחון העצמי בסיכויי המאבק. רק כך אפשר יהיה להצליח במערכת הבחירות הקרובה, אשר תהיה גורלית בשביל המדינה, ולמפ"ם — מערכה קיומית.

מתחת למינימום

אלפים, אולי עשרות אלפים קשישים בישראל, נכים ומוגבלים, מועסקים בחברות שמירה בתנאים מביישים, בשכר רעב, ללא זכויות סוציאליות, ואין מי שידאג להם. הם פוחדים לדבר, פוחדים להתלונן, לא מודעים למעט שבמעט שמגיע להם. ל„זקנים המבולבלים" האלה, כפי שהם נקראים בפי המעסיקים, אין ברירה אחרת. זה כל הסיפור

רונית מורגנשטרן

אפשר למצוא אותם זרוקים באתרי־בניה, בשערי בתי־חולים, מוזיאונים, בנקים, חניונים, מוסדות ציבוריים ופרטיים. לרוב הם מעל גיל הפנסיה ו/או נכים: בחברות השמירה הם קבוצה בפני עצמה המכונה „קשישים מוגבלים". הם מופקדים על שמירת המקום בו הם מוצבים מפני גנבה, חבלה ופגיעה בטחונית. בסופי־שבוע עובדים רבים מהם 32 שעות רצופות; מצהרי יום שישי עד מוצאי־שבת, כדי להרוויח יותר. בסוף החודש תמצא אותם בסניפי חברות השמירה המהודרים, חלק עם תלוש מסודר ושכר מינימום (אין כמעט חריגות למעלה) על־פי חוק שכר מינימום, רבים עם תלושי שכר בלתי־ברורים ושכר מתחת למינימום, וחלק ללא תלושים כלל. יש מקרים שגם אין שכר בכלל.

התעריף המוצע שמשולם לשומרים המבוגרים בחברות הגדולות והממוסדות נע בין 2.5 ל־35 ש"ח, ולרוב אינו עובר את שכר המינימום. בחברות קטנות ובלתי־ממוסדות, המעסיקות גם בני־מיעוטים שאינם מאורגנים, השכר המשולם אפילו נמוך יותר. אבל גם בחברות הגדולות מנוצל כוח האדם המבוגר בתנאי שכר מבישים.

שומר: התמוטטות עצבים עם קבלת המשכורת

יעקב (שם בדוי, הפרטים המלאים של האיש ושל שומרים אחרים, שחששו לחשוף את זהותם פן יאבדו את מישרתם, שמורים במערכת), עובד בחברת „השמירה", שהיא המעסיק הגדול בארץ בתחום השמירה והאבטחה.

„אני עובד משום שאין לי ברירה. אילו הייתה לי ברירה, הייתי עוזב. אבל אני פנסיונר וביטוח לאומי לא מספיק לי. אני עובד כל יום 7.5 שעות ובסוף השבוע מיום שישי באחת בצהריים עד מוצאי־שבת ב־9 בערב ברציפות. אוכל אני מביא מהבית, וזה שווה חצי ממה שאני מרוויח פה בשבת. עבור שבתות וחגים אני מקבל 50 אחוז יותר לכל שעה (כך מקובל בענף השמירה. זה המינימום עבור תוספת שבת וחגים במשק. ר.מ.), יוצא שאני עובד 4 שבתות בחודש כדי להגיע ל־700 שקל, אחרת הייתי מרוויח רק 500 שקל. (שכר המינימום לחודש עומד היום על 707 ש"ח ללא שעות נוספות, ובמרץ עמד על כ־620 ש"ח, ר.מ.) עד לפני שנה הרווחתי 1.10 ש"ח לשעה, היום אני מרוויח 2 ש"ח לשעה, ולא רוצים לתת לי יותר, אני לא יודע למה.

„אני הרוס מהעבודה הזאת, הגב שלי שבור, אסור לי לעבוד כל־כך הרבה שעות, אני לא אדם בריא. אני כמעט לא רואה את הבית, לא יודע מה זה שבת־מנוחה כבר שנים, ובסוף החודש אני כמעט מקבל התמוטטות עצבים כשמגיעה המשכורת. אני לא מבין כלום ממה שרשום בתלוש שהם נותנים לי. לא כתוב כמה שעות עבדתי וכמה שעות נוספות. אולי מרמים אותי? ותמיד יש טעויות — פה שכחו לתת מענק, שם שכחו שעות, ומחזירים אותו רק אחרי חודש, וכך אני צריך לחכות חודש שלם לכמה גרושים בגלל הטעויות שלהם. לרבים הם עושים טעויות. למה? אני יודע?"

בסוף דבריו התרגשים פרץ בבכי. הוא היה המום, כשנודע לו מפי, שהוא זכאי על־פי החוק להרוויח הרבה יותר ממה שהוא מרוויח היום.

שומרים זקנים ומוגבלים רבים אחרים אינם מודעים כלל לזכויותיהם. רבים מודים על העבודה שנפלה בחלקם בגילם, גאים במעמד, במדים, בנשק הצמוד (כשירותם לשאת נשק ולהשתמש בו היא סיפור נפרד) וחוששים להתלונן, כי לחברות השמירה אין בעיה לפטר אותם, בעיקר אם מדובר בנכים, שאסור להם בכלל לעבוד, והמעסיק אותם עובר עמם על החוק, ולאור העובדה, שלקוחות רבים מעדיפים תמורת המחירים הגבוהים, שגובות חברות השמירה, שומרים צעירים ובריאים יותר.

תלוש המשכורת של יעקב מטעם חברת „השמירה" אינו כולל פירוט של תעריף שעה (יעקב: „אמרו לי בחברה — 2 שקל לשעה"). למרות שהוא חייב להצהיר על מספר השעות שעבד מדי יום, אין פירוט של מספר השעות שעבד, או של מספר השעות הנוספות והתעריף שלהן, כמקובל בתלושי שכר. מורידים לו מס ועד עובדים, שיעקב בכלל אינו יודע על קיומו, אולי גם באשמתו, אבל גם הוועד לא דאג ליידע את יעקב בדבר קיומו במשך כל השנים שבהן הוא עובד בחברה.

נציג ההסתדרות: קשה לארגן עובדים כאלה

יחזקאל שמש, המזכיר הארצי של איגוד עובדי השמירה והאבטחה בהסתדרות: „התלוש צריך להיות מפורט — מספר ימי עבודה, מספר שעות, מספר שעות נוספות, תעריף שעה, מבטחים, לבית־הבראה. נאבקנו רבות עם חברות השמירה על תלושי שכר מסודרים. עד לפני שנה (אז התקבל חוק שכר מינימום ר.מ.) הייתה הפקרות מוחלטת. בכמה חברות הצלחנו, באחרות לא. היו תלונות, אז טיפלנו בהן, חלקן הגיעו לבית־דין לעבודה. יש בעיה באירגון העובדים בתחום הזה. הם פזורים במקומות שונים, חלקם בודדים, רואים בעבודה חצי בית, רוצים את הפרנסה שלהם, גם אם זה פרוטות, חוששים להתלונן. יש כמה ועדי עובדים סמליים — זה לא מצב נכון, הוא אינו משתווה לאף ענף אחר. הבעיה גם שיש בענף הזה ניידות רבה, וקשה לארגן עובדים כאלה ללחוץ על המעסיקים, כשביתה למשל, כמו בענפי משק אחרים". אז מה אפשר לעשות נגד חברות השמירה? לקומם את משק ההסתדרות נגדם? כושר הפעולה של ההסתדרות מוגבל במקרה זה עד מאד. אם יש מקרים של תשלום מתחת לשכר מינימום, המגיעים לידיעתי, העובד מקבל את מלוא העזרה והחברה נתבעת. על מקרים שלא מגיעים לידיעתי, ואני יודע שהם רבים, אין לי אלא להצטער".

כך, לדברי נציג השומרים בהסתדרות, המורה שעיקר תפקידו הוא בייצוג עובדי הנמלים ו„ברינקס", ואילו השמירה היא רק תוספת...

בחזרה ליעקב. השכר הממוצע שלו מתחילת השנה עומד על כ־750 ש"ח, כולל עבודה ב־4 שבתות והחזר נסיעות באוטובוס. המוסד שבו הוא עובד, שהוא הלקוח של חברת „השמירה", משלם למעלה מ־5000 ש"ח בחודש (כ־8 ש"ח לשעה עבור השמירה של יעקב) עבור שני שומרים, שמספקת לו חברת „השמירה"...

מפקח בחברה: 2 ש"ח? זה אפילו לא רע

מ., מפקח לשעבר בחברת „השמירה", תורם גם הוא פרטים לתמונת המצב העגומה של ניצול הקשישים והמוגבלים על־ידי חברות השמירה: „מדובר באנשים מסכנים, מבולבלים, שחברות השמירה מחזיקות אותם בגרון. אם אתם לא רוצים לעבוד בתנאים האלה, לכו הביתה, אומרים להם. את צריכה לראות אותם ביום שמחלקים משכורות — איזה צעקות, איזה בכי.

„יש כאלה שאפילו מתגוררים במקום בו הם שומרים — נותנים להם בוטקה, או איזה אוהל עם מיטה, קוראים לזה „דיור" ומורידים להם על זה במשכורת. הם לא מתלוננים, כי העבודה הזאת מבדילה אותם מלהיות מקרה־סעד קשה. יש ביניהם חולים, שתיינים, מעורערים (קבלת אישור ממשרד הבריאות על מצבו הנפשי של העובד אורכת עד 3 חדשים ועד אז הוא מועסק על־ידי החברה, הודה בפני אפריים פרחן סמנכ"ל לתנאי־עבודה ב„השמירה", והוסיף, שאם משרד הבריאות מורה על הפסקת העסקתו של השומר, היא אמנם מופסקת, אך בינתיים עבד שומר כזה, שלו רקע נפשי לקוי, מספר חדשים. ר.מ.)

„לצעירים משלמים טוב — 5־6 שקלים לשעה; הזקנים מכסים לחברות השמירה את ההוצאות הגדולות על הצעירים. 2 ש"ח זה אפילו לא רע. יש כאלה שמרוויחים פחות, אפילו בתוך החברה שאני עבדתי בה („השמירה", כאמור).

„לא פעם יש פרוייקטים של שמירה ללילה אחד או שניים. אז היינו יורדים לשוק, אוספים שלושה־ארבעה ערבים, מכניסים אותם לאוטו, זורקים אותם באיזה אתר־בנייה, שם הם היו ישנים ומקבלים כמה גרושים לשעה. אני לא יודע אם הם היו מדווחים בכלל־אלה לא עובדים מאורגנים. גם בחניונים של המכוניות, השומרים מקבלים גרושים. החברה גובה עבורם מחלוקה פי ארבעה ויותר".

מע"צ לקחה את הזול ביותר

מע"צ, השייכת למשרד הבינוי והשיכון, שכרה לאחרונה את חברת „אדירים ובטחון" עבור שמירת לילה מ־10 בלילה עד 7 בבוקר במשרדי הנפה שלה במחוז המרכז. כל זאת תמורת 565 ש"ח לחודש איזו משכורת יכולה חברת „אדירים ובטחון" לשלם לשומר, שתעסיק במקום?...

את תגובת החברה עצמה אי־אפשר היה להשיג: אין תשובה במספר הטלפון של החברה, כפי שהוא מופיע בספר „דפי זהב" האחרון. החברה אינה מופיעה ברשימת החברות של ארגון מפעלי השמירה הארצי.

ממע"צ נמסר ע"י סמנכ"ל החברה, יגאל אגם, ש„אדירים ובטחון" אמנם נשכרה לעבודה, וזאת משום שהציעה את ההצעה הזולה ביותר מתוך 12 חברות שמירה שנענו למכרז.

אגם: „שכרנו את החברה ל־3 חודשי נסיון. יש סעיף בחוזה עם כל חברת שמירה שאנו מעסיקים, שהיא מחויבת לשלם שכר לשומר על פי ההסכם הקיבוצי לשכר מינימום. אם עובד מסוים יתלונן על שכר, נבדוק את החוזה עם החברה. מניסיון אני אומר, שגם כששילמנו מחיר גבוה יותר לחברת שמירה, הסתבר שהתשלום לעובד היה נמוך".

שוק פרוץ

ענף האבטחה והשמירה מעסיק עשרות אלפי עובדים ומגלגל מאות מיליוני ש"ח בשנה. ב־15 השנים האחרונות הוא קיבל תאוצה משמעותית עם הגידול בביקוש לאבטחה שוטפת של בתי־עסק, מפעלים ומוסדות ציבוריים, ומסביב לגרעין של כ־20 חברות שמירה החלו לצוץ עשרות חברות קטנות, שחלקן הפכו גדולות, ורבות אחרות הודיעו על קיומן במשך חודשים ספורים ונעלמו.

כיום קיימות באזור המרכז בלבד למעלה מ־100 חברות המספקות שירותי שמירה ואבטחה (בדרך־כלל גם ניקיון — התחומים הולכים יחד. המשותף, בין היתר, העסקה של כוח אדם זול). הריבוי של חברות השמירה בשנים האחרונות הפך את השוק של ענף זה לשוק פרוע ואפילו פרוץ. חברות רבות הן פיראטיות, מעסיקות אנשים במשך חודשיים־שלושה ונעלמות, מבלי לשלם לעובדיהן שכר בכלל, ורבות אחרות פושטות את הרגל.

אחת הטענות של בעלי החברות הממוסדות בתחום השמירה היא הפיקוח הלא־רציני על מהות החברות שצצות בשטח. מבלי להתייחס לחברות הפיראטיות, שאינן חוקיות, אדם שרוצה להקים חברת שמירה צריך רשיון ממשרד המשפטים. חוק חוקרים פרטיים לשירותי שמירה 1972 תשל"ב אומר, שאותו אדם צריך להיות בעל עבר נקי מבחינה פלילית ובריא בנפשו. הקריטריון הראשון נבדק במשטרה והשני במשרד הבריאות, שם בודקים אם האיש אושפז אי־פעם בבי"ח לחולי־נפש. אלה הקריטריונים גם לקבלת רשיון שומר לעובדים עצמם.

יעקב גיבלמן, מנכ"ל חברת „אגודת השומרים": „הקריטריונים לא מספיקים, לא בודקים אם יש לאיש בסיס כלכלי איתן ורקע מתאים מבחינת הענף של שמירה ואבטחה. התוצאה: חברות חדשות צצות כל שבוע כפיטריות לאחר הגשם ונופלות. החברות האלה מציעות מחירים נמוכים מאד וגורמות לתחרות בלתי־הוגנת, להורדת מחירים ולביזוי הענף כולו. יש חברות, שאפילו לא משלמות את השכר לעובדים. הבעיה היא, שהלקוחות לא בודקים מי הן, מקבלים את ההצעות הזולות ביותר, כולל חברות הסתדרותיות ומשרדים ממשלתיים".

א.פ., אחראי על מחלקת אבטחה בחברת „מודיעין אורחי" וחבר ההנהלה שלה: „לפעמים אני שומע, שחברות מקבלות עבודות, שקשה להאמין איך הן עומדות בהן בתשלום לשומר עצמו. אז העובד מקבל גרושים. אני אישית יודע, שיש שומרים, שלא יכולים להתקיים מהמשכורת שלהם. העניינים די מסובכים, יש תחרות עצומה בין החברות, והחברות הקטנות שמציעות מחירי הפסד מסבכות עוד יותר את המצב".

אפרים פרחן, סמנכ"ל תנאי עבודה בחברת „השמירה": „יש שוק פרוץ בכל הקשור לחברות קטנות וחברות פיראטיות — הן לא מבטחות את העובדים שלהן ולא נותנות זכויות סוציאליות. אני ראיתי איך חברה כזאת מחלקת לעובדים שלה עוזי צעצוע במקום נשק אמיתי, ואני יודע על מקרים, שהציבו שומרים ולא שילמו להם כסף".

ש תשלום				
03/38				
תעריפים				
תאור	סכום	תאור	סכום	
תע־ירה		הע־שעה		
		תע־בסיעה	2.90	
עקופיה ה				

אין פירוט שעות, תעריף יום או תעריף שעה (מתוך תלוש משכורת, שבעליו, מטעמים מובנים, [illegible] פרטים מזהים)

חברת „השמירה": משלמים על־פי ההסכם הקיבוצי

תגובת חברת „השמירה" מפי אפריים פרחן, סמנכ"ל המחלקה לתנאי עבודה: „אנחנו משלמים לעובדים על־פי ההסכם הקיבוצי בין הוועד הפועל של ההסתדרות לבין הארגון הארצי של מפעלי השמירה, שבעלי חברת ,השמירה' הוא היו"ר שלו. אנחנו צד להסכם, לא חברה קטנה שחל עליה צו־הרחבה (גם חברות קטנות, שאינן חתומות על ההסכם עם ההסתדרות, יש עליהן צו־הרחבה והן חייבות לשלם שכר מינימום, ר.מ.), אז שאנחנו לא נשלם שכר מינימום?

„איני יכול לומר, שאין פה ושם ליקויים וטעויות — יש אצלנו תנועה גדולה של עובדים, ויכול להיות שקרו אצלנו טעויות, אבל מדובר בקבוצה מצומצמת מאד של אנשים. זה לא צריך להיות כך, וכשנתקלתי במקרים כאלה בעבר, הפקידים בסניפים קיבלו על הראש, ותיקנו את המעוות. מה שקרה זה, שער אפריל '87, שאז התקבל חוק שכר מינימום בכנסת, היו פנסיונרים מקבלי קצבאות ונכים מחוץ להסכמי שכר מינימום, והמדינה הייתה משלימה להם את ההכנסה. אז היו משלמים להם חצי ממה שמשלמים להם היום. אפריל '87 הם כלולים בהסכמי השכר. מה שקרה זה, שבבת־אחת היו צריכים להעלות להם את השכר ב־30 אחוז לפחות. הרבה חברות נתקלו בקושי כלכלי לעשות את זה, ולקח זמן עד שהביאו את העובדים שלהם לשכר מינימום.

„אני יודע, שעוד קיים פער בין מה שקיים בשטח לבין מה שצריך להיות. הבעיה היא גם, שלקוחות לא רוצים לשלם יותר כסף, ואם הם כבר כן מוכנים, אז הם מתנים את זה בהצבת שומרים צעירים ובריאים יותר. מצד שני, יש היצע גובר והולך של אוכלוסיה שיוצאת לפנסיה, וגם שולחים אלינו מוגבלים מביטוח־לאומי והמצב די מסובך. בכל מקרה, אנחנו נבדוק את הטענות, ואם יימצאו אצלנו כאלה שמקבלים פחות משכר המינימום, השכר שלהם יעלה על־פי הוראה מהמשרד הראשי לסניפים.

„לגבי הפער הגדול בין מה שנותן הלקוח, שאליו נשלח השומר, לבין מה שמקבל השומר — לא יכול להיות פער כזה, אולי יש ללקוח עוד סיוע של מוקד, שמסתכם בכמה מאות שקלים לחודש, איני יודע. אנחנו לא מעסיקים ערבים ללילה. הסניפים מצוידים במספיק אנשים גם לפרוייקטים חד־פעמיים כאלה".

משרד העבודה: מדובר בחוסר קומוניקציה

המצב של שכר ירוד וניצול כוח עבודה זול ופאסיבי בתחום האבטחה והשמירה אינו בלעדי כמובן לחברת „השמירה", אלא שמכיוון שמדובר בחברה הגדולה ביותר בישראל בתחום זה ובמעסיק הפרטי הגדול בארץ (כ־5000 עובדים רק בתחום השמירה), המייצגת את ארגון מפעלי השמירה במו"מ של השכר, הרי שמה שתורק בתוך החברה הזאת, צורם יותר מאשר בכל חברה אחרת. שלושה שומרים העובדים בתנאים דומים לאלה של יעקב, ומועסקים על ידי „מודיעין אורחי", מרוויחים כ־3.5 ש"ח לשעה. שומר מטעם „א.נ.ג.ש. בע"מ" במוסד ממשלתי בתל־אביב מרוויח 2.70 ש"ח לשעה (פחות משכר מינימום), שומר של חברת „השמירה" בבנק הצהיר על 2.90 לשעה. בכל מקרה, גם נציגי חברות שמירה גדולות. גם נציג ההסתדרות הודו בפני על שוק פרוץ וזלזול בתנאי שכר ותנאים סוציאליים הניתנים לשומרים המבוגרים והמוגבלים.

ממשרד העבודה והרווחה נמסר, שהיו בעבר תלונות של עובדים בחברות שמירה שהגיעו למשרד, והן טופלו גם בצורת תביעות בבית־הדין לעבודה. „אבל בדרך־כלל הסתבר, שמדובר בחוסר קומוניקציה או בטעות בתום־לב של המעביד", מסר דובר המשרד. בכל מקרה, משרד העבודה והרווחה מבקש להפנות אליו תלונות ספציפיות על אי תשלום שכר מינימום וגם על העסקה בלתי־חוקית של עובדים, עליה לא ידוע כיום למשרד. את התלונות אפשר להעביר ישירות לעו"ד ריכובסקי במשרד העבודה והרווחה, טלפון 02־694211, אבל עדיף בכתב עם פירוט מירבי, נמסר ממשרד העבודה והרווחה.

המילה טעות, אי־הבנה, חזרה פעמים רבות במהלך התחקיר לכתבה זו. לא פעם האשימו המרואיינים את „הזקנים המבולבלים", שהם לא מבינים מה אומרים להם, ואיך משלמים להם, ובגלל חוסר הקומוניקציה קורות הטעויות, ומשולם פחות מהמגיע להם. אין ספק, שהניסוח המכוער בפני עצמו, אין בו כדי לספק הסבר הולם למצב מחפיר בשוק השמירה, בו מנוצלת אוכלוסיה מוגבלת בכוח המיקוח שלה ומובאת למצב של קיום בקושי, שעל חשבונו נבנות חברות השמירה השונות. וצריך רק לראות את משרדי הפאר של חברות „השמירה" ו„מודיעין אורחי" כדי להבין את הפער העצום בין תנאי העבודה של המעבידים לבין השומרים המסכנים בשטח, שמלקטים את הפירורים.

2- בהתאם לחוק שכר המינימום משנת 1987 - יגיע שכר המינימום בכל המשק, החל ב- 1.3.1988 ל- 24.39 ש"ח ליום.
החל ב- 1.4.1988 מתעדכן שכר המינימום ל- 45% מהשכר הממוצע, והוא יעלה ל- 28.28 ש"ח ליום. העלאה זו מהווה תוספת של 15.93% ביחס לשכר המינימום שהיה במרץ ש.ז.

3- בנוסף לאמור לעיל, זכאים עובדי השמירה והאבטחה, לתוספות המפורטות להלן:

תוספת ותק לשנת עבודה	0.12 ש"ח ליום
תוספת ותק ל- 10 שנות עבודה	1.20 ש"ח ליום
תוספת עבור אשה	0.15 ש"ח ליום

ב ב ר כ ה
יחזקאל שמש
מזכיר ארצי

מתוך חוזר אל מזכירי אגודות השמירה והאבטחה, מועצות הפועלים, מחלקות המזכיר הארצי יחזקאל שמש

רב בלי תוספות

בכנסת הנוכחית חברי הממשלה הפכו סטאטיסטים, אנחנו הח"כים נעשינו תפאורה ■ לציבור הדתי המתון צריכה להיות רשימה משלו, עד לבחירות תקום רשימה דתית־מתונה ■ אני הייתי ואשאר חבר ב„עבודה", כי אין לי מפלגה טובה יותר ■ ח"כ מנחם הכהן, הפורש מרשימת המערך לכנסת הי"ב. ראיון

כשיורם המסך, בעוד כחצי שנה, על הכנסת השתים־עשרה, יהיה פרופסור אבנר שאקי מנהיג סיעה, ואולי גם שר בממשלת ישראל. מנגד, מספסלי המערך, תעדר לראשונה זה כ־15 שנה דמותו של הרב־הח"כ מנחם הכהן. עוד תמונה מאפיינת לשינויים הלא מעודדים בעם הזה.

לפני כחצי שנה, בשיחה מלב־אל־לב, שהיתה לי עם הרב מנחם הכהן, הוא סיפר על תוכניתו וכוונתו לפרוש מהחיים הפרלמנטריים. שמוליק אלגרבלי, דובר משרד הבריאות, מאנשי „נתיבות שלום", סיפר לי השבוע, כי מנחם הכהן אמר לו עוד לפני שנה וחצי, כי לא ירוץ לכנסת השתים־עשרה.

למען האמת לא האמנתי להכהן. פוליטיקאים, ברגע של חולשה, ובעיקר ברגע של אובדן הביטחון, משגרים לחלל האוויר הצהרות־פרישה כדי לבדוק את השטח. לפני קצת למעלה משבוע, כשהסתיימה ההרשמה ב„עבודה" למרוץ לכנסת השתים־עשרה, נוכחתי כי הכהן אינו מופיע בה, אך נשאר פוליטיקאי.

מנחם הכהן נולד ב־1932 בירושלים. נשוי ואב לשלושה. בוגר ישיבת חברון בירושלים, מישיבות הדגל של אגו"י. נבחר לכנסת לראשונה ב־1973 (הכנסת השמינית). שירת בנח"ל. היה רב בחיל הים וברבנות הצבאית. היה עורך „מחנים" ופרסומים אחרים של הרבנות הצבאית. היה רבה של ההסתדרות ורב המושבים.

בכנסת הנוכחית איבד הכהן את הלהט. בניגוד לח"כים אחרים, הוא כן הגיע לבית. ואף טרח להשתתף בהצבעות. לעומת זאת, הוא מיעט מאוד להשתתף בדיונים, מיעט מאוד להתווכח. דומה היה, כי הוא משקיף על חבריו ויריביו בריחוקמה, מן הצד.

למה החלטת לפרוש מהכנסת?

הכהן: „איך אומרים הצברים? נשבר לי. היו לכך כמה סיבות: הגעתי למסקנה, שהכנסת בשנים האחרונות שונה מהכנסת שאני היכרתי. סגנון הדיבור וההרכב האנושי שונים. יכולת הח"כ להשפיע על המערכת שואפת כיום לאפס. כשבאתי, היה עם מי לדבר. היום אין תרבות דיבור. ואין תרבות ויכוח בכנסת.

„בעבר, גם אם לא הסכמת לדעות, בחולקן או ברובן, היה מעניין לשמוע. הרגשת שאתה יושב במקום שאתה רוצה לשבת. היום חבר־כנסת שאיננו רוצה לרוץ אחרי העיתונאים, שאיננו מוכן לנבל את פיו בדיונים, ואיננו מוכן לשאת בתואר בלי תוכן, מחוסל. למען האמת, אני מצטער שלא פרשתי לפני ארבע שנים. הכנסת מעולם לא היתה אצלי אידיאל. בשנים האחרונות אני ממש לא יכול לשאת אותה. בקדנציה הקודמת, אנחנו חברי המערך כאופוזיציה, היינו ח"כים סטאטיסטים. הסתובבנו בבניין, דיברנו, הרמנו ידיים. הורדנו ידיים, עשינו כך ועשינו אחרת, היינו כל הזמן באיזו שהיא תנועה.

„בכנסת הנוכחית חברי הממשלה הפכו סטאטיסטים. אנחנו, הח"כים, הפכנו תפאורה. לזה אני כבר לא מוכן. אני גומר את הקדנציה הרביעית שלי. אני לא רואה שבכנסת הבאה יהיה לי תפקיד ביצועי. אותי לא מעניינים משרד התקשורת, או המסחר והתעשייה. אותי מעניינים שני נושאים: דתות וחינוך. אני לא רואה שהמפלגה שלי תהיה בנובמבר במצב כזה, שהיא תוכל לתת לי את אחד משני הנושאים האלה. גם אם היא תוכל, אני מאמין שהיא תעדיף לתת אותם למישהו אחר, שהוא לא מהפכן. במיוחד היא תתקשה למסור לי את נושא הדת.

רוב שנותי במערכת הפוליטית, היו רוויות מאבקים בנושאים דתיים־חילוניים. נלחמתי נגד הדתיים שמחוץ למפלגה שלי, בנושאים עקרוניים, ונלחמתי נגד החברים שלי בתוך המפלגה, בנושאים עקרוניים, בתחום הדת. אני לא מצטער על כך. בחברה הישראלית אני לא רק מדבר על גשר בין דתיים לחילוניים. אני הגשר. חילוניים לא מפחדים ממני, למרות שאני רב אורתודוכסי, עם כיפה לא סרוגה. כרב בישראל אני יכול להשמיע בציבור הדתי דעות שאינן כל־כך פופולריות בחברה הדתית.

„נראה לי, כי עם הכותרת רב ובלי התוספת ח"כ, יהיה לי יותר קל לפעול בשני הציבורים — הדתי והחילוני. אני מקווה שיעמוד לי הכוח ויעמוד לי הרצון הטוב להשמיע את הדברים, שאני רוצה להשמיע, הדברים לא תמיד יהיו נוחים — לא לי ולא למפלגתי. למשל, כשאדבר על השחתת החברה בארץ; למשל, כשאדבר על שחרורם של רבבות „תלמידי ישיבה" מצה"ל, רק כאתנן קואליציוני. עשיתי דברים כאלה בעבר, ואומר דברים קשים בעתיד. לא אבהל, למשל, מנתינת ביקורת על החברה הציבורית בנושא הפישפשוק.

„חשבתי, כי הכנסת היא לפחות במה להבעת דעות. בשנים האחרונות אני רואה שגם זה לא נכון. מאמר שאני כותב בעיתון נשמע ומשפיע הרבה יותר. עכשיו יהיה לי הרבה יותר זמן לכתיבה."

מנחם הכהן מספר, לראשונה, כי התנגד למלחמת לבנון מראשיתה. כמעט בניגוד לכל חבריו לסיעה. „אני לא שמאלן. מאידך, אני לא פוסל דעות נכונות שהשמאל מביע. בכינוס הסיעה עם פתיחת מלחמת לבנון דיברתי נגד ודרשתי להתנהג בהתאם. קשה לי לתאר את האווירה שהיתה בסיעה נגדי. גם מאוחר יותר, היתה אופוריה במפלגה. אחר־כך, כשהעניינים התחילו להסתבך, שינתה הסיעה את הכיוון, בזווית של 180 מעלות".

בשנים הראשונות של הכהן בכנסת, הוא הוחרם על־ידי הסיעות והח"כים הדתיים. קשה היה להם להשלים עם רב אורתודוכסי בסיעה בעלת תו זיהוי חילוני. דומה כי החרם באותן שנים היה טוטאלי ואלים, הרבה יותר מן החרם שמטילות היום סיעות הכנסת החילוניות על מאיר כהנא. (דרך אגב, הסיעות החרדיות והח"כים הקיצוניים במפד"ל שומרים על יחסי רעות עם מנהיג כ"ך).

„הייתי חניך בני עקיבא" — אומר הכהן — „רב מוכר, מראשי הרבנות הצבאית, חלק מהחברה הדתית. ולמרות זאת קראתי תיגר עליהם וכנגדם. הייתי הראשון שעשה זאת, והם לא היו מוכנים לקבל את זה. עברתי תקופה קשה, לא רק בכנסת. בבית־הכנסת שלי הפסיקו לתת לי עלייה לתורה. על ביתי רשמו סיסמאות, כמו „מכרת את נשמתך לשטן". אינני יודע אם היה עוד ח"כ, שחיפשו אותו כמו שחיפשו אותי. רדפו וריגלו אחריי. ניסו לתפוס אותי, באיזה שהוא יום, לא מתפלל מנחה. ניסו לתפוס אותי לוחץ ידי אשה. ניסו בכל הכוח להוכיח שאני מקבל כספים יהודיים לא כשרים.

„נכנסתי לכנסת נקי ואני יוצא ממנה נקי, ועברתי את כל הוועדות, כולל כספים. גם בה לא התלכלכתי. אדם לא צריך להעמיד את עצמו יותר מדי בניסיון. לא אכחד, אינני שלם עם המפלגה שלי בתחום הדתי, בנושא יחסה לחבר הדתי, לציבור הדתי. פעם כולם היו אתיאיסטים. היום כולם שוחרי מסורת, אבל פחות מבינים את מהות הדת. לא מקובל עליי לימוד משניות אצל הרב עובדיה יוסף אחת לחודש (עקיצה ציניות לפרס ושחל. — מ.ב.). לא מקובל עליי יחסה של ה„עבודה" בנושא ההכרה בזרמים האחרים ביהדות. מתוך הבחירה שלנו הוא לא ניו־יורק. אם היו בארץ רפורמים, הייתי בעד הכרה בהם, אבל הם אינם באים ארצה. מדוע המפלגה שלי צריכה להכיר בהם בישראל? אנחנו יוצרים בעיה ומחלוקת מיותרת. אנחנו מגבירים את הפילוג. את התהום בינינו לבין הציבור הדתי.

„אני הייתי ואשאר חבר ב„עבודה" כי אין לי מפלגה טובה יותר. גם בנושאי דת ומדינה, מפלגת העבודה תמשיך להיות ביתי. זה לא אומר שאין לי מחלוקות, לפעמים קשות, עם המפלגה. ייתכן שאני נאיבי. לי נדמה, כי תמיד הלכו אצלנו אחר מקסמי־שווא. כשיעשו במפלגה חשבון־נפש יתברר, כי אברום שפירא וש"ס תמיד רימו אותנו. הם הבטיחו לנו ויבטיחו הרים וגבעות בעתיד, תמורת תמיכה עכשווית מעשית, ואצלנו תאמינו להם. אני תמיד צעקתי, אל תאמינו להם. כשיעשו אצלנו את חשבון־הנפש האמיתי, לא אחשוש. אומר דברים קשים. לי נדמה, כי לא היתה תקופה שתנועת העבודה נזקקה בה למסגרת דתית לצידה ובקרבה כמו היום. מצד אחר, לא היתה תקופה, שהעבודה החלישה את המסגרת הדתית שלצידה ובקרבה כמו היום".

שני מגרשים

האם תהיה לנו בתקופה הקרובה מפלגה דתית־יונית לצדה של המפד"ל הנוכחית?

„התשובה חיובית. עד לבחירות תקום רשימה דתית־מתונה. אין מנוס. אני מעריך אותה בשני מנדטים, בתנאי שיהיו לה כלים, והיא תרבה במסרים ברורים. אני נפגש עם הרבה דתיים ואני מרגיש שבציבור הזה קיים צורך אמיתי במפלגה מתונה גם בתחום המדיני ולא פחות בתחום הדתי.

חלק גדול בציבור הדתי — נקעה נפשו מהקיצוניות, מהפונדמנטליזם, מהחרדיות הכמו־חומניסטית, מקוסמי־השווא המשיחיים, המדברים כביכול בשם היהדות.

„התארגנות של הרב עמיטל, ראש ישיבת הוסדר בגוש עציון, היא לא בדיוק מה שאני מצפה. הרב עצמו כן מתאים לציפיות שלי. הוא מנהיג דתי, גדול בתורה, דעותי אינן שונות משלו ברוב התחומים. מפחיד אותי חיבוק הדוב, שבו מחבקים אותו פורשי המפד"ל. אם הרב עמיטל היה מקים רשימה מרכזית, או מרכז שמאל, לא הייתי תומך בהקמת רשימה דתית־ציונית נוספת. הוא עצמו אינו רוצה לעמוד בראש רשימה לכנסת. אם בראש הרשימה שהוא יקים יעמדו ניצים, או אישים קיצוניים בנושא הדתי, אומר למי שישאלו אותי, כי לא לילד הזה התפללנו.

„רשימה כזו גם לא תהיה אטרקטיבית לציבור, שמחפש באמת משהו מתון, לא תהיה לנו ברירה, לעובד הדתי, לעוז שלום, לנתיבות שלום ולאחרים, ונקים רשימה משלנו. אני אמליץ, כי בראש הרשימה יעמדו פרופסור אבי רביצקי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, לאה שקדיאל מירוחם ושמעון חדד מאשקלון, מאנשי העובד הדתי. אצלי הנושא הזה מוחלט. לציבור הדתי המתון צריכה להיות רשימה משלו. כשאצלי משהו מוחלט — אז אני הולך עליו. כשהחלטתי להיות ח"כ, גייסתי את כוחותי לנושא, והלכתי עליו".

דתיים מתונים לא יכולים להצביע בעד מפלגת העבודה?

„לדתיים מתונים יש בעיה עם העבודה, בשל עמדותיה בנושאים שהם בנפשם. להערכתי, בבחירות הקודמות הצביעו אלפים „אמת" וכמה מאות תמכו ב„רצ" ובלובה אליאב. למפ"ם יצביעו בבחירות הקרובות פחות, כיוון שיש לה דימוי

אנטי־דתי. פרישתי מהכנסת תפחית את התמיכה של דתיים בעבודה, אם כי אעשה מאמצים להקטין את הנזק."

מפלגה חדשה זקוקה לכסף, הרבה כסף. מי יממן את המפלגה הדתית היונית? מפלגת העבודה?

„השאיפה של כל האנשים שעומדים מאחורי הרך שטרם נולד, היא שהוא יעמוד על רגליו הוא. אנחנו לא רוצים אפוטרופסות של מפלגה כל שהיא. יש יהודים בארץ ובחו"ל, שמוכנים לתמוך בנו. הנה יש יהודי מחו"ל, שכעת דיברתי איתו, שרוצה לתת מאה־אלף דולאר. חודש שלם הוא רודף אחריי".

מה הטענות שלך נגד המפלגות הדתיות?

„בשנים האחרונות הן תמכו כמעט בכל דבר אנטי־מוסרי. הן התנגדו לחוק נגד גזענות, הם תמכו ברוצח ויליאם נקש. כשבאתי לכנסת הן חששו ממני. רב במפלגה חילונית יהרוס את הבניין שהן בנו במאמצים רבים, במשך שנים.

„לדתיים מתונים יש בעיה עם העבודה"

הוכחתי, כי יהודי־דתי אינו חייב להיות במפלגה דתית. טענתי אז ואני טוען היום, כי הכפייה הדתית לא תוסיף אדם אחד לדת. להיפך, היא תקטב את העם. לכן אני נגד חקיקה דתית. ביקרתי את הממסד הדתי על העדר נקיון־כפיים בתוכו. נאבקתי בעד שילובים של יהודים דתיים. לא בממפלגות דתיות, בממסד הדתי.

שלב הכפירה בכפירה

„אי־אפשר היה לעצור אותי בפעילות הדתית שלי. גם הדתיים וגם החילוניים הבינו, שיש להם עניין עם מי מזדהה עם צרכה של העבודה, ומצד שני — הוא פועל בשמה של שליחות דתית. לא של בעל תשובה. טענתי, כי התקופה של הכפירה, של האנטי־דת הסתיימה. היום, גם בקיבוצי „השומר הצעיר" אני בן־בית. אנחנו חיים בשלב של הכפירה בכפירה. אפשר למלא את החיים בתוכן יהודי, או ב„אור שמח" (ישיבת הדגל של החוזרים בתשובה. — מ.ב). הקו שלי גורס תוכן יהודי.

מתי הפסיק הממסד הדתי לרדוף אותך?

„התחלתי לבנות בתי־כנסת בקיבוצים. פתאום כל מטבחי הפועלים הטרפים הוכשרו, אנשים ידעו מי עשה את כל זה. הציבור הדתי ראה שאני לא מדבר, אני עושה, במקום שהרבנים שלו נכשלו. ההכרה בי התחילה מלמטה למעלה, היום הדברים התהפכו, עד־כדי־כך שבכנסת הזו התחילו פתאום להזמין אותי ללובי הדתי, רצו שאהיה חלק מהם, בתוכם, ממש מהפך. פעם הלכתי ויותר לא. אמרתי לעצמי, שמרת כל הזמן על הקו שלך, אז מה קרה, תמשיך עם תפיסת העולם שלך.

„עם זאת, אני מוכרח לציין כי גם בתקופות הפחות פופולריות שלי, לא היתה פעם, שלא הכירו בפעילות ההלכתית שלי — נישואים, גיורים, הכשרים ועוד. אני מוכרח לציין עוד, כי מי שעודד אותי לאורך כל הדרך, מרגע שהצטרפתי לעבודה, שנים רבות לפני שהייתי ח"כ, הוא... הרבי מלובביץ'. היו לי שיחות ארוכות איתו. אני זוכר מצויין את הפגישה הראשונה איתו ב־1961, 12 שנה לפני שנבחרתי לכנסת. הייתי אז רב המושבים, ביקשתי ממנו עזרה, ספרי תורה לבתי־כנסת של המושבים. הסברתי לו, שמשרד הדתות, עם שר מפד"לי, מקפח אותנו.

„הרבי קרא לאחד מעוזריו, ובנוכחותי הורה לו לתת לי ארבעה ספרי תורה. ואני רוצה שיהיו אצלו מחר בבוקר. אני רוצה גם שאחד מהם, הספר שלי, יגיע לדגניה ב', לחברי קדיש לוז (בעבר יו"ר הכנסת, מ.ב). וכך היה. שאלתי את הרבי מלובביץ': מותר לי לפרסם, שהרבי נתן לי ארבע ספרי תורה? והוא ענה לי: ,מה שאני לא עושה בגלוי אני לא עושה בסתר. יהיו כאלו שישמעו שנתתי לך ויתנו לך משלהם. ויהיו כאלה שישמעו ובגלל זה לא יתנו לך'. הוא הנחה הרבה אנשים לעזור לי. תנועת חב"ד מעולם לא תקפה אותי. השנה, כשהתחילו להתפרסם ידיעות, כי אני עומד להיות הרב הראשי לצה"ל, קיבלתי מברק ברכה מהרבי מלובביץ'. הוא דוחף אותי לקבל את התפקיד, ידעתי מהנושא כששמעתי כי הוא מביא לבישולים פוליטיים, כולל עם יוסקה שפירא. אמרתי, כי זה לא בא יותר בחשבון בשבילי.

„באחת השיחות שלי עם הרבי מלובביץ', הוא שאל אותי: מנחם אתה חסיד או מתנגד? עניתי: חסיד. ושל איזו חצר? אני חסיד ברסלב. הרבי מלובביץ' נתן בי מבט חודר: אתה חסיד שלהם, כיוון שלחסידות ברסלב אין רבי? נעניתי בראשי להן".

יותר חזק מחשיש, פחות ממכר מהירואין, ומה זה כבר מאה־מאתיים דולר, אם תמורתם אתה מקבל גרם שלם של קוקאין, שמסדר לך את החיים בדיוק כמו שצריך. ואגב, גם ה„אכסטאזי" כבר עלה לארץ. בדור אחד — 50 ש"ח. משך ההשפעה — יום שלם

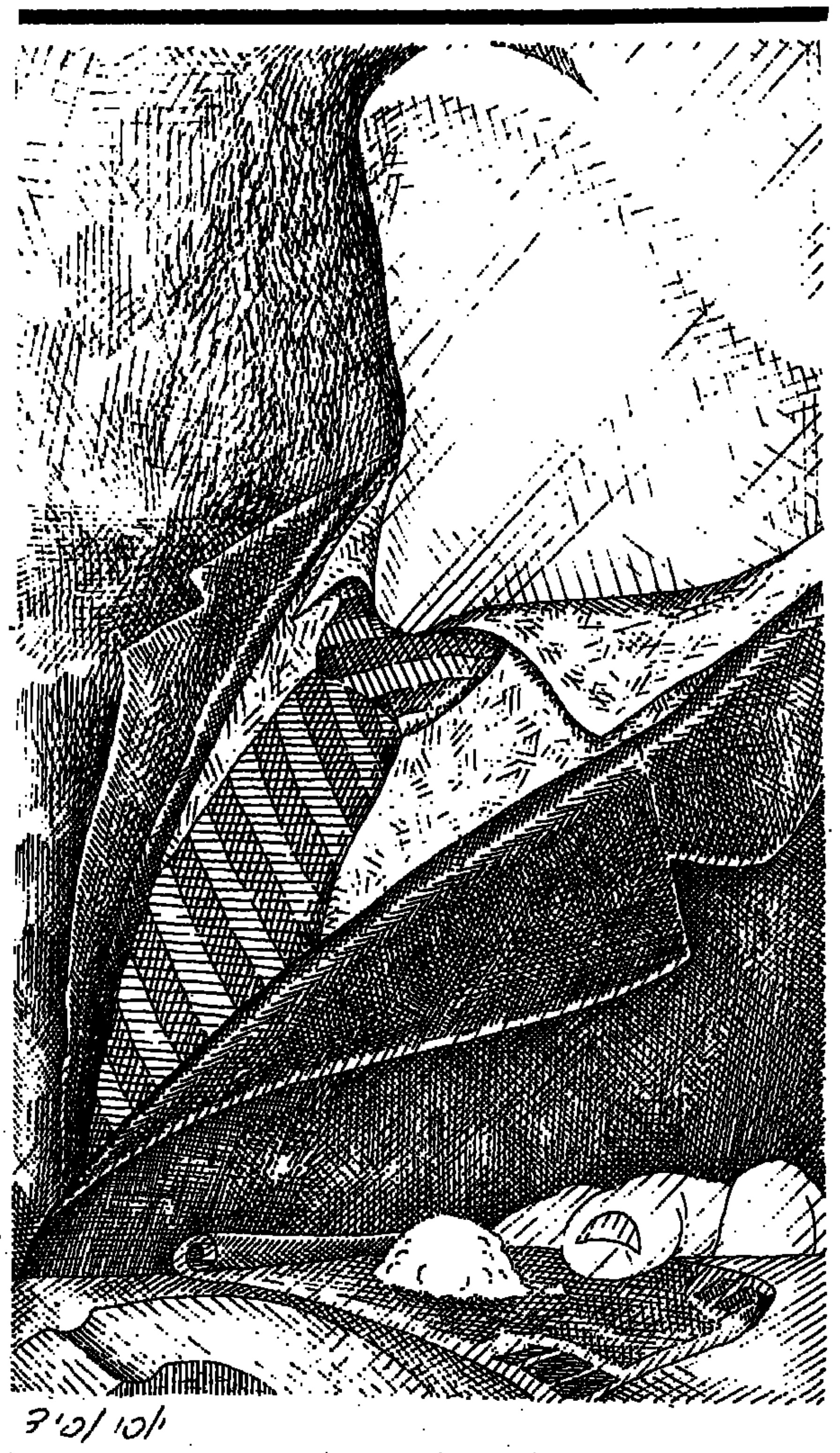

קוק - IN

אלישבע איילון

הם לא יחשפו את עצמם בשמות, אבל ידברו חופשי על המנהגים. רוחו של החוק מרחפת מעליהם באימה, אבל לא מונעת מהם להשתמש. להשתמש במה? בכל מיני דברים שעושים להם עוד יותר טוב, כי בסך הכל לא רע, שמסדרים להם את הראש, שעוזרים להם לשרוד במירוץ הגדול, מירוץ ההשגיות, או לפחות להישאר במקום טוב באמצע.

המדינה הזאת מדברת על מאתיים אלף צרכני סמים מכל הסוגים. היא גם מפסיקה לאט לאט להטיל את כל האשמה על העשירונים התחתונים. הגורם הסביבתי־מצוקתי הפך בנאלי לחלוטין. הפעם עלה עניין הסמים לכותרות בלי לגרור אחריו נתונים סטטיסטים היסטריים, וגם בלי משפט המפתח הבלתי נשכח של שרת הבריאות, רגע לפני פתיחת מרכז אמבולטורי לגמילה

„כל מי שרוצה במדינה הזאת, יכול לקנות בקלי־קלות. איפה שמסתובב הרבה כסף, שם בטוח יודעים כולם. מי שמשתמש בקוקאין רצוף, צריך שיהיה לו ארנק שמן מאד"

מסמים: „תיזהרו מחשיש כמו מעכביש..."

הטריפ התקשורתי האחרון מריץ אדרנלין רכילאי גרידא. מי המדומי בעולם הסמים? לוויתני חברה עבי כרס וממון, בלי שום קשר לדכאון, פונים אל „תוף מבטחים" באקט הנושא את השם האליטיסטי משהו — קוקאין.

הקוקאין הוא חומר יקר, הרבה יותר מהרואין, הרבה הרבה יותר מחשיש. גרם קוקאין עולה 200־100 דולר, מנה הירואין — 60 דולר, אצבע חשיש — בין חמישה לעשרה גרם — 30־20 דולר.

אבל הלהיט האחרון, ממש חם מהתנור, הוא ה„אכסטזי" (עם הטעמה בהברה האחרונה), העושה ממש בימים אלה צעדי התאקלמות בטוחים בארץ. כדור אחד — 50 ש"ח. משך ההשפעה — יום שלם.

שלושה צרכנים שדיברו, היו מעדיפים שלא לחשוף בכתבה את דבר קיומו, כי הדרישה גוברת עם הפרסום, ואז יש מחסור וגם המחיר עולה. שלושתם אינם עתירי ממון ובהתאם לכך גם צריכת הסמים שלהם. ניתן לומר שהם נושקים לשולי החברה הבוהמיאנית, לא פופולריים אבל מאוד אינם. מונולוגים קצרים חושפים טפח מהחלק המסטול בחייהם. אם נרקומן זה אחד שמכור לסם, שלא יכול לתפקד בלעדיו, הרי שהם בהחלט לא. סמים מתקשרים אצלם להכרותא ולהיפך, בחיי היום־יום התיפקוד שלהם נורמלי. אחד מוסיקאי, אחד אקדמאי (לומר לתאר שני), אחת באמנות.

* * *

רשות הדיבור:

„אני לא ילד מצוקה, גם לא ילד שמנת. בשבילי, פעם היה כיף (חשיש) דרך להגיע לקטרזיס, להשתחררות. ממוח מנורמות. אז לקחתי חשיש והרגשתי חופשי. היום, אחרי שנים של שימוש, אתה מבין שזה לא משהו... אלא סוגר. כשאני מעשן כיף, אני מתנתק מהסביבה. אני יודע שזה לא טוב, פשוט לא טוב. קוקאין? מדי פעם, כי זה יקר מאוד, אני מעדיף כל מיני אלוצינוגנים (גורמי הזיות), טריפים, כל מיני נוירוטרנסמיטורים, שהם חומרים כימיים מוליכי תחושה הקשורים להולכה של מסרים חשמליים בגוף, יותר נכון בסינפסות, כלומר במעברים העצביים. כל הכדורים האלה מחקים למעשה חומרים טבעיים המצויים בגוף שלנו, למשל מורפיום, או אצטיל־כלורין שמופרש אל הגוף ברגעי התרגשות. כשאתה לוקח למשל ל.ס.די. אתה מחקה באופן מלאכותי את אותו תהליך, מקצין אותו. הגוף יוצא למעשה מהאיזון הטבעי שלו. אני מרגיש שהגוף שלי משלם מחיר מסוים, אני גם מאמין שהמערכת החיסונית שלי נפגעת.

„מבחינה חברתית? זה עושה פלאים. במיוחד האכסטזי. הוא מקדם תקשורתי מספר אחד. כשלוקחים אותו כמה חבר'ה אז נכנסים לאותו הראש. אני מציע לרסס כל יום את כל העולם בקצת מהחומר הזה. אתה לוקח כדור ואחרי שעה כל המחסומים והחומות נופלים, אתה נפתח, נכנס לקטע של כנות. זה משהו גדול, זה עושה „מוד" של לדבר לעומק על דברים שמציקים, זה מקל על הקירבה הפיסית, פתאום בא לכולם לחבק אחד את השני. זה לא קטע מיני, זה נירוונה. כל הפחדים, הוורדות, נעלמים, ואתה בהכרה מלאה, בשליטה.

„אחרי זה? בטח שיש נפילה, אתה מאבד בלאנס, מרגיש שהכל סתמי, חסר ערך, שאין חשק לעשות כלום, ואז אתה לוקח פיטונים (כדורים נגד דכאון) ושואב מהם מוטיבציה.

„איך קונים? כמעט כל החשיש שמגיע לארץ מקורו בלבנון. האכסטזי מגיע מאמריקה. גם שם הוא עדיין לא מוכר והחוק לא אוסר את השימוש בו. מדי פעם מגיע משלוח משם ואז קונים הרבה ונכנסים לזה חזק. פעם ראשונה ששמעתי על האכסטזי היה אצל ידידה קרובה, ששמעה עליו גם כן איפשהו. יום אחד, ככה בחבר'ה, משהו הציע, לקחתי והרגשתי הכי טוב בעולם.

„זה ידוע ומוכר שבעניני סמים יש הסכם שבשתיקה. אף פעם לא תשמעי ממני שם של ספק. אם תרצי לקנות, אני אשאל אותו, ואם הוא יסכים אני אביא אותך אליו פעמיים שלוש. אם הוא ירצה, הוא ימכור לך; אם לא, אולי תוכלי לשכנע אותו בשוחד. אם את קונה קוקאין, למשל, תורידי לו שתי שורות והכל יהיה בסדר.

„כל מי שרוצה במדינה הזאת, יכול לקנות בקלי־קלות הכל. איפה שמסתובב הרבה כסף, שם בטוח יודעים כולם. מי שמשתמש בקוקאין רצוף צריך שיהיה לו ארנק שמן מאוד. זה מתגלגל במסיבות של אנשים עם כסף. ומי שרוצה אין לו בעייה. לפעמים הכל על חשבון הבית. בדרך־כלל לא מדובר בנרקומנים, אלא במשתמשי שישי־שבת וחג.

„אם אתה רוצה שיהיה לך מרץ בעבודה, שיהיה לך כח להתמודד במירוץ שלך, אתה יכול

„מבחינת חברתית זה עושה פלאים, במיוחד האכסטאזי. זה מקדם תקשורתי מספר אחד. כשלוקחים אותו כמה חבר'ה, אז נכנסים לאותו הראש"

לקנות ספידים ולרוץ איתם רחוק. אני מכיר יותר מרופא אחד שלוקח כל מיני מעוררי פעילות ויש גם עניין הסטטוס. מי שלוקח נכנס לתוך מעגל האיניות ורק צריך להיזהר שלא להפוך לגולם.

„אלה שנתפסים לסם, מתמכרים. זה בגלל שחסר להם משהו. אם יש לך את הטעם בחיים, אתה שומר גבולות כדי לא לעבור את הטעם. לי טוב בחיים. הסמים בשבילי הם צ'ופר שעושה לי את החיים עוד יותר טובים, ככה שנחמר לי רוב הזמן. כבר שנים שאני מנצל את השפעתם עליי. כל פעם מחליף.

„לא אני לא מפחד להתמכר. אני יודע שלא אגיע לזה. אני לא משתמש בהירואין, לא מוריק, לא בורח מהמציאות באופן טוטאלי. אני כל הזמן כאן, אולי סנטימטר אחד מהקרקע, בראש טוב. היום, כדי לשרוד שפוי, כל אחד צריך את אצבע האלוהים שלו שתכוון לו את החיים, את הקונצפציות, את היכולת שלו לתפוס מה הולך. אז האצבע שלי היא לפעמים אצבע של חשיש, כדור אכסטזי או שורה קוקאין. סו וואט?

„חוץ מזה, יכול להיות שברבות הימים אני אפסיק לגמרי. גם ככה עוברות עליי תקופות בלי שום טריפ. והנה, אנחנו יושבים כאן בפאב ושותים אלכוהול, זה יותר טוב? לא מריח לא מסריח, עושה קצת נעים ומזיק לא פחות. תסתכלי סביבך כמה צעירים יש!"

* * *

החברה העירונית, בעיקר התל־אביבית, צורכת כמויות של סמים, אבל לרוב בקטן, במסיבות, במפגשים מצומצמים. מתפנקים על תחושות חיי ומשלמים את המחיר. במקום כוס קפה של ארבע אחר הצהריים, הם מגלגלים ציגרלה, עושים „אינהלצייה", מפסיקים את הפיוזים, שבראש פיסוק רחב וממציאים את הרגע.

אז אם כל־כך, טוב למה כל־כך רע? בגלל המילכוד. לא משנה במה אתה משתמש, הגוף מתרגל לחומר במהירות הבזק ומתנה את התחושה הקבועה בכמות נוספת. הכמות הנוספת תמלא פונקציה תקופתית ובינתיים תמוטט כמה מיליוני תאים. גם אם לא מתים מזה, גם אם לא מתמכרים לזה, משלמים מחיר גבוה, בלתי הפיך. מה שהולך זו רק ההנאה, במקומה באים הדאוניים של אחריי. ואז בוקר אחד באה מיני־התפכחות, ואתה מבין שיותר משטוב לך, רע לך. יש מי שבנקודה זו מחליט ללכת עד הסוף, תרתי משמע, יש מי שמבין, מרים ידיים ומפסיק, ויש מי שממשיך ככה עוד הרבה שנים באפס־אנד־דאון רוטציוניים. כמובן, בשביל זה הוא צריך כסף. הרבה כסף.

דג קר

ריצ'רד ניקסון כינה אותו „מעבד תמלילים". מקורביו משבחים את יושרו וכנותו, אבל גם הם מודים, כי מייקל דוקאקיס, כמעט מועמד הדמוקרטים לנשיאות ארה"ב, הוא אדם חסר כאריזמה, טיפוס יבש ומשעמם

דליה רפאל, וושינגטון

הנצחון החשוב בניו־יורק, לפני כשבועיים, שיפר את מצב רוחו בהרבה. אחרי פנסילבניה, כעבור שבוע, כבר המריא אל־על.

עם נצחון גדול באוהיו ובאינדיאנה, ויותר משני שליש הצירים הדרושים בכיסו, קרוב מאד מייקל דוקאקיס לחציית קו הסיום בהתמודדות על המינוי המפלגתי של הדמוקרטים כמועמד לנשיאות. עכשיו מתחילה הבחינה הממשית. סריקת שתי וערב, באדיבות אמצעי התקשורת, של כל חריץ וקפל באישיותו, חייו ומשפחתו.

מבקריו של מייק דוקאקיס הספיקו כבר לפתח מילון שימושי של תארי גנאי. ביניהם קר, משעמם, מחושב, חסר־רגש, טכנוקרט.

ריצ'רד ניקסון קרא לו „מעבד תמלילים", בהשוואה ל„משורר" ג'קסון. מקורבים המיטיבים להכירו משבחים את יושרו וכנותו, אולם מבלי לערער על אלה, לאחרים מהם יש סיפורים מקפיאי דם אודותיו, „עם קבלות". בעיקר על נכונותו להקריב חברים וחברות, מערכות יחסים ונאמנות אישית למען השגת מטרותיו פוליטיות.

עוזריו מעדיפים לציירו כאדם המתמקד במעשה. מרגישים את עקביותו ודבקותו במטרה כנכס עיקרי בין תכונותיו. שהרי הוא ששרד בין ששת הרצים הדמוקרטים שהתייצבו על קו הזינוק, רק לפני חודשים לא רבים. להוציא, באופן זמני, את ג'סי ג'קסון, אשר אפילו תומכיו הנלהבים ביותר מודים שהמירוץ כבר הסתיים גם עבורו.

רבים מאלה שעקבו אחרי הקריירה של דוקאקיס, או הצטרפו לאחרונה לבוחנים אותה ואת אישיותו, מוצאים אותו חמקני ומביך. מעין חידה בלתי פתורה. הרכבת חלקי מידע ב„פאזל" ליצירת דיוקן צבעוני שלו, דיוקנו של מי שעשוי להיות נשיאה הבא של ארה"ב — הפכה כמעט לתחביב לאומי.

מינויו הצפוי למועמדות המפלגה הדמוקרטית לנשיאות מעורר תחושת אי־נוחות בקרב מצביעים „מן השורה" ומנהיגים במפלגה כאחד. חסר בו מימד המנהיגות, הניצוץ האישי של היכולת לסחוף, להוביל, יכולת התקשורת במישור הרגשי. בקיצור מה שקרוי כאריזמה.

כיצד, נשאלת השאלה, יוכל דוקאקיס, כנשיא, להנהיג את האומה, אם איננו מסוגל להלהיב את הבוחר אפילו בשלב ה„מוקדמות"?

בנאומיו בפני קהל גדול, לא פעם הוא מתקשה לרכז תשומת לב והאזנה. אפילו כשהוא משתמש בהתבטאויות עסיסיות של ג'קסון — שאמר, למשל, שאבותיהם של שניהם הגיעו לאמריקה „באוניות — אבל אוניות שונות" — אין לו אותה תהודה.

אפילו כשהסוקרים מראים על תמיכה רחבה של הבוחרים בבן המהגרים מיוון, הם מצביעים על היעדר התלהבות. מין תמיכה פושרת, אפשר להגדיר זאת.

רבים מציינים כי אכן תמיכתם בדוקאקיס היא על דרך השלילה. „מה שנשאר", או עדיף על האלטרנטיבה (כרגע ג'קסון), הנראית כמתאימה עוד פחות או אפילו מאיימת, במקרים מסוימים. כמו, למשל, כשמדובר בבוחרים היהודים.

אחרים מתבדחים כי למזלו, יריבו בבחירות הכלליות יהיה סגן הנשיא ג'ורג' בוש, שגם הוא אינו זוהר בהילה מסנוורת.

דוקאקיס עצמו דוחה את הספקות והחששות. לו עצמו אין ספק שיוכל להנהיג ולמשול, להוביל את העם למימוש המטרות שבמבצע שלו. „אין בעיה", לדעתו. הוא יעשה זאת בדרכו שלו. להוכחה, הוא מצביע על ה„רקורד" שלו. הצלחותיו הרבות כמושל מסצ'וסטס, או כוחו בתקשורת אישית ובינאישית בפורומים קטנים ובלתי רשמיים. מעולם לא הצטיין בקריאת נאומים מוכנים מראש, ובכלל, הוא נוהג לסיים את תשובתו במלים: „האם לא הגיע הזמן לקצת כושר עשייה בבית הלבן", ברמיזה אירונית לריגן, „אשף התקשורת".

אשה יהודיה, בן מאומץ

בראיונות הוא מבהיר כי נוח לו מאד בדו־מימדיות של חייו, המתרכזים סביב השירות הציבורי ומשפחתו. הוא מתאר בהנאה רבה בפני מראייניו את ה„דברים הפשוטים בחיים", כמו למשל הכנת פנקייקס בקלי־קלות. אולם הוא נראה נבוך מול שאלות „נשמה" עמוקות.

הוא חוזר לעצמו בדברו על משפחתו. על חשיבותה ומרכזיותה בחייו. מדוע נשא את אשתו? פשוט התאהב בה. הבדלי הדת ביניהם? — הוא יווני אורתודוכסי והיא יהודיה, אבל זה לא היווה בעייה מעולם... ובכל זאת, הדת חשובה לו. היא נושא מרכזי בתרבות הקהילה היוונית האמריקנית, שחלק ניכר מחייה החברתיים סובב סביב הכנסיה. ילדיו, הוא מסביר, שאבו משתי המסורות ומשתי הדתות. לדוקאקיסים שתי בנות ובן (ג'ון, מנישואיה הראשונים של קיטי), הפועל כיועץ בכיר במסע הבחירות של אביו החורג. המשפחה חוגגת גם את החגים היהודיים וגם את החגים הנוצריים. הילדים לא קיבלו חינוך רשמי לפי עקרונות אף אחת מהדתות.

חברים ובני משפחה אומרים שלשני דברים היתה ההשפעה הגדולה ביותר על חיי מייקל דוקאקיס. אביו, וכשלונו להיבחר למושל ב־1978 — שניהם הטביעו חותם עמוק ושונה מאד, אל אישיותו.

פאנוס דוקאקיס, מהגר יווני, הגיע לחופי ארה"ב בגיל 15. למד בבית הספר לרפואה היוקרתי של אוניברסיטת הארווארד והפך לרופא מצליח. דמות אהובה ודומיננטית. ממנו ספג בנו את השאפתנות, הדבקות במטרה והמעשיות הרבה.

כל דבר בחייו של מייקל היה מתוכנן ומאורגן ובוצע בשלמות. לכן, כשהפסיד ב־1978, באופן בלתי צפוי, „תפס" אותו הדבר בלתי מוכן. הוא האשים את עצמו ושקע בדכאון עמוק, עד שחשב אפילו לנטוש כליל את החיים הפוליטיים. הרבה נכתב על אותה תקופה בחייו של דוקאקיס. כיצד הפכה אותו ההתנסות לפתוח יותר. כיצד, כאשר חזר מנצח כעבור ארבע שנים, למד כבר להאזין יותר. להתמודד עם מצבים קשים ובלתי צפויים.

דבר נוסף אותו הוא מיישם בקפדנות גם היום, הוא שלא לסמוך על סקרי דעת קהל. אלה הבטיחו לו יתרון של 50 אחוז ב־1978. ככל שנמשכים נצחונותיו בתהליך הבחירות המוקדמות, הוא מתרה בתומכיו־בוחריו: אל תרפו, אל תוותרו, אל תאמינו לסקרים. עד הסוף.

רכוש בסך 2.3 מיליון דולר

גיל: 54.

נשוי: לקתרין (קיטי) דיקסון־דוקאקיס, זה 24 שנים.

אב לשלושה: בן, ג'ון (28) מנישואיה הראשונים של קיטי, שהחליף רשמית את שמו לדוקאקיס בגיל 18. כיום ממרכזי מסע הבחירות של אביו. ושתי בנות אנדראה (22) וקארה (19).

השכלה: בית הספר למשפטים של אוניברסיטת הארווארד ותואר ראשון במדע המדינה.

תעסוקה: מושל מדינה מסצ'וסטס כיום ובין השנים 1975־79. חבר בית הנבחרים של המדינה בשנים 1963־70.

מצב כלכלי: אין מה לדאוג. רכושו מוערך בסכום כולל של 2.3 מיליון דולר.

ישראל: תומך נאמן. גם ביקר כאן. קרא לממשלה לנהוג ב„איפוק מירבי" ביחס לפלשתינאים המתקוממים בשטחים, אך לא ביקר את מדיניותה.

תולה את רוב האשמה לבעיות במזה"ת בהתנגדות הערבית העקשנית. הפתרון באזור יושג באמצעות שיחות ישירות בין ישראל, ירדן מצרים ו„מנהיגים פלשתינאים אחראיים". פוסל את אש"ף למו"מ. „שיחות עם פלשתינאים אפשריות, שיחות עם טרוריסטים — לא". וההגדרה העצמית הפלשתינאית תידון בין המדינות השכנות ותקבל את אישורן. בין מדינות אלו — ישראל.

עופר ניר | רואים את הקולות

מונטי פייטון מת עליה

אם „על המשמר" היה ה„דיילי גרדיאן" והיה מתפרסם באנגלית — היתה הכותרת, מן הסתם, משהו כמו "CHEERS לטלוויזיה", וכולנו היינו גאים מאוד בכפל־הלשון הזה ובתחכום ובהומור ובכלל. אז „CHEERS" לטלוויזיה, למרות הכל. „CHEERS" מכל המובנים. קודם כל, ברכת לחיים של הגויים. שנית, יישר־כח לאחינו האנגלו־סכסים. בקיצור — „CHEERS" על כולנו. סוף סוף משהו חדש על המרקע.

בעברית קוראים לזה „חופשי על הבאר", וגם זה שם לא רע. סדרה חדשה, מיום ראשון, במקום „קלי קלות" (נו? התחתנו כבר, ברט ריינולדס ולוני אנדרסון? עדכונים, נקווה, בהזדמנות הראשונה). הבאר נקרא „CHEERS" וזה גם שם הסדרה במקור האמריקני. סדרה פופולרית, מאוד מאוד פופולרית וגם מאוד מצחיקה. כל־כך מצחיקה, שג'ון קליז, אחד ה„מונטי פייטונים", בעצמו כוכב של סדרת טלוויזיה מצליחה, אם גם קצרת־ימים („המלון של פולטי"), ביקש מפורשות שיסדרו לו תפקיד־אורח באחד הפרקים — שלא יוקרן אצלנו בזמן הקרוב, מה לעשות — כי הוא מת עליה, וקליז, יש לדעת, הוא שחקן קולנוע שלא הולך ברגל לשום מקום, ולא מופיע סתם ככה בכל סדרת טלוויזיה מזדמנת.

סדרה מצחיקה. קומדיה של מצבים. הבאר, כל באר, מספק מצבים שכאלה בשפע. וכשמאחורי הדלפק עומדים שחקנים כמו שלי לונג וטד דנסון, אפשר לסמוך על הבאר הזה שיגיש פואנטות ורפליקות בשפע. בפרק הראשון, ביום ראשון, הם נפגשים בפעם הראשונה. הוא מציע לה עבודה, היא מקבלת, מחוסר ברירה. למה? תראו.

שלי לונג וטד דנסון הפכו את הסדרה הזאת לקרש־קפיצה יעיל ונוח לקריירה קולנועית. את דנסון נראה, בקרוב, בגירסה האמריקנית לסרט הצרפתי המצליח „שלושה גברים ותינוק", בו הוא מופיע לצד תום סלק (עוד כוכב של המסך הקטן שהפך לסופרסטאר גדול) וסטיב גוטנברג. שלי לונג, בת 38, ילידת אינדיאנה שלמדה משחק בשיקאגו, הופיעה בין היתר בסרטים „זהירות, הבית מתמוטט" (עם תום הנקס) ו„הנוכל, האוהבת והמאהבת", עם בט מידלר. היא שחקנית קומית מעולה.

אבל, כשהחלה הסדרה לרוץ, ניגן דנסון כינור ראשון. תוך זמן קצר הפך לבארמן, או ליתר דיוק: מנהל הבאר המוכר ביותר בארצות־הברית, אחר־כך באנגליה, שרכשה את הסדרה להקרנה ברשת העצמאית, ואחר־כך במדינות נוספות שהצטרפו לרשימת אומרי ה"CHEERS". וכמו בסדרה ותיקה אחרת, „רמינגטון סטיל", שהחלה לרוץ פחות או יותר באותו זמן באמריקה, גם כאן התגלגלו שמועות על היריבות הקשה, עד כדי כסאח אמיתי, בין שני כוכביה. אבל, בעוד „רמינגטון סטיל" היא סדרה של כוכב שרמנטי (פירס ברוסנן) וכוכבת מחוקה לא־מעט (סטפאני צימבליסט), הרי ש„חופשי על הבאר" היא תזמורת מכוונת היטב. יש גם הבדל משמעותי בכשרון הנשי הראשי, בין צימבליסט לבין לונג, לטובת האחרונה, כמובן. שמועות מן הסוג הזה אינן נדירות, כשמדובר בסדרה שיש בה שני כוכבים בעלי אישיות דומיננטית. גם הסדרה „מונלייטינג" (מתי, מתי יואילו להקרין אותה בטלוויזיה הישראלית, למען כל מי שאינם מוכנים לשלם 900 שקל ויותר עבור אנטנה על הגג, שתקלוט ירדן ולבנון?), עם ברוס ווילים וסיביל שפארד, לא נמלטה מזה.

דנסון, אגב, מכחיש מכל וכל את השמועות הללו ואומר שיש לו הערכה רבה כלפי לונג וכי הוא מחבב אותה מאוד. לונג כבר פרשה מ„חופשי על הבאר", הסדרה שהעניקה לה לא רק הזדמנות לשחק אותה בגדול, בקולנוע, אלא גם את פרס ה„אמי", שהוא האוסקר של הטלוויזיה. גם דנסון זכה ב„אמי", פעמיים אפילו, ולא רק בזכות הסדרה שלו. סרט טלוויזיה בכיכובו, שעסק בנושא המזעזע של גילוי עריות בין אב לבתו המתבגרת, הביא לו את הכבוד הזה. התפקיד הדרמטי, עם הדימוי המאוד לא „מתאים", היה הימור נועז, מבחינה אישית ומקצועית. המבקרים והצופים קיבלו את התוצאה בהערכה רבה מאוד. סרט טלוויזיה אחר בו השתתף היה „חדר הנשים", על־פי ספרה של מרילין פרנץ', ושוב, רחוק מאוד מן הדימוי המקובל שלו.

דנסון, בן 41, נשוי לקאסי, מבוגרת ממנו בעשר שנים. יש להם שתי בנות. הקטנה, בת

„חופשי על הבאר", לא לזוהר

שלוש, מאומצת. לאחר שנולדה הבכורה, בת תשע כיום, לקתה קאסי בשיתוק, בעקבות לחץ־דם גבוה. הוא תיפקד, משך תקופה ארוכה, כמטפל צמוד, לאם ולבת, על חשבון הקריירה.

דנסון נולד באריזונה, בן לאב ארכיאולוג. משפחה אמידה, מוסדות־חינוך בהתאם, בתי־ספר פרטיים יוקרתיים. תלמיד מבריק, דנסון מודה, הוא לא היה. אוניברסיטת סטנפורד דחתה אותו בשל ציוניו הנמוכים והוא ניסה את מזלו באוניברסיטה בפיטסבורג, במגמת הדראמה — והתקבל. עם סיום לימודיו, עבר לניו־יורק וכמו כל שחקן צעיר ונלהב, חלם לכבוש בסערה את ברודוויי. חלום לחוד ומציאות לחוד, ודנסון נאלץ להופיע בתשדירי פרסומת בטלוויזיה. הוא לא חלם אז, כשהופיע בפרסומת לחיתולים, כי יבוא יום וישתתף בסרט קולנוע, מוקף חיתולים ובקבוקים וכל מה שהולך עם תינוק. הסרט „שלושה גברים ותינוק" הוא הצלחה מסחרית עצומה, לראשונה בקריירה הקולנועית של דנסון. הסרט הזה הרוויח למעלה ממאה מליון דולר בארצות־הברית בלבד. סרט הקולנוע הראשון בו הופיע דנסון היה „שדה הבצל", ואחריו קיבל תפקיד לא גדול לצד וויליאם הרט בסרט „חום הגוף". קאסי, אומר דנסון בהערכה, שיכנעה אותו להופיע ב„שלושה גברים ותינוק". היא גם דחפה אותו לתפקיד סאם מאלון, השרמנטי של „חופשי על הבאר".

הסדרה הזאת החלה לרוץ בשנת 1982 והוא עדיין מככב בה. משפרשה לונג, נכנסה קריסטי אלי, שהופיעה עד לא מכבר אצלנו בסדרה „צפון ודרום" (היא היתה וירג'יליה הסוררת, שכמו כל אשה רעה נתלית בסופו של דבר). „חופשי על הבאר" הפכה אותו למיליונר. הוא משתכר 40 אלף דולר לפרק, שזה אמנם פחות ממה שמרוויחים לארי הגמן ופטריק דאפי (ג'יי. אר. ובובי יואינג), אבל עדיין לא הופך אותו זכאי לקבלת תוספת הכנסה מהביטוח הלאומי. דנסון מודה שקשה, קשה מאוד, לרוץ עונה שביעית ברציפות, עם סדרה קומית מצליחה כל־כך. „למזלנו", הוא אומר, „אנחנו מצלמים בפני קהל, באולפן. יש פידבק מיידי. אי־אפשר לזייף."

הבאר, אם כן, פותח את דלתותיו ביום ראשון הקרוב בשעה 23.20, שש שנים לאחר המשקה הראשון שנלגם בו. מומלץ לחובבי אלכוהול ומתנזרים כאחד.

ולמשהו שונה לגמרי, כמו שאומרים המונטי־פייטונים. בשנה שעברה היו סלעי האלמוגים ליד אוסטרליה את בימת הצילומים. בשנה הבאה יצלמו באיי פוקלנד. השתא, 40 שנה למדינה, השידור מגיע מים־סוף. זו קופרודוקציה מיוחדת במינה של הבי.בי.סי. והטלוויזיה הישראלית: משדר בשם „שוניות", שיוקרן בשידור ישיר במהלך לוח המשדרים של יום שני הקרוב. שידורים תת־מימיים משמורת האלמוגים משולבים בצילומים שכבר נערכו באיזור. צוות שידורי החוץ של הטלוויזיה יעביר את המשדר חי לגמרי, באמצעות תחנת המימסר בעמק האלה, לרחבי העולם. ביום נצפה בבעלי־החיים והדגה היומית. בלילה ייצאו חובבי האפלה לפעילות. פרופסור לב פישלזון ישדר מסיפון אניה. ד"ר אריאל דיאמנט, מהמכון לחקר ימים ואגמים, יצלול מתחת וישדר בו ומנית. יעל דן וקובי מידן ינחו. פרוייקט מעניין.

יוסף מונדי | רשימות מן החבית

סערה בכוס מים

מסגרת משאל שנערך על־ידי המוסף הספרותי של „ידיעות אחרונות", נשאלתי על־ידי עורך המוסף, זיסי סתוי, מה דעתי על התפטרותם של המשורר נתן זך והמבקר ניסים קלדרון מאותה ועדה מפורסמת, שהיתה צריכה לארגן מפגש בין־לאומי של משוררים, לכבוד חגיגות הארבעים. עניתי שאינני מעוניין להשיב, כיוון שמטה החגיגות של יעקב אגמון החרים אותי כמחזאי, ועל כך כבר תגבתי בחריפות במסגרת המדור הזה, כשתקפתי את אגמון בשמי ובשמם של שאר המחזאים שמחזותיהם לא נכללו במסגרת החגיגות. יחד עם זאת, מלכתחילה ראיתי בנסיון לצרף את האמנות לחגיגות הארבעים משהו פסול וחסר־כל ערך.

הסלידה שלי אינה פוליטית. אפילו אם הייתי חי במדינה אידאלית, בעלת משטר דמוקרטי, במובן האוטופי של המילה, הייתי רואה בנסיון לגייס את האמנות למען האינטרס המדיני, משהו מגוחך שיש בו ריח שמזכיר כל משטר רודני הידוע לשמצה. מדוע בכל זאת יצאתי חוצץ נגד אותו מטה שהחרים את עבודתי האמנותית? הסיבה היא פשוטה. אנחנו חיים במדינה קטנה, ובהחרמה זו ראיתי פגיעה במוניטין שלי כמחזאי ותו לא. וכיוון שאין לי סוכן ספרותי יעיל כמו מנחם פרי, חייב אנוכי לעשות את עצמי יחסי הציבור שלי, כדי להגן על יצירתי הבימתית. אבל בפירוש לא היה איכפת לי מהחגיגות, שמראש נראו לי לגמרי מיותרות.

מבחינות רבות יש לי שמחה לאיד. עד עכשיו נוכחתי לדעת, שהחגיגות, כפי שתוכננו על־ידי אגמון, נכשלו בצורה מחפירה. הפעם לא נכשלו החגיגות באשמתו, כי הוא אדם מאוד חרוץ ובעל קשרים טובים. הן נכשלו על־ידי המצב המדיני, ומעל לכל על־ידי אותה „אינטיפאדה" הערבית, שגנבה את ההצגה.

האמת היא שהייתי נפגע פי כמה וכמה לו הוחרמתי על־ידי מטה שהיה מארגן חגיגת תיאטרון ישראלי לכבוד שקספיר או סופוקלס; ולו הייתי משורר והוחרמתי על־ידי פסטיבל משוררים לכבוד ביאליק או סאפפו מלסבוס, הייתי נעלב באותה מידה. אך מכיוון שמאז ומתמיד ראיתי באמנות לא יותר מזעקה אנארכיסטית טהורה (שאין לה שום קשר לא עם מדינה ולא עם ממשלה, אלא רק עם מצבו הקיומי של האדם), אני רואה בהצמדת האמנות לחגיגות המדינה מעשה אבסורדי, שמטרתו העיקרית היא לשרת את מדיניות הממשלה ולא את האמנות.

המשורר היהודי הרוסי, יוסף ברודסקי (אשר קיבל פרס נובל מבלי שמבקרנו הלאומי, דן מירון, יכתוב עליו אפילו שורה אחת), אומר שבמקום שהמדינה מתערבת בענייני האמנות, זכותם האלמנטרית של האמנים להתערב בענייני המדינה. זאת השקפת עולם מאד מעניינת, האופיינית לתרבות המערבית של היום. ואכן, לא מעם אפשר להיתקל בשיפוט אמנותי הגובל באבסורד. באוגוסט שעבר נסעתי לפסטיבל אדינבורו והצגתי במסגרת „הפרינג'" את המחזה שלי „זה מסתובב". בתוכניה ציינתי שלקראת הנסיעה קיבלנו עזרה כספית צנועה מכמה גורמים ממשלתיים. המבקרת של בטאון התיאטרון האנגלי „סטאג'" כתבה על כך כי ממשלת ישראל נוהגת בתיחכום רב וממממנת את התיאטרון האנטי־ממסדי, כדי להראות לעולם כולו עד כמה מדינת ישראל נאורה. כמובן שזאת שטות מוחלטת, כי התמיכה היתה לגמרי מקרית ונעשתה על־ידי לחצים אישיים, בעיקר של ראש עיריית תל־אביב שלמה להט. אף אחד לא שלח אותנו במיוחד לאדינבורו, והכל נעשה באופן פרטיזני, רק לאחר ש„הפרינג'" באדינבורו הזמין אותנו לפסטיבל המפורסם. אנוכי גם לא נסעתי לשם כדי לייצג את מדינת ישראל (אם כי בתוכניה היה כתוב שאנחנו מישראל), אלא כדי להציג את המסר האישי שלי ולא של המדינה.

אשוב לפסטיבל המשוררים ואראה לכם עוד כמה אבסורדים. בטרם ההתפוצצות נתבשרנו שהבמאית אריאן מנושקין ביקרה בארץ, ונוכח האינטיפאדה יש לה היסוסים אם לבוא לפסטיבל ירושלים כדי להציג את „אינדיאנה". מישהו אפילו טרח לצלצל אלי ולבקש ממני שגם אנוכי אפגש איתה כדי לשכנע אותה שתבוא עם להקתה המפורסמת לארץ הקודש. ידוע לי שכמה סופרים ממש התחננו לפניה שתבוא ויש כאלה שביקשו ממנה שלא לבוא, כדי שבכך תביע הזדהות עם המאבק הפלשתינאי.

אמנם אני חי בפרובינציה ואני יודע שגברת מנושקין היא מאוד מפורסמת ויש להניח שמעודה לא שמעה את שמי (אם כי המחזות שלי היו די ידועים בפאריס ואזכיר שוב את „זה מסתובב", שזכה בשעתו לביקורות אוהדות בעיתונות הצרפתית), ואף על פי כן, כרגע אני חי כאן, וחוץ מזה יש לי דעה מאוד ברורה על מפעלה האמנותי, שכאן אני מעז להכריז כי אין לי כל הערכה אליו.

בשעתו ראיתי בתיאטרון „השמש" את „1789" ו„1793". שתי עבודות תיאטרליות גדולות, בהן ניסתה הגברת מנושקין להקים על הבמה את המהפכה הצרפתית. כן, ראיתי את העבודות האלה וחשתי סלידה עמוקה מהשקפת עולמה. אליבא דמנושקין, המהפכה הצרפתית לא נעשתה על־ידי האינטלקטואלים, אלא רק על־ידי העם הצודק. אפילו מנהיגים כמו דנטון, מארא, רובספייר סנט־ז'וסט ואחרים, היו מושחתים ומנוולים, ואילו העם המסכן והחמור היה קורבן לשאפתנותם שלוחת הרסן של מנהיגי המהפכה הצרפתית. או למה, לכל הרוחות, העם הקדוש הזה מסר לידי נפוליאון את רסן השלטון, כדי שיוביל אותו לטבח אינסופי? כמובן שראיתי בגישה הזאת לא יותר מהשקפת עולם פופוליסטית שמטרתה העיקרית היא להחניף לאגו הנמוך של ההמון.

וזה עוד לא כלום. בעיבוד שלה ל„מפיסטו" (שכמדומני עומדים להציג בארץ בקרוב), חוזרת מנושקין על אותה השקפת עולם, אך הפעם בצורה חמורה פי כמה וכמה. במחזה מדובר בעלייתו של היטלר לשלטון דרך פועלו של מנהל תיאטרון אופורטוניסטי. גם כאן הציגה מנושקין שורה של אנשי רוח דקדנטים שמאלנים, נשים לסביות וגברים רכרוכיים. אותם אנשי רוח הם האשמים בעלייתו של היטלר לשלטון, כי האזינו לסבלו של העם הגרמני. בסיפור שלה מתרוצץ על הבמה שחקן נאצי שנרדף על־ידי מנהל התיאטרון, המשחק את השמאלן. והנה, כשהיטלר עולה לשלטון, ומנהל התיאטרון משנה את עורו, רק אז מבין הנאצי המסכן שלנו שרומה. בסוף הבלתי נמנע הוא מוצא להורג על־ידי אנשי ס.ס., כשהוא מנגן בכינור בעצב ובתוגה.

ברור כשמש מה רצתה מנושקין להגיד דרך הדמות הזאת. השחקן הנאצי הקטן מסמל את העם הגרמני שרומה על־ידי האינטלקטואלים ועל ידי הקפיטליסטים. ואכן, במו עיני ראיתי איך הקהל הצרפתי קם על רגליו כדי להריע למנושקין, ומיד גם הבנתי את הסיבה. הרי בזמן מלחמת העולם השניה כמעט כל העם הצרפתי שיתף פעולה עם הנאצים, ורק קומץ של אנשים עזי־נפש, ברובם יהודים שהשתייכו למפלגות השמאל, (כשם שמנהיגי המרד של גיטו וארשה לא היו חברי בית"ר, אלא חברי „השומר הצעיר") הצטרפו לגנרל דה־גול והקימו את הרזיסטאנס המפורסם. וכידוע, רק לאחר נפילת סטלינגרד, התחילו הצרפתים להתעורר ולהביע התנגדות נמרצת לכובש הגרמני. לכן לי מנושקין לא תמכור את הלוקשים שלה. ויותר מזה, לדעתי היא עושה תיאטרון מיושן שאבד עליו הכלח. בשעתו אף שוחחתי רבות עם מורי ורבי הבמאי רוג'ה בלין, שבנעוריו היה מזכירו של אנטונין ארטו והעלה לראשונה על הבמה את „אנו מחכים לגודו" ואת כל מחזותיו של ז'אן ז'אנה. שאלתי אותו מה דעתו על תיאטרון השמש והוא אמר לי מפורשות שזה תיאטרון גרוע ואפילו מסוכן מבחינה אידיאית, כי נודף ממנו ריח סטליניסטי.

כן, זאת הסיבה שכלל וכלל לא התרגשתי מעמדתה הפוליטית ואפילו מהמודעה שלה שפורסמה בעיתונות המקומית. תרצה, תבוא, לא תרצה, שלא תבוא. אך מוטב לגברת מנושקין לשאול את עצמה בשיא הרצינות, איך ייתכן הדבר כי לאחר פעילותה רבת השנים בקסרקטין של ונסין למען העם הצרפתי, הצביעו חמישה מיליון צרפתים בימים האלה עבור המנהיג הנאור פשיסטי ז'אן מארי לה־פן?

אשוב לפסטיבל השירה. בפירוש אני רואה את עצמי מחוץ למשחק, אבל שמתי לב שמעשהו של זך גרם כאן לפרץ של רגשות סותרים ומנוגדים.

ואולי היתה זאת הפעם הראשונה שמשוררים ישראלים היו מוכרחים להביע דעה נחרצת לכאן או לכאן. היו כאלה שהגיבו בחריפות וטענו שעל המשוררים המסרבים להשתתף בפסטיבל כזה להחזיר את כל הפרסים ואת כל הכיבודים שקיבלו מטעם המדינה, והיו גם כאלה שעמדו מאחורי הסרבנים מסיבות מצפוניות ואידיאולוגיות. בסופו של דבר, זך הוכיח אומץ־לב בעצם מעשהו. החריג שהפך לאירוע חשוב, המעורר ויכוחים רבים סביב תפקידה של האמנות בכלל והשירה בפרט. בניגוד למר יצחק נבון, אינני חושב שהוא פגע במדינה, כי מי שבאמת פוגע במדינה זה משרד החינוך והתרבות, ההופך את בתי־הספר התיכוניים בארץ לבתי־חרושת לקבלת תעודת בגרות, מבלי שהמערכת הלימודית תקנה לתלמידים השכלה רחבה ואוניברסלית. מצד שני, המערכת הממסדית צודקת בכעסה, כי אם ידעת מראש עם מי יש לך עסק, אל לך לקום באמצע ולנטוש את הספינה.

מכל הפרשה הזאת למדתי שני לקחים: הראשון, עצם הסקנדל שהשירה עוררה, ריגש אותי, כי באווירה הכללית של תרבות המנגל ומוסיקה של קסטות מהתחנה המרכזית, טוב לדעת שיש כאן משוררים בעלי דעות מנוגדות.

לקח שני — החברה המודרנית היא ממש חברה פרימיטיבית, לעומת אותה יוון העתיקה, אשר נהגה להעניק למשוררים את חסות האל בזמן חגיגות דיוניסוס. משמע, שכל אמירה של משורר, ואפילו היתה חילול הקודש, היתה בגדר טאבו.

ללא קשר לפיצוץ הפסטיבל, ברצוני לציין עובדה אחת חותכת וברורה. כשם שאני דוחה בשאט־נפש את התכתיב האידיאולוגי של חוגי הימין (ממשה דור ועד גאנרי ומשה שמיר), הרי באותה מידה אני דוחה דעות אתיות ואסתטיות, כפי שבאו לידי ביטוי במאמרו השטחי, הכתוב בסגנון ז'דנוביסטי, של ניסים קלדרון, שפורסם ביום ו' שעבר במוסף הספרותי של „הארץ". למרות הדוקטורט שלו, כנראה שלאיש הזה אין כל מושג מינימלי מה משמעותה של כתיבה ספרותית. ההיסטוריה של הספרות מלמדת אותנו שאיש אינו זוכר את פעילותו של ט.ס. אליוט בבי.בי.סי, בזמן מלחמת העולם השניה, אבל כולנו למדנו את „ארץ השממה". באותה מידה יש להזכיר את צ'זארה פאבזה, שהוגלה על־ידי מוסוליני למקום נידח, בשל התנגדותו למשטר הפשיסטי, אבל בסיפוריו הקצרים שנכתבו באותה תקופה ופורסמו רק לאחר מותו, לא תמצא אפילו רמז אחד למאבקו שנבע ממניעים פוליטיים.

לסיכום, אין מה לעשות. כנראה שבכל זאת היתה זאת סערה בכוס מים, כי התרבות האמיתית מיוצגת כיום על־ידי ירדנה ארזי, הבנק הלאומי והכתב לענייני תרבות ובידור של „ידיעות אחרונות", עמוס אורן.

עמירם כהן ■ על הפנים

חולצה כחולה

את ל"ג בעומר עשיתי עם ארץ־ישראל היפה. ארץ־ישראל היפה מדליקה את המדורות מדרום ל„חוף הנכים", על החולות זרועי נר־הלילה, שבין מלון „מנדרין" למלון „אכדיה".

בדרכי העפר, מעבר לחומות האשפה ופסולת הבניה, זורמות לכאן הערב שיירות שיירות של ב.מ.ו., אודי 80 ופז'ו 2000, וגם סובארו פה ושם. ובראש, טנדר נוסע עם ערימת העצים, הכסאות המתקפלים ושקי הפחמים, עד שחונים לרגלי גבעת חול כלשהי, „הגבעה שלהם". השירה של ארץ־ישראל היפה מגרשת מכאן למספר שעות את הנערות העומדות סמוך למלון מנדרין, וכאן, בין החולות, הוא מקום עבודתן.

אני מבחין בעורכי־דין מפודמסים בג'ינס וסנדלים, אלופים באזרחי ובמיל, מנתח לב ידוע השובת זה חודשים וביניתיים מנתח פרטי, שש עשרה שעות ביממה תמורת 18,000 דולר, בלבד. מסתובבים כאן בשטח שני רואי־חשבון ויועץ מס אחד, הצופים שחורות לעם ישראל גם אם המערך וגם אם הליכוד ירכיבו את הממשלה הבאה, ובין הנשים אני מזהה יח"צנית ידועה המטופפת יחפה על החול, ושתיים שפתחו בשותפות „יד שנייה" אקסלוסיבית ברחוב סוקולוב שברמת־השרון.

עכשיו מציתים את עמוד האש ושרים איזה חימנון, שממנו אני מסיק כי כולם כאן, כל הנוכחים, חיו אי־פעם בקיבוץ כלשהו על הגדה המזרחית של הכנרת.

האש מפצחת את הזרדים, ובינתיים מציבים הגברים את הכסאות במעגל והנשים פורשות שמיכות פיקה בשביל „גב אל גב" ובשביל „ווניה למה עזבתיני וניה לעולמים..."

פותחים שולחן ארוך ועורכי־הדין מנפנפים בקרטון מעל הפחמים והגרילים. הנשים, לאור מנורות ניאון על סוללות, — המזכירות את „הלוקסים" בצריפי הנח"ל אי־פעם אי־שם חותכות את הירקות לסלט.

רוח צפונית קשה הופכת שוב ושוב את כוסות הפלסטיק החד־פעמיות ומוסיפה גרגרי חול מלוחים לסלט. עכשיו קוחמה אוכל, והחברים לא מוותרים על סוביניון־הצ'יבס־מקורר־היטב ואחריו קפה שחור שמרתיחים אותו כמה שחור על אש המדורה. חופרים גומה לקרטושקות.

ועכשיו העת לשירה גדולה המורצת מהגרונות, מהסה כמעט את הקסטה של גבי ברלין, הבוקעת מהמדורה הסמוכה לנו, שם מתכנסת ארץ ישראל יפה אחרת.

משירים רוסיים עוברים לשירי תנועת הנוער ומסיימים ב„חולצה כחולה והיא עולה", ורחל'ה, שבעלה הוא גינקולוג ידוע, ששמו הוזכר לאחרונה בקשר להעלמת מס, מעלה רעיון הזוכה כאן להתלהבות עצורה: היא תפנה בשם החברים למזכירות הקיבוץ, שיסכים לארח אותם בל"ג בעומר בשנה הבאה, ושם יציתו את האש בשנה הבאה, כי זה, יוצא בדיוק 30 שנה להצטרפות הגרעין — כלומר, כמעט כל מי שנוכח כאן היום — לאותו קיבוץ. ובכלל, היא חושבת „שחשוב לשמור על קשר עם הקיבוץ, שאנחנו שואבים מכוחו וערכיו עד היום".

האווירה, עכשיו, רגשית, ובצד רוקדים בני החמישים על החול הקריר מתחת לשמי כוכבים, כמו פעם, עם הנח"לאיות של פעם. קולקה, קיקובוק ומורקה, וכולם כאן, מספרים לי, הם חברים בחוגים לריקודי עם ובחבורות משוטטים למיניהן.

בטינה מתכננות שתי נשים את המסלולים להשנה. מישהי שחזרה סיפרה שלא כדאי לסקנדינביה ודנמרק, בגלל האנטישמיות שהיא בגלל האינתיפדה. אז אולי קנדה?

בחצות וחצי נגמרים העצים למדורה וגם הבדיחות על שמיר ולוי אוזלות. הגברים מציעים „כיבוי צופי" ובנות החמישים מצחקקות ויוצאות לטיול לילה בחולות, אלא שהכל כאן מצוף נורא, ממדורות של ארץ ישראל היפה.

מתקפלים. שוב, הטנדר מוביל ראשון, וארץ ישראל היפה חוזרת לנווה־מגן, להרצליה פיתוח, לאפקה, לכפר שמריהו. עד ל"ג בעומר הבא.

יש דיבור

עורכת עמלה עינת

בעד ונגד

לא פחות ולפעמים הרבה יותר מציוני המבחנים החיצוניים.

תעודת בגרות

נ. ביתה י"א, ב"ס תיכון עיוני, חיפה:
השם — תעודת־בגרות, מופרך מעיקרו.

לא חושבת שהשיטה מבטאת את רמת הידע הריאלית. הרי בחינות משקפות צילום רגעי בלבד, שיכול להיות מוצלח במקרה, והוא שקובע אחר־כך את גורל המשך הלימודים.

בנוסף, ידוע שציונים בבגרות הם לאו־דווקא תולדה של ידע או הבנה. לעתים קרובות מדובר רק בשינון ואפילו בהעתקה.

בכלל, השיטה חולה. זה שרק מבחנים מהווים קנה־מידה, מוחץ מראש כל מי שרגיש, שנלחץ, אפילו אם הוא תלמיד מעולה במשך כל השנים. ולהיפך — חבר'ה שלא לומדים באופן שיטתי אלא רק למבחן ומרגישים בטוחים, יכולים להצליח מאד.

מה יוצא מכל זה? — לומדים רק בשביל ציונים. אף אחד לא מתעניין בחומר. גם לא המורים.

מה אני מציעה במקום? — אין לי מושג. אנשי המקצוע צריכים לחשוב על זה.

כ. ביתה י"א, תיכון עיוני, טייבה:
הבעיה העיקרית — הפחד.

נכון שבחינות־הבגרות הן שיטה לבחינת הישגים, אבל המכשלה העיקרית שבהן, לדעתי, היא החרדה וההתרגשות שהן יוצרות, שגורמות לבלבול, להתלבטויות, להתעצבנות, ולעתים קרובות לכישלון או להצלחה מועטת ביחס לידע.

אולי כדאי למצוא דרך להמשך הבחינות, ויחד עם־זה, להפוך אותן לפחות גורליות. אולי להאריך את זמן המבחנים, אולי לבנות את השאלות בצורה נוחה יותר. וכמובן, כדאי שתהיה התחשבות גם במרכיבי הערכה אחרים חוץ מהמבחן עצמו, כמו ציונים פנימיים שהם חשובים

י. ביתה י"ב, תיכון מקצועי, תור השרון:
התנאי להצלחה — תחת טוב.

מה שברור הוא שהבחינות האלה לא משקפות לא בגרות, לא ערכים ולעתים קרובות גם לא ידע והבנה. התנאי להצלחה הוא ברוב המקרים — תחת טוב. הרבה שינון, הרבה לימוד בע"פ. ומה שלומדים בדרך זו, נמחק כמובן מיד לאחר הבחינה.

לגבי המקצועות שעליהם נבחנים, ברור שאין שום סיכוי לפתח כלפיהם עניין או חיבה. האסוציאציה היחידה למקצוע היא מבחן.

לומדים רק בגלל הידיעה שאי־אפשר להסתדר במציאות ללא בגרות.

התוויה החיובית היחידה בתיכון קשורה למפגשים החברתיים ולא ללימודים שהם בעצם המטרה המוגדרת שלו.

מה לעשות? — אין לי עצות מהשרוול. אולי צריך לוותר על מבחנים לפחות בחלק מהמקצועות. באלה שאין להם תכלית מקצועית ממשית. לגביהם צריך להיות גורם הלימוד העיקרי — העניין. אבל זה, כמובן, תלוי ראשית ברמת המורים...

י. ביתה י"א, ב"ס אורט מעגן־מיכאל:
משננים, שופכים ושוכחים.

אני די חלוק על הבגרות. מצד אחד, צריך את זה, בעיקר בגלל המוסדות להשכלה גבוהה. מצד שני, זה לא ממש לימודים. משננים חומר, שופכים בבחינה ושוכחים.

צריך להיות תענוג ממש ללמוד כשבחינות הבגרות לא נושפות בעורף. אפשר ליהנות או מהחומר עצמו, אבל הבעיה, כאמור, היא מה יהיה מאוחר יותר עם הלימודים האקדמיים. הרי במוסדות להשכלה גבוהה שיטת הלימוד מותאמת לזו של הבגרות, כלומר מפתח הלימודים ללא בחינות אלה אינו מתאים לשום מנעול אוניברסיטאי.

עם זאת, אולי כדאי היה לחשוב על שיטה אחרת של חלוקת החומר, כדי לא להגיע לפיצוץ נוראי כזה בסוף.

א. ביתה י"א, ביה"ס בראשון־לציון:
זאת ההכנה האמיתית לחיים — לא?

בכיתה ט' למדתי בתיכון רגיל. שם המערכת לא מפתחת עצמאות ואחריות של התלמיד לגבי מעשיו. האחריות שם מוטלת על ההורים והמורים. כשמשהו לא בסדר עם תלמיד, מזמינים המורים את ההורים שינזפו בו. אף־אחד לא הולך לשם מתוך רצון. גם המורים לא. גם הם נשחקו כבר מזמן. אין בהם טיפת התלהבות של העברת חומר. כל הלימוד וההוראה הם עניינים טכניים, שמטרתם — ציונים, או דרישות הורים, או פחד שיעיפו אותם מבית־הספר.

כאן, בביה"ס הזה, בחינות־הבגרות בשבילי הן מטרה הישגית בפני עצמה. "שם" הבגרות היא רק אמצעי למטרות אחרות. כאן הכל נעשה מתוך חופש הבחירה. כל אחד אחראי למקצועות שהוא בוחר ולמה שהוא מפיק מהם. ברור שלפעמים זה יוצר בעיות. תהליך של לקיחת אחריות לא נולד ביום־יומיים, בעיקר אחרי ששנים אומרים לך מה לעשות. אבל זאת ההכנה האמיתית לחיים — לא?

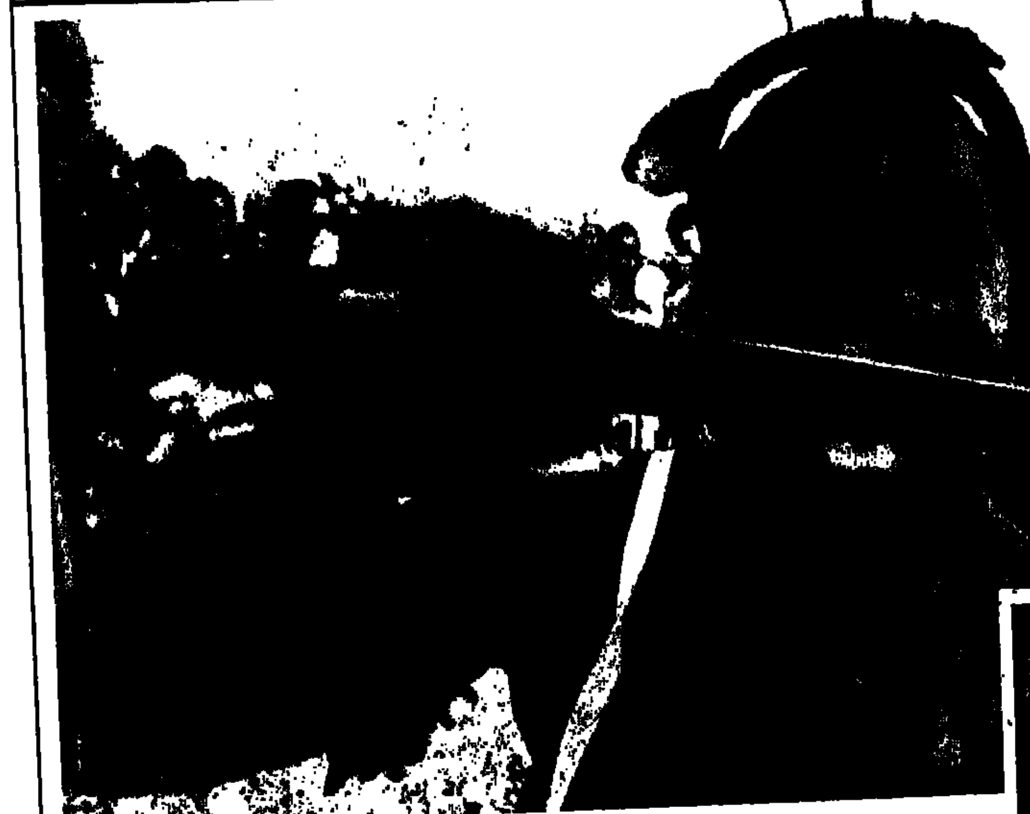

„בוגר" השבט בתצוגת תכלית

טקס טירונות

אישי חופשי

טקסי בגרות בחברות פרימיטיביות הם בעצם טקסי מעבר מזהות אחת לאחרת. והשאלה היא — איך קורה שתהליך ההתבגרות, שהוא כה ארוך ומסובך בחברות המודרניות, מתבצע בחברות הפרימיטיביות ללא יעוץ פסיכולוגי וללא משברים נפשיים, ותוך שבועות קצרים, בהם הופכים הילדים לבוגרים מושלמים?

אנתרופולוגים ניסו לנתח תופעה זו ולהבין את טיבו של המעבר המהיר, את מהותו של טקס החניכה בו מובילים המדריכים את הטירונים מילדות לבגרות.

הסתבר שהטקס מורכב בדרך־כלל משלושה שלבים: בראשון שביניהם מתערטלים הילדים מלבושם הישן ומשפחתם הישנה. רוב הטקסים מתנהלים בעירום חלקי או מלא ובאיסור מוחלט על דיבור בלשון. כלומר — התפשטות מכל הסימנים המזהים שהיו עד עתה.

בשלב השלישי של הטקס מקבלים החניכים על עצמם את סממני המעמד החדש אליו הם נכנסים — ביגוד של בוגרים, קשת, חיצים וכד'.

בשלב השני, העיקרי שבין השלושה, נמצאים הטירונים במצב של גבוליות, של בין לבין, והופכים — בלשונו של טרנר (אחד מחשובי המדענים שחקרו זאת) — למין אנושיות גולמית הנמצאת כאילו מחוץ למערכת התרבות.

הם עוברים אז סדרה של השפלות ועלבונות, פקודות שפשרן לא מובן, מכות, עינויי־גוף. מוטל עליהם למלא משימות קשות, כמו יציאה ליער וציד חית־טרף, עריכת קרב ועוד. כל זה, מעין מסלול מכשולים בו עליהם להוכיח שהם ראויים להיות חלק מחברת המבוגרים.

בין החניכים קיימת בימים אלה אווירת צוותא, אחוות אחידה, למרות שאין ביניהם כמעט תקשורת מילולית. בטלים או ההבדלים המיניים, המעמד החברתי, התפקידים הקודמים. כולם נמצאים, חסרי זהות, בראש הר או בקרחת יער המנותקת לחלוטין מסביבתם הטבעית, כשהתנהגות המצופה מהם פרועה, בלתי־מרוסנת, חייתית.

איך הופך חומר־גלם זה לתוצר חברתי חדש?

— כאן תפקידו של חלק הטקס המעמת את החניכים עם תרבותם, תוך שיתופם הממשי במיתוסים העיקריים. המדריכים מתחפשים אז לעתים קרובות לאלילים או לאבות השבט הקדמונים, ומתערבים בין החניכים המרגישים מאויימים מאד מכך.

אחת התופעות המעניינות החוזרות בחלק זה של הטקס, הוא ניתוץ הדבר המקודש ביותר באותה חברה — טוטאם, אליל וכדומה. ואותו אנתרופולוג הנזכר, טרנר, טוען, שהמסר העיקרי המועבר בדרך זו הוא, שהחניך חי, בעצם, בחסד החברה. חברה בה אפילו האליל הוא חסר־כוח לעומת האדם. שכן האדם והחברה הם שיצרוהו, והם שעשויים לחסלו, ואם הוא כך, החניכים על אחת כמה וכמה.

מכל הבחינות הללו — של התפשטות מהבגדים הקודמים, של שוויון מקסימלי בסימני הזהות, של נסיונות גופניים קשים, השפלה, קבלת סמכות כפייתית, דומה הטירונות הצה"לית מאד מאד לטקסי הבגרות בחברות הפרימיטיביות; אבל שום דמיון אין בין האחרונים לבין בחינות הבגרויות הנהוגות אצלנו, חוץ, אולי, מעצם הצורך בהתמודדות על השגת מטלה כפייתית, שיותר ממה שיש בה הגיון, היא בבחינת חוויה רגשית מאיימת.

ד"ר חיים חזן
(אוניברסיטת ת"א)

טירונים בטקס מעבר לבגרות בגיניאה החדשה

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

חנה שיר, „זה לא חתול שחור זו ציפור דרור", 1988, מתוך התערוכה „אשה מעוזה ואשה מתל־אביב", שתיפתח בגלריה הכיכר, יפו, במוצ"ש זה, 7.5.88

לבוא אל האושר

לאה שניר

ישראל בר־כוכב, „חוקי הגן"
ספרית פועלים 1987

את ספר שיריו „חוקי הגן", פותח המשורר ישראל בר־כוכב בתיאור דמותו של גנן שהוא ספק אנושי ספק דמוני. מתוך היענות לחוקיות פנימית המצוייה בו עצמו, בורא הגנן גן סוריאליסטי, שהחוקים בו נכפפים לכללי מותר ואסור על פי אמות המידה הבלעדיות של יוצרם. הגנן והגן, שניהם משל להארת עולמו הפנימי של האמן, שקיומו הרוחני מתממש רק מתוך חירות של דמיון. חוקי הגן המקובלים עליו אינם ברי מימוש במציאות, ואף על פי כן כוחו המרמה מעניק להם תוקף ממשי.

עולם הגן וחומריו עשויים משקעים סימבוליים וספרותיים. בריאה אלטרנטיבית זו מניחה מראש, כי כל הזיה, חלום, או מישור מטאפיזי כלשהו, יהיו בעלי תוקף. „הגנן השחור ירד אל הגן באור הראשון / מתוך דלי הוציא אבנים ירוקות לסמן דרך" (5). על הדעת עולה מטעם של הנזל וגרטל בדרכם אל הלא נודע. בפזרם אבנים מבריקות הם מבטיחים הן את המסע אל היער והן את השיבה אל המציאות, כשהם עשירים יותר בחומר, ברוח וביכולת להתמודד עם העולם.

הגנן המקביל לאמן מתבונן כש„על עינו האחת עדשה כבדה / מגדילה את עינו לפחד / בעינו השניה זכוכית רגילה / אינה מיטיבה עם עינו העיוורת" (שם). משמע, המשורר מתבונן בעולם, מתוך ביטול תחומים ושלילת חוקיו המגבילים. חירות זו, שיש בה עומק התבוננות, חושפת מקורות חבויים של פחד. העצמים צוברים משמעות משל עצמם ומתפקדים כאלמנטים אוטונומיים. בגן זה משמשים יחדיו „חרקי עורמה, ותולעי צער" בצד כתמים, שהגנן „עושה אותם לפירות על עץ האור". פני הגנן „צהובות מרוב נסיון / חוקי הגן מקבלים עליו" (5). אי יכולתו של האמן לשאת את חוקי המציאות היא המכשירה אותו להזיל על עולמו חוקים אחרים הטבעיים לו, באמצעותם יגשים עצמו בעולם ויוציא לפועל את מעשה האומנות.

מתוך נטייה רומאנטית, נוטים משוררים רבים לייחס לציפור הסיפרותית תכונות של שבירות, יופי, שלמות ושאר אפיונים מקובלים. חמשת שירי המחזור „צפור עצמות", שהם משל למצבו הקיומי של הדובר, מתרחקים מכל היבט רומאנטי. ציפור עצמות היא „אנטי־גיבור", ספקנית לגבי חומריותה, אך אינה בהכרח רוחנית בלבד. „הסכם חכשר בין כנפיה לגופה / קרוב לפוג היא פושטת צורה" (18). חייה הם מסכת רצופה של סתירות. „היא ציפור טהורה / גם אם רגליה דקות ובליבה מזימה" (שם). יש בה ביטול עצמי אך גם מודעות לעצמאותה (19). היא בלתי תלויה בתכונות שמייחסים לה. „אין פלא בגופי / זולת פלא מותי" (שם). שבירותה אינה ביטוי אסתטי אלא העדר כוח להתמודד עם המציאות. „עצמותיה הרכות לא יעמדו במשבים פתאומיים" (שם). יש בה צורך נואש להגשמת עצמה כמישהו אחר. „מה לה בחייה / היתה רוצה להיות ציפור שני" (22). אי יכולתה לחיות את המציאות עושה אותה שבורה. ליבה, גופה, תקוותיה, — הכל שביר בה. „היא מתפוררת" (21). מודעת למוגבלויותיה אין היא מתירה לעצמה להיחשף באור המלא, אלא בלילות. בלילות מתעצמת הרוחניות, ואז היא ציפור מטאפיזית, חסרת אשליות, נסגנית, תולנית, „היא עלולה לקבל התקף כנפיים / ולהתפור באמצע השמים." (20). קיומה אפשרי במחוזות של „שגעון" הנשלטים על ידי המציאות, המפקיעה אותה ממנו. „הו ציפור מטורפת שטרופה־הגיון". (21).

מחזור השירים „ציפור עצמות" הוא אמירה מפוכחת ואמיצה של המשורר על אופן קיומו הפיוטי והרוחני. תרף תרידוק האסתטי, שניקנה באמצעות המטאפורה הציפורית, מצויירת בו הוויה אנושית רחבה, עשירה ורגישה של יוצר המודע לקיומו המשוררי, ולפרובלמטיקה הכרוכה בהגשמתו של מעשה האומנות. בגן של בר־כוכב סיכויי הגעגוע קשורים בציפור. „ציפור היא המשכו המאושר של הענף / (...) אני מביט בציפור הגאה / כל הסיכויים לטובתה / במשחק האוורירי הזה / שב בי אושר השירה" (75).

הפואטיקה של בר כוכב מוסרת באורח מאוזן הן את ההיבטים הריגשיים והן את ההיבטים ההגותיים־שכליים. שילוב זה, המותנה זה בזה, מונע תחושת ניכור, ריחוק או אירוניה חריפה. בה בעת מונע גלישה לטונים נוסטאלגיים או רומאנטיים מייפי־מציאות. אמוציונאליות, חושניות ואינטלקטואליות משמשים בשירה זו במינון הנכון, והם המעניקים לה את יופיה המיוחד ואת עושרה הפיוטי.

שירי הזיכרונות בילדות, המשולה ל„גן האסור", מרגישים קו פואטי זה. הקשר בין הילד, הדובר, לבין אביו, הוא מורכב, ונמסר בביטויי כאב, מועקה וחרדה. בכל זאת המרירות אינה משתלטת על הדובר כליל, וניכר בדבריו יחס של אמפטיה, מתוך הכרה בחסר־הישע ובאין־מוצא, שהכרה להכינו, ולבלול אותו בעולמו הנפשי. מצבי התשתית בעולם זה נעים בין התמודדות שטאלית לבין ויתור שוטאלי. המחאה המובלעת, יותר משהיא מוסרת איבה, היא מלמדת על תחושת עלבון וקיפוח בלתי נמנעים. רק הריחוק במקום ובזמן מראה, שיש הכרח להסתגל לכאב המתמתן ולהפיק ממנו יותר עומק, יותר נגישות. „אימי שידעה לקללה עליונות בעולם זה (...) ואבי אבי השותק / חיגר רגלו אסיר עולם בעלבונו" (24). הדובר מזדהה עם אימו הכורעת תחת עומס חיי היום יום ונכפפת תחת זעמו של האב, הלובש דמות מיתית מאיימת של האל הנפה הפייסטוס. „הפייסטוס צולע האל הכורך / (...) תיק עור ישן דל צבע / ובתוכו ברק ועמו ואני ביניהם קרמס רזה / מציל את זו ומפייס את זה / נער יחף מלא פחדים." (36). ניסיונות הקירבה אל האב נמסרים על־ידי השימוש בצירוף המקראי, „אבי אבי". דחף זה מבטא את המאמץ הנואש של ילד, המבקש לשווא לחדור את „מגדלי השמירה" ואת „גדרות התיל" שהציב האב סביב עצמו. „אבי אבי זכור את מאמצי האהבה שלי / גם כשהעמדת מגדלי שמירה / גדרות תיל סביב עורך / רציתי לקרוב אליך" (44). „מעולם לא חימרתה אמי את פי אבי בחייו" אומר המשורר. אבל אחר מותו בחלומה „היפרתה / ובאת אלינו להמשיך בחיים" (74).

אחדים משירי הספר הזה הם פרגמנטים גבישיים בעלי יופי רב, דווקא על שום האמירה המרוכזת, המצליחה להעביר תמונה שלמה, ותשנית וצבעונית, בעלת יסודות הגותיים, בשתיים שלוש שורות שיר. שירים אלה מעידים על יוצרם, שהלשון על איכויותיה הציוריות והסמאנטיות מיטיבה עימו. „אין ממשלה / ליופי / אין אב לרוע" (6), הוא אומר בשיר הקצר ומלמד, כי רק באמצעות כהונה מורשת של אמיתות מקובלות, ותיסותן מחדש על דרך החירות, ניתן להתקרב אל צופן הדברים, אל שורשם. במקום אחר נמסרת תחושת המעוף „רגליה והכחולות של נוראים / בין הקרני בלט ועניים עינים", או קירותה של יד אלגנטית, בשיר הקצר „היד" (30).

שירה ציורית זו, מעצבת דיוקנים שלכאורה הם חיצוניים למשורר. אולם, יחסו אליהם חושף צד רגשי מעורב, שיש בו זרימה קומוניקאטיבית בין הדובר לבין מושאי התבוננותו, בין הדובר והטקסט לבין הקורא. „אם צעירה רכת נועם ועיניה / פנים יפות לה, / אני בעודך" (32), אומר הדובר בקוראו על פניה סימני מכות, תוצאות כעסו של בעלה, שהוא „קשה יום מושך בקשת כעטר". מתוך זיקה אמפטית הוא חותם את השיר בפניה של קירבה ורוך: „היאסטי כי אם צעירה / אני מקשיב לעיניותך / לפירפוריך המסורים / שעלולים להימוג" (שם).

הצורך במגע אנושי, בקשר שיש בו זרימה, מביא את הילד השב „מחצרות משחקיו" לפגוש באביו „להתחבר לצליעותיו / להערות לתוכו מועקה / ליישר את צעדיו." (34). הריקון הלירי של המשורר עומד לעיתים תכופות בסימן של החמצה וחוסר יכולת להגשים את היעוד הנכון, המתבקש. „נסיך דק אמונה אתה, שהולא כתרה בזמן האחרון / והמכת סוחר דגים, פוליטיקאי (...) / ואתה כמרומה נסיך / (...) בתעודת זהות שלך כתוב שירה, כלומר אתה מחוייב לאושרך / לטיבלותיך / ליופי הרועד / והכל זאת לאן הגעת." (38).

בר־כוכב הוא משורר המגיב לגירויים שמספק לו עולם הנופים של הטבע והאדם. ההתבוננות פנימה כשיהיו נעורה לצורך הצללתה של הראייה, ואינה מביאה בעקבותיה נתק מן המציאות. שיר אחר שיר נותן ביד הקורא מפתח לגרעין הקשה ממנו נולד השיר. התבוננות בעד חלון רכבת מעלה זיכרה של אהבה, נימבעותו של המפגש העובר מועצמת על ידי געגוע רגעי (31): קול ציפור מעיר עולם שלם של אסוציאציות, על אודות האושר הניתן למימוש באמצעות ההיזכרות בלבד (25): ביקור אצל מגדת־עתידות, המעיד על זיקה למקורות קלאסיים, מתחבר גם להוויה קיומית של מועקה ואפרוריות יום־יומית חסרת תכלית (39): מעבר מדירה לדירה מעמת בין קירבה לרכוש לבין סלידה מפניו.

שיריו של ישראל בר־כוכב מעוצבים בעיצוב אסתטי קפדני ושומרים על יופי גם בער לטלטלה, לכיעור, לרשע. השירים אינם גולשים לא לסנטימנטליות ולא להגותיות מטאפיזית. נקודת המרכז בם היתה ועודנה האדם, הממוקם בזמן פיזי, שהוא מכלול של הווה, עבר ולעיתים עתיד. כך מורחבת הסיטואציה ומוענק לה עומק מפתיע בהקשריה: „האשה שישבה מולי עם ראש הברולת / ניחשה לי שבע שנים רעות, / עבודה ובית מר / שבע שנים רזות." (39).

לידתם של המרכזים התמאטיים בשירה זו היא בהתבוננות סביב. זו מעוררת הגות, שלעיתים היא גלויה ולעיתים היא נרמזת באמצעות קישור אלוזיוני מן הרבדים העבריים או רובדי התרבות העולמית. מכל מקום, שירה זו משדרת עומקים תרבותיים, ויש בכך משום הרחבת־הלב בימים בהם מתפרסמת לא אחת שירה רזה נעדרת כל קונוטאציות. כך, למשל, בשורות „ילדי ראה את עיניו החומות העצובות של סוס המלחמה / הרועה בעצי תות בקו חמשי / המוליך אותו מילדותו" (47). התיאור היפהפה מרמז את הזוכר לדוד בקינתו על אבשלום. בראגת אב הוא קורא: „בני בני יפה התואר / שערו בסבך אלת צערי" (46). הילד יושב על ספה אחרונה בבית הריק, ו„שתי נשים רבו בעבורו" (45). סתע נרמז כאן משפט שלמה בקישור מפתיע אך אימאננטי לשיר. כך גם במקומות נוספים. מראהו של שכן ביום קיץ מעיק, מעלה על הדעת נבואת זעם של ירמיהו הנביא: „קיץ נאטם עלי / עומס חום בינוני / סיר נפוח מן המזרח / שכן כבר חגור גופיה." (67). ובפניה אל האב המחמיר, המרוחק, יש מקריאת הכאב של אלישע הנביא על היעלמותו של אליהו. (44).

קו תמאטי אחר ואופייני לשירה זו, הוא בנייתה של תמונה עשירה, צבעונית, דינאמית, הסוחפת את הקורא להאמין כי לפניו הוויה ממשית, בעלת תוקף של קביעות. אולם, באורח בלתי צפוי נהפך הכל „לארעי, זמני, הווי, חסר תוקף ונעדר ביסוס. הדברים מתרחשים בהוייה בלבד. כוחו המרמה של המשורר מעלה אותם באמצעות המילה אל המישור הגלוי, הממשי־כביכול, אך לאמיתו של דבר הם נשללים מתוך עצמם. כך, למשל, אותו קיסר המהלך ברחובות רומי, מוקף בחנפים, שומע את קריאת הנער על יומו, האחרון. לאור התיאור באה שלילתו: „לא היו כלל בעולם, לא היו קיסר ונערו / ואין לנו שלל בעולם הזה / ואין מזור מלבדו / אלא בשארית היום הזה בלבדו" (98).

יש כאן משום הכרה בעמדה אקזיסטנציאליסטית, לפיה יש להיאחז ביום הזה, ולא לשגות בחלומות של נצח. ממילא אנו בני חלוף והסוף, גם אם הוא מרוחק, יש בו אלימות. גם בתמיסה זו יש משום נוחם ואופן של התגוננות מפני פגעי הזמן המתמהמה. הדברים חמקים, אינם נכספים לרצוננו, אך אין לוותר. אם אין האושר בא כדרך שעליו לבוא, יש „לבוא אל האושר / שלא כדרך הטבע." (17), לאלצו להיכנע לרוח הבוראת, היוצרת מתוך הכרח מגעים, קשרים, התייחסויות. כיוון אקטיבי זה אינו בא לשבש את סדר הדברים, והוא אף אינו עיוותם. זוהי מחאה מובלעת נגד הפאסיביות ונגד ההשלמה.

הקו האירוטי אף הוא דומינאנטי בשירת בר־כוכב. יפים עד מאד הם השירים בהם מתכונן המשורר בעוד החלב של נערה אנגליה, המעירה בו „אושר גשם מתקרב" (58). לנה הנחשקת, שוכבת במרפסת, „מכנסיה מוכתמים ריח פירות (...) ירכיה מתוקות" (59). כן רגישה ומאוהבת היא רוח־השיר „שמש". „בכל המזרח התיכון שמש אחת" מחממת את גוף האהובה, כאילו נבראה השמש לחמם אותה בלבד.

תמיסת הלשון ומעשה השיר של בר־כוכב מצטיינת בסימולטאניות שבה. מצד גיסא היא נוטה בביקול להגבוהה, ומאידך היא משתמשת בלשון יום יום כדי למתן את האמירה ולשוות בגבולות התשתית האנושית ממנה צמח המראה או החוויה שהולידה את השיר. השיר „יער אנגלי" (10־11) עשוי להמחיש קו פואטי זה. משפט הפתיחה: „לכתי ביער אחריך בארץ זרועה צלמי פרחים", מרמז לנביא ירמיהו. אך המשכו שונה: „על אדמה ירוקה ורוה כפות סיפרים ענקים / בארץ ישראל הסירפד רזה וכישני" (10). זהו שיר אהבה שמתיותו גבוהה, והמשכו, עם שהוא עשיר במראות, אינו גולש לשיר אהבה נוסטאלגי, אלא מעמת את הנוף הזר עם נופה של ארץ ישראל, תוך מעבר דינאמי בין לשון הגבוהה ללשון הנמוכה — כל אחת מן הלשונות משרתת מימד אחר, של תיאור נוף, הלך־נפש פרטי, או ראיית עולם כוללת, המתפרטת לציורים שובי לב של צמחייה, אדם ומוסיקה השולטת בכולם.

הספר שלפנינו, הוא מסוג הספרים, שאתה קורא בנשימה אחת, משמר וכבי הציורים שבו על חד־פעמיותם, יופיים והכאב שהם מחזיקים בתוכם, כחלק אימאננטי מן הזמן, המקום והאדם.

התסריט

על קולנוע, היסטוריה וספרות התסריט

דרור יזהר

מוקדש לברוך דינר
מנהל הקרן לעידוד סרטי־איכות
במכון הישראלי לקולנוע
שנטע בי את הרעיון.

לכאורה, אין דברים יותר סותרים מהשילוש הלא־קדוש שלעיל. ראשית, ממתי ספרות היא עניין להיסטוריונים. שנית, האם תסריט הוא ספרות? ממתי התסריט והספרות צועדים יחד? והחשוב מכל — ממתי הפך התסריט לסיפורת מתעדת, או, בלשוני, ל„סיפורת התסריט ההיסטורי"? תקוותי היא לענות על מקצת שאלות אלה, להלן.

„ג'אנק פוד' או מזון האלים?

השאלה, ששאלו תמיד היא מהי אמנות, האם היא בת־נצח, מתעדת חברה, או שמא היא „ג'אנק פוד', אותו אוכלים, בולעים, ולאחר שעוכל עוברים עליו לסדר היום ומתרכזים בכרוניקות המאובקות ובשאר דו"חות מלומדים ויבשים, שמתעדים ממש את החברה האנושית? נראה, כי באמנות התנגשו שני יסודות. היסוד התיעודי, תיעודה של חברה בעד לתרבותה, ויסוד הבידיון. הבידיון, כמו התיעוד התרבותי וכמו הכרוניקה והסטטיסטיקה, אף הוא שלוחה של תיעוד. אמנם, מרפרף ומפנטז, נוגע־לא נוגע במאטריה, בקרקע ממנה צמח. אף נחוצה מידה של הבנת הנקרא ונחוצים עמקות, מקוריות ועיקשות כדי להבין את הבידיון כהיסטוריה, או במקרה שלפנינו — כ„סיפורת היסטורית". קיימת גם שאלה אחרת, אותה שאלו לגבי כל סוג של אמנות וז'אנר אמנותי — האם הוא ג'אנק פוד או שמא הוא מזון האלים? האם הוא מתעד, או שמא הוא זניח, לא רציני, שכמה שנעבור עליו לסדר היום כך יהיה יותר בריא?

בתשעים השנים האחרונות, הקולנוע הוא צורת אמנות המתווכחת עם עצמה ועם העולם. אם הקולנוע הוא חלק לא־מבוטל מהתרבות, וכשם שתרבות „מתעדת" חברה, כלכלה, פוליטיקה, ומנטאליות לאומית, אף הוא „מתעד" חשוב עד מאוד. בעצם, חלומו של כל היסטוריון טוטאליסטי — האחדת הכלים התרבותיים למיקשה אחת — מתקיים בקולנוע. המוזר הוא, שבכל חברה אנושית ברחבי תבל, בעולם השלישי או בברונקס מכירים בכך. בישראל, משום מה לא מכירים. העליהום הצרחני, שניתך על הקולנוע הישראלי, על יוצריו, על המנסים לעסוק בו ברצינות, גם מצד היוצרים, וגם מצד הקהל — כך שההיסטוריון העתידי של הקולנוע הישראלי ימצא עצמו במהרה באש צולבת — הוא חריג לחלוטין.

עושה של סיפורת התסריט

מבחינה כרונולוגית, הארץ בה החלה אמנות הקולנוע להיתפס כאמנות מסחרית ותקשורתית, מצד אחר, וכהיסטוריה מתעדת, מצד שני, היא צרפת. מן הרגע בו כוונה מצלמת קולנוע פרימיטיבית לשערי בית החרושת „לומייר", נקבעה הדיאלקטיקה של הקולנוע כאמנות מסחרית־תקשורתית. כך נכנס הקולנוע מראשיתו לפנתיאון בו הוקפאו התקופות, הוקפאו מנטאליות, חברה, כלכלה, מדינה. אולם, דרכה של האמנות אינו בתיעוד היבש אלא בפיקציה. וגם כאן היה זה צרפתי — ז'ורז' מלייס — שתפס עד מהרה שהקולנוע, כ„סיפורת תסריט היסטורי", לא יוכל להתפתח אלא כמסַפר בדיות.

יצירתו, „המסע אל הירח", עשה שימוש יוצא מן הכלל בפיקציה המתעדת. היא יצירת „מדע בדיוני", המתעדת חברה שאינה שונה במאומה מהחברה של ז'ול ורן, עם אותם ערכים אירופיים קלאסיים, ואותה תפיסת עולם שמרנית ומנומנמת, שנמוגה באוגוסט 1914. חברה שמרנית זו, מודרנית כביכול, פחדה מפני המדען המערער את סדרי בראשית. הפיקציה הקסומה של מלייס, הראתה לנו את החברה האירופית במראה עקומה. בעד לחזות הסוריאליסטית המבדרת — פני ירח שטיל נתקע בעינו — אנו רואים חברה, אנו רואים „סיפורת תסריט" פרימיטיבית ובעקיפין גם תיעוד היסטורי, מאלף לא פחות מהתיעוד הלומיירי היבש והאמיתי.

במאה הנוכחית חל מהפך. שונו סדרי עולם, הוכנסה טכנולוגיה חדישה, והתפתחה השפה של „סיפורת התסריט". כן התפתחה הבנת הקולנוע כ„סיפורת התסריט ההיסטורי". התסריט והתסריטאי בני־זמננו אם הוא אמריקאי, אירופי או בן העולם השלישי (והתסריטאי הישראלי מוזמן למקם עצמו במשבצת בה הוא מעוניין להיות), מתקרב יותר ויותר לסיפורת. המתעד, ההיסטוריון הטוטאליסטי בן־זמננו, זה המתעניין בכל התהליכים, וכמוהו ההיסטוריון התרבותי או ההיסטוריון של הקולנוע, מסתכלים על התסריט ועל יצירת הקולנוע העשויה ממנו, כעל יצירה רבת־חשיבות.

במבט לאחור, בסקירה של כל התעשיות האירופיות נראה, כי על ידי עבודה מאומצת ומקורית שהופרתה מיחסי־גומלין שבין הקהל ליוצרי הקולנוע, נוצרה ספרות בתסריט. ספרות זו מכילה את כל הז'אנרים הספרותיים, דמויות מעניינות ביותר, עלילות ועלילות משנה. גם טכניקות האקספוזיציה והאפיון החלו להתבלט יותר ויותר. כך הגיע עצמו הקולנוע דרך יצירות אלמותיות לדרגת המתעד הראשי, לדרגת המאחד של האומנויות הפיקטיביות. יצירות כמו „אומברטו ד'", „האשליה הגדולה", „תמונה קצרה" (ועוד עשרות סרטים שנוצרו מאז שנות ה־30 ועד ימינו), מביאות אותנו לגבהים, שרק יצירותיו הספרותיות של טולסטוי, מחזותיו של שייקספיר, היצירות התזמורתיות של היידן והאופרות של ורדי יכולות היו לעשות זאת.

דוגמא מצויינת לקפיצה הענקית שעשה הקולנוע כמתעד ומאחד אומנויות הבידיון מצויה בשני סרטים איטלקיים, ששניהם נעשו בהפרש זמן ניכר. האחד „גם במילנו", נעשה בידי ויטוריו דה־סיקה, בעיצומה של סופת העלעול וההרדת, המכונה „הניאוריאליזם האיטלקי". סופה זו שינתה סדרי בראשית קולנועיים, וכפתה על הקולנוע לזמן קצר להיות מתעד ומאחד אומנויות בעת ובעונה אחת. סירטו של דה־סיקה הוא בדיה, ובכל זאת תיעוד: בידיון עם ראיית עולם נוקבת של חברה עלובה, מלקקת פצעיה. בלא אלה אין אמנות, אין „סיפורת תסריט' ואין בכלל סיפורת לגוניה. עם זאת, בתוך סצינה קצרה ומשעשעת ביותר בסרט, בה רודפים עניי השכונה אחר קרני השמש החומקות מהם, אנו רואים גם אופטימיות בלתי־נדלית. אופיינית לחברה זו אופטימיות הנחלפת שוב בפסימיות מדכאות.

מספר עשורים לאחר מכן, ב־1977, יצרו האחים פאולו וויטוריו טאביאני את סירטם „פאדרה פאדרונה". בסרט זה שוב הובאה לפנינו האחדה קסומה של הקולנוע כמתעד וכמאחד אומנויות הבידיון. בעוד ש„גם במילאנו" הוא „סיפורת תסריט', „פאדרה פאדרונה" הציע לנו את „סיפורת התסריט ההיסטורי' המתעדת אירוע שהתרחש בממש: גאבינו לדה רועה את כבשיו בסרדיניה, באזור פראי למחצה. הוא שומע במפתיע נעימה המנוגנת באקורדיון („העטלף" של שטראוס). לפתע אוחז בו הצימאון לידע. הוא רוצה לנגן אותה נעימה על אותו כלי. זהו הצעד הראשון והמשמעותי שלו לכיוון חדש: לימים הוא הופך למומחה בעל שם עולמי לשפות רומאניות ובלשן מהולל.

אלה הם שני סרטים בעלי כיוונים שונים, המביאים שתי נקודות־מבט על אותה ארץ ועל אותה חברה, מנקודות זמן שונות. בכל זאת, לפנינו התייחסות נאצלת ביותר להיסטוריה ולבידיון.

תמונה מתוך הסרט „פאדרה פאדרונה'.

„מעבר לים/מעבר לים"

בארצות הברית פותחה „סיפורת התסריט' בצורה הססנית מאוד, בשנות ה־70. כעת היא בשלב מעבר. גם „סיפורת התסריט ההיסטורי', שתיעדה את החברה האמריקנית, עברה שינויים. היא החלה כמתעדת פיקטיבית ביותר. „לידתה של אומה" של דייוויד וורד גריפית היה הסרט הראשון, שהבחין בקולנוע כמתעד ומאחד אמנויות. מאז לא השתנתה דמות החברה האמריקנית בקולנוע המסחרי. זאת, אולי, משום שהחברה האמריקנית עצמה לא עברה שינויים כמו באירופה. ייתכן, כי הדבר נעוץ גם בכך, שמנהלי החברות הקולנועיות היו בעלי השקפת עולם קפואה, ריאקציונרית ושמרנית. מכל מקום, רק מעט יוצרים וסרטים העזו להעמיד מראה ישירה, מעוותת או חצויה מול החברה האמריקנית. על פי רוב, הסרטים היו והינם שמנוניים לחחריד, ולא חרגו מן הקונסנזוס הכללי־אמריקני, שהיה שיקרי, מעוות ולא רציונאלי.

אולם, למול החברה האולפנית צמחה לה התרבות הקולנועית הניו־יורקית. ברגעיה הטובים העמידה זו מראה נוקבת, ריאליסטית, מצחיקה ועצובה לחלופין, והראתה את האמריקנים כמות שהם. עם זאת, ביסודה של האמנות והתרבות האמריקנית עדיין נתיים להם תסביכים שונים — מן ה„אתה בחרתנו" המגלומאני, שעודו מאפיין את אמריקה ואת הקולנוע המסחרי, התקשורתי והאמנותי שלה, ועד תסביך הנחיתות של תרבות זו.

עדיין אין בארצות הברית תשתית נכונה להצמחתם של יוצרים רבים. היא עודה חסרה את ההסתכלות הנאותה, את השילוב או את הניגודיות של „סיפורת תסריט' מול „סיפורת התסריט ההיסטורי'. זאת גם אם יוצרים כג'והן פורד ורוברט אלטמן, במאי הקומדיות, סרטי הפשע והדרמות החברתיות ניסו לדון ביחס בין „סיפורת התסריט' לבין „סיפורת התסריט ההיסטורי'.

הביתה הביתה

עד כה עסקנו בשתי תרבויות. באירופית ובאמריקנית. באחת התפתחו „סיפורת התסריט' ו„סיפורת התסריט ההיסטורי' לשיאים וגבהים משכרים, ואילו בשניה, הפחות ותיקה, עדיין הן מצויות בצעדים מהססים.

החברה הישראלית נמצאת בהקשר זה בשלבי התהוותה הראשונים. אין מה להשוות בינינו לבין האמריקנים. אם יש השוואה נכונה, הריהי עם התרבות האירופית הקולנועית, היכולה לשמש לנו מודל חיקוי והערצה. קשה לסכם את תרבות הקולנוע הישראלי, כ„סיפורת תסריט', או כ„סיפורת תסריט היסטורי'. עדיין אין אצלנו תסריטאי־סופר כמו צזארה זוואטיני, התסריטאי־מפיק־סופר של במאי ה„ניאוריאליזם", שיכול להביא לצמיחתה של אמנות ההאחדה הפיקטיבית מול האמנות כמתעדת חברה. יש לנו, אולי, רק נאות מדבר ספורות של תסריטים, הנענים לסוג של „סיפורת תסריט' או „סיפורת תסריט היסטורי'. כן חסרה לנו אותה רציפות אמנותית־היסטורית, שאיפשרה את צמיחת הקולנוע כמאחד אמנויות פיקטיביות וכמתעד היסטורי. אצלנו עוד שואלים את אותה שאלה, שאין מעיזים לשאול באירופה ובארצות הברית: האם הקולנוע הוא ג'אנק פוד, או מזון האלים? כל עוד נשאלת שאלה זו בחלל האוויר, לא נוכל להקים לנו לא את תרבות „סיפורת התסריט' ולא את „סיפורת התסריט ההיסטורי'. וחבל על דאבדין.

כוחה של השיכחה

יעל ישראל

מארגריט דיראס: „הירושימה אהבתי" מצרפתית: אביטל ענבר, הוצאת מועדון קוראי מעריב 1988

כמעריצה מושבעת ומתבטלת בפני הסרט, „הירושימה אהבתי", לא חשבתי שאמצא עניין ב„הירושימה אהבתי" הספר. בעבר לא מצאתי בספרות התסריט זרם סיפרותי לגיטימי, לא חשבתי שתסריט יכול לשמש חומר סיפרותי עצמאי, שניתן לקוראו בשטף, מעבר להיותו חומר פונקציונאלי לחוקרי ספרות. הקריאה בספר „הירושימה אהבתי" שהופיע כעת בעברית עוררה בי מעורבות, אמפתיה והתרגשות.

מארגריט דיראס כתבה את התסריט „הירושימה אהבתי" עבור אלן רֶנֶה. הסרט בבימויו יצא בשנת '59 ומיד נכנס לארכיוני הקלאסיקה של הקולנוע. דיראס, ואלן רוב־גרייה, שהיו בשנות החמישים מיוצרי „הרומן החדש", שיתפו פעולה עם רנה בפעמים נוספות. רוב־גרייה נשאר בתחום הכתיבה; דיראס היתה לבמאית בפני עצמה. היא פעלה בשולי „הגל החדש" הצרפתי של שנות השישים, ועשתה סרטים אקספרימנטליים כמו „המשאית" ו„שירת הודו". ספרה „מודֶרָטו קַנטַבִּילֶה" זכה בשנות השישים לעיבוד קולנועי בידיו של פיטר ברוק, עם ז'אן מורו וז'אן־פול בלמונדו בתפקידים הראשיים. במקרה ההוא היה הטקסט של דיראס עשיר ורב־גוני בהרבה מהתוצאה הוויזואלית שהתקבלה־על המסך. „הירושימה אהבתי" הוא פרשה אחרת. שלושים שנה לאחר שנוצר הסרט עדיין הוא פנינה, מלאכת מחשבת, מסמנת יצירתו של רנה. אך התסריט אינו מתבטל בפניו והוא חומר קריאה בעל איכות משלה. גם מי שכבר ראה את הסרט יותר מפעם ואינו הקורא האובייקטיבי ממש, והקריאה בספר משכללת את החוויה הקולנועית, מעברת פרטים, משחזרת רגעים מיוחדים ומבהירה את מורכבות המבנה — ולפיכך הנה חובה לכל צופי הסרט. קולו המונוטוני של השחקן היפני יפה־התואר אייג'י אוקואדה, כשהוא חוזר ואומר לאשה עימה הוא מתעלס: „לא ראית כלום בהירושימה, כלום" — מהדהד שוב ושוב בזיכרון. פניה הלא־נשכחות של השחקנית הצרפתיה עמנואלה ריבה צפות ועולות תוך כדי קריאה, כמו כישוף. חלקים שלמים מהספר מקבלים פתאום ממשות בזיכרון. והרי בזאת בדיוק עוסק סרטו של אלן רנה: תעתועי הזכרון וכוח השיכחה. בלעדיה, בלעדי השיכחה לא היו גיבוריה של דיראס מסוגלים לשרוד, לצעוד הלאה, להתעלס, לאהוב, להתרבות. על מה משוחחים גיבוריה? על הירושימה, כמובן. הזיכרון האנושי הקולקטיבי של חידלון ואימת מוות, העדות לכוח ההרס של האנושות. אבל מה נשאר באמת מהזיכרון, ומהו בכלל הזיכרון. מה הוא שווה לעומת החיים הנמשכים וממשות הרגע, לעומת חזיון המקרי, ספוג התשוקה הקודחת, בין שני זרים בלילה בבית־מלון בהירושימה, משוחחים ביניהם על הירושימה — אלא מהו מהו הזיכרון המעומעם לעומת קרבת הגופות החיים האלה, המתנועעים בתואם, שורפים זה את זו, מכוסים בזיעה שלאחר ההתעלסות, שהזיכרון יכול בקלות להחליפה ברסיסי טל של גשם גרעיני שחור וכבד.

היפני והצרפתיה בבית־המלון. רומן קצר ופאטאלי בהירושימה, אותה מצבה המונית. מאז בהירושימה כל דבר יהיה פאטאלי, אי אפשר לו להיות אחרת. רנה, שהיה לחוקר החשוב ביותר של נבכי התודעה והזיכרון הבוגדני, מגשר בסרטו בין הירושימה של העבר (קטעי ארכיון מזוויעים שצילמו יומני החדשות לאחר ההפצצה), הירושימה של עיתות שלום, בה משתתפת הצרפתיה בסרט על השלום, לבין נֶאבֶר, עיר שדה קרתנית בצרפת, בה חלפו ימי נעוריה הנחמניים של הצרפתיה בימי מלחמת העולם השנייה. מקום בו התחברה עם האוייב כדי ללבות את להבת אהבתה ותשוקתה לחיים. מקום בו קוללה ובוזתה בידי משפחתה ושכניה, כעונש על שאהבה גרמני. ובאותה עת הופצצה הירושימה. סרטו של רנה חוצה קדימה ואחורה בזמנים ובמקומות. הירושימה, בתור מקום מקולל שנצרב היטב בזיכרון האנושי, ונאבר — מקום סתמי, לכאורה ללא כל משמעות היסטורית. בתסריט של דיראס מאוחדים כל קטעי הפלאש־בק מנאבר בנספח נפרד בסוף הספר.

בדברי ההקדמה שלה מציינת דיראס שהיא ניסתה לדווח בצורה המהימנה ביותר על העבודה שעשתה בשביל אלן רנה. קריאה בתסריט נותנת לקורא, לאחר צפייה בסרט, אפשרות נדירה לעקוב אחר תהליך העבודה והניפוי העדין שעשה הבמאי. דיראס כוללת בתסריט גם את המשפטים שהיו בכתב־היד הסופי שלה, אשר הוצאו על־ידי רנה. מקרים אלו מתגלים כפתרונות חכמים בדרך ללוטוש הסופי, לצורה הנכונה. רנה הוא אמן של אנדרסטייטמנט. הדיאלוג שכתבה דיראס כולל רק משפטים נקיים, לקוניים, כמעט סתמיים כשלעצמם, כמו משפטי תיאור וחיווי. במקרים הספורים בהם חרגה מהאופי התיאורי, האגבי, שהכתיב רנה, ומעדה למשפטים סימבוליים מדי, מיהר רנה לנקות את המשפטים הצורמים. כמו במקרה של הפגנת הילדים, בסרט בו משתתפת הצרפתיה. הצרפתיה והאהוב היפני נקלעים לתוך התהלוכה המשונה. הילדים מאופרים כלבן ונושאים כרזות נגד החימוש הגרעיני. „היא: מדוע הם מאופרים כך? הוא: כדי שידמו אחד לשני, ילדי הירושימה. היא: מדוע? הוא: מפני שהילדים שנשרפו בהירושימה דמו אחד לשני" (עמ' 62). המשפטים האלה היו בוטים ופשטניים מדי למרקם המאופק ולצורה התמה שרנה ביקש לשוות לסרטו. בסרט הוצאו המשפטים האלה לגמרי. האימפקט החזותי של המראה הקשה עושה את שלו והצופה נדרש לעשות את ההקשר האימתני במוחו. מקשר רסיסי זיכרון, שימהר לשכוח אותם.

קובלנותיו של יונסקו

א. ב. יפה

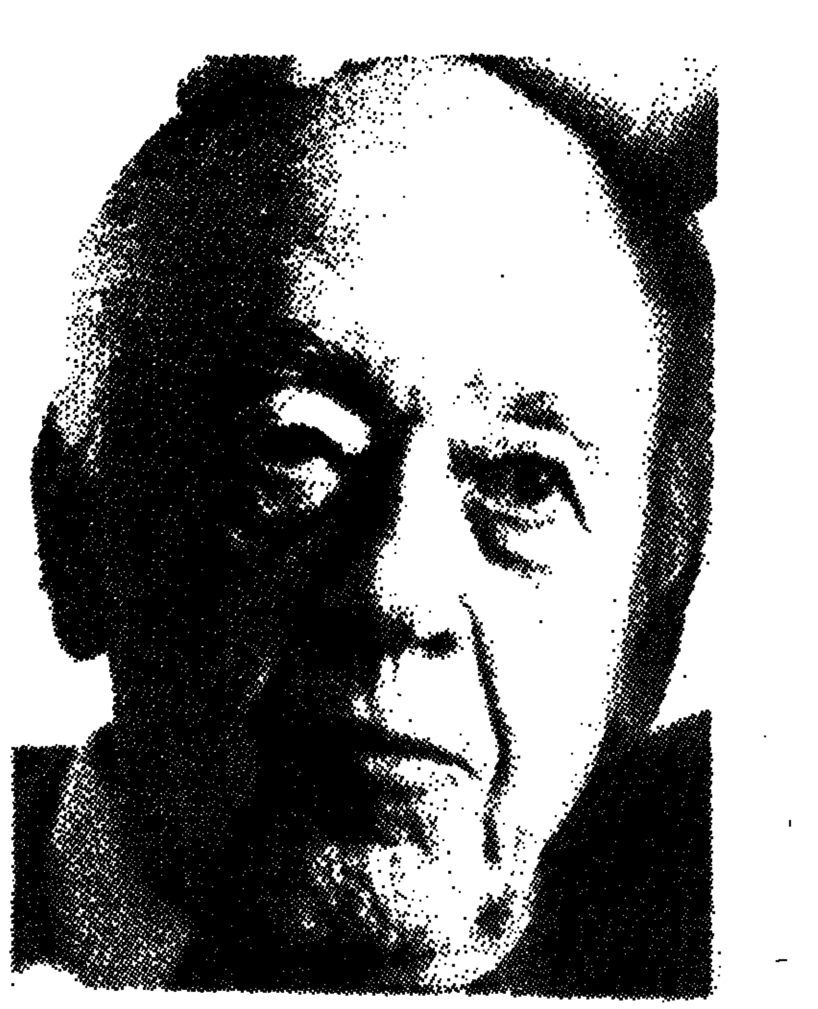

Eugène Ionesco:
La quête Intermittente.
Editions Gallimard, 1987

היה לו ליוג'ן יונסקו ידיד־נפש, ז'אן דְלַאי שמו. דְלַאי היה רופא גדול, סופר, איש־רוח בעל השפעה ובעל מוניטין, חבר האקדמיה הצרפתית. הרבה עשה דלאי למען יונסקו. כשהיה יונסקו חולה מאד, כנראה כתוצאה משתייה מופרזת, הציל את חייו. כשהחליט כי הוא רוצה להיבחר כחבר באקדמיה הצרפתית, הפעיל דְלַאי את השפעתו כדי לשבור את התנגדותם של כמה מחברי האקדמיה, שסברו כי יונסקו איננו מועמד ראוי לכבוד זה. לאחר פטירתו של דְלַאי, לפני כעשר שנים, לא נמצא ליונסקו ידיד כמותו. כשקראתי את ספרו האחרון, „חיפוש לסירוגין", תמהתי איך זה לא נמצא ליונסקו ידיד קרוב שייעץ לו לגנוז דפי־יומן מסוורים אלה, או לכל הפחות לדלל ולערוך אותם כדי למנוע את ביזוי־העצמי של המחבר.

ספר זה מורכב מדפי־יומן שכתב יונסקו לסירוגין, בין קיץ 1986 לאביב 1987. זהו יומן פשוט, ושפוי, כתוב בגלוי־לב, ללא נסיון של שיפוץ או העמדת־פנים. יומנו של אדם שהוא כביכול מעבר־לכל־חשבון ואינו חושש להיראות לפני קהל קוראיו כשהוא מעורטל־מכל־יומרה. אמנם, מידת הכנות המוחלטת היא עצמה עשויה להיות יתרון בז'אנר ספרותי זה. אך גם על כתבים אינטימיים, מעין שיח־של־אדם־עם־נפשו, בינו לבין עצמו, צריכה לחול משמעת אמנותית מסויימת, ורק בתנאי זה נודע להם ערך עודף על ערכם התיעודי גרידא. יונסקו ויתר (מדעת? או שמא מחולשת־הדעת?) על כל נסיון לארגן את החומר הגולמי, להפוך את הפיזי למטאפיזי, להשמיט דברים שאינם ראויים להיות מודפסים, לוותר על גילויים מביכים. ויצא מה שיצא. ספר שאינו מוסיף דבר ליצירת יונסקו. ספר מיותר.

זהו בעצם ספרו הרביעי של יונסקו הכולל דפים מיומניו. אותם יומנים שהוא החל בכתיבה בשחר נעוריו, והוא ממשיך לרשום בהם רשימות עד עצם היום הזה. אמנם, לא בקביעות, רק לסירוגין. לראשונה כינס יונסקו בספר דפים ממחברותיו ב„פירורי יומן" (1967). כעבור שנה הוסיף כרך נוסף תחת השם „הווה עבר, עבר הווה" (1968), שבו עירבב דפי־יומן ישנים עם חדשים. בספרו „גילויים" (1969) שילב דפי־יומן מפרקי־זמן שונים, שנסבו על ציר אחד מוגדר: דרכי היצירה, כשם הסדרה שבמסגרתה הופיע הספר. שלושת הספרים האלה עוררו הדים רבים בביקורת, הן משום שכללו רשימות שחשיבותן ההגותית והאמנותית רבה, והן משום שסיפקו חומר רקע להבנת יונסקו האיש והמחזאי. ברוב דפי־יומן אלה מספר יונסקו על עצמו כיום, על מצב בריאותו, הלך־רוחו, פחדיו, מעמדו בספרות — והתמונה קודרת מאד. אמנם הוא חולה, ובהתקרבו לשמונים, הוא מקיים סוף־סוף את אשר גזרו עליו הרופאים, וחדל לשתות. אבל יחד עם זאת, הוא סובל גם מפחדים היפוכונדריים, הכרתו מעצימה כאבים ריאליים שהוא חש ובורה כאבים שלא היו ולא נבראו. רוח רעה ומועקה תוקפת אותו, פחד המוות אינו מרפה ממנו. הוא כותב, נאחז בעצם בכתיבה לא מתוך דחף של יצירה, אלא בעיקר מסיבות תיראפויטיות: „הדף הלבן שאני משחירו באותיותי, הוא כלי קיבול לפחדי, למועקתי, כלי קיבול וכומר־וידויים. רק הכתיבה והציור, מקילים עלי..." (עמ' 24).

הגיל השלישי הקשה

אין הוא משלים עם התהליך הטבעי של ההזדקנות. הוא מקנא באשתו רודיקה, שהיא משלימה עם גזירות־הטבע, משום שיש לה אופי מעוצב יותר והיא נבונה ממנו. הוא מסתכל על סביבותיו, צופה הליכותיהם של זקנים אחרים שבסביבתנו, ומגיע לידי הכללה כי הזיקנה אינה הופכת את האדם לטוב יותר או חכם יותר, נהפוך הוא — היא מבליטה את התכונות הרעות, את הרשע והקנאה. גם אשתו, שאינה צעירה ממנו בהרבה, לקתה בחוליים שונים, באולקוס, בראומטיזם. אבל היא נושאת את סבלה בשקט, בסבלנות, בשעה שהוא מלא טענות ועצבני, הרושם ביומן כל מה שעובר עליו, ארתרוזה, צליעה, חולי מעיים, טוחרים, כאב שיניים, ומעל לכל — דיכאוניה עמוקה. כשהוא מעלה את שם אשתו הוא עושה זאת בהרבה אהבה, בהערצה, והוא מתרפק על מה שעולל לה בעבר: „זו רודי, אשתי, העלמה בורילאנו הנאה, שנשאתי לאשה ולא השכלתי להעניק לה אושר. פגעתי בה, בגדתי בה, העלבתי אותה לפעמים, תוך כדי מריבות או כשיצאתי־מכליי. אני מתבייש מפני בתי, מפני עצמי, מפני אלוהים" (עמ' 148). תלותו בה אינה דבר חדש, אך עתה התעצמה. „היא נוטה שלא להילוות אליי בחיי, במסעותי, אך היא יודעת כי אינני מסוגל לחיות בלעדיה, שאני זקוק לה, מבחינה מעשית ומוסרית גם יחד..." (עמ' 130). לו יש לכל הפחות דבר אחד המבטן במקצתו: הכתיבה. לה אין כלום, אך היא אצילה ממנו. „מסתירה ממנו את מועקתה, כדי שלא להכביד". היא בה דיסקרטיות ועדינות, כה נבונה שהיא תופסת גם מה שהוא אינו מגלה לה..."

יונסקו ואשתו יצאו לנוח כמה שבועות בבית־ההבראה של איגוד המחזאים, ומסתבר שהיה זה מקח טעות. בית ההבראה הזה שוכן ברונגרון, בטירה שנבנתה במאה הי"ח, ולא שופצה. אין שם סידרי נוחיות, והחיים יום־יום בו קשים ביותר. אין אפילו שירותים צמודים לחדרים, רק שני בתי־שימוש בכל קומה. והדבר הוא מיטרד גדול, בעיקר למי שסובל מעצירות... אילו חיבר יונסקו סביב הנושא הזה אחד ממחזותיו ההומוריסטיים, ניחא. אבל, כשהוא מפרט במלוא הרצינות, הרי זה מביך ומגוחך כאחת.

כשהוא נתון במצב־רוח רע ומנוחתו נטרדת, תוכפות עליו גם דאגות כספיות. אם כי במשך למעלה משלושים שנה הוא היה מחזאי־צמרת בצרפת, יצירותיו תורגמו לשפות רבות והכניסו לו סכומים ניכרים, — אין הפחד מפני עתידו ועתיד בתו מרפה ממנו. מצד אחר הוא חש כיצד הולך ומסתופף מעמדו בעולם הספרות. התיאטרונים מחדשים את הצגת מחזותיו הישנים רק לעתים רחוקות. העתון הגדול שבו היה משתתף בקביעות („פיגארו") חדל לפרסם את מאמריו. הצעירים מתרחקים ממנו. יונסקו חש כיצד הוא נדחק לשולי עולם התרבות וחיי הרוח. אין הוא בטוח כלל בעתידו כמחזאי: מי יודע אם בעוד כמה שנים יציגו עוד את מחזותיו...„מחזות עלולים להיהפך לאפר..." אין הוא בוטח כלל במקומו בתולדות התיאטרון בעתיד. והדאגה גוררת דאגה. בתו אינה נשואה. אין לה מקצוע. מה יהיה עליה, כיצד יוכל להבטיח את עתידה? כמובן שזוהי דאגה בלתי־רציונאלית. יונסקו הוא בעל רכוש, יש לו כמה בתים, רזרוות בבנקים, השקעות שונות, ואין מקום לדאגה. ואף על פי כן אין הדאגה סרה מלבו. וגם כאשר הוא מראה כי הוא מבין בהולם את מצבו, כשהוא מודע לדפרסיות שלו, למועקה היורדת עליו, אין הוא מסוגל להתגבר עליהן. אין ספק שאחת הסיבות העיקריות למצבו הנפשי הירוד היא התייבשות מקורות יצירתו. זה שנים אחדות שלא כתב מחזה חדש, לא היה בעצם מסוגל לכתוב כלום פרט לדפי יומן אלה, והוא מבקש לעצמו מפלט בציור. אבל, כמובן שזהו יותר מעין ריפוי־בעיסוק מאשר יצירה של ממש.

הדפים המעניינים ביותר בספר הם אלה שבהם נוגע יונסקו בקאריירה התיאטרונית שלו, כשהוא מגלה את דעתו על עמיתיו וחושף את תיסכוליו העמוקים. האובייקט העיקרי לקנאתו הוא סמואל בקט. איתו הוא מנהל חשבון רב־שנים ואינו סולח לו שהצליח ליטול ממנו את הבכורה. יונסקו טוען כי הוא היה הראשון שייסד את „תיאטרון האבסורד", הוא ולא בקט. אבל, בספרי תולדות התיאטרון נחשב בקט למספר 1. ואילו יונסקו טוען כי הוא קדם לבקט, קודם כל מבחינה כרונולוגית. ב־1950 הוצג מחזהו הראשון בפריס: „הזמרת בעלת הקרחת". כעבור שנה — „השיעור". כעבור שנתיים — „הכסאות". ב־1953 — „קורבנות החובה", ב־1954 — „אמדיי — או כיצד להיפטר ממנו". ואילו בקט הופיע לראשונה בעולם התיאטרון עם מחזהו „מצפים לגודו" ב־1953. נכון, מודה יונסקו, יש אומרים כי בקט כתב את מחזהו זה ב־1947, אבל מי ידע על כך? ואם כבר מדברים על שנת כתיבת המחזה, הרי הוא עצמו כתב את המערכון „אנגלית בלי מורה" עוד ב־1943, והוא יכול להוכיח זאת...

כשהוא מנסה להסביר מדוע ניתנה לבקט הבכורה והוא נדחה למקום השני, טוען יונסקו כי „בקט הוא אדם מאד מפוכח, קר־רוח, מחושב, היודע בדיוק איך להתנהג, מה כדאי לומר ומתי כדאי לשתוק. אין ביצירותיו מקום לתמיהה, לקונטמפלאציה, לאירציונאליות ולעמקות השחורה, שהיא חשובה יותר מן ההומור השחור. בקט מסגנן את עליבות העולם, עליבותו שלו, עליבותנו. ועל כן הוא מוגבל. אולי אפילו בינוני — למרות הידע הרב שלו..." (עמ' 73).

המבקרים העוינים

צילו הגדול של בקט שורה עליו תמיד, מאפיל עליו. כאשר מחדשים הצגת אחד ממחזותיו הישנים, של יונסקו, „איך להיפטר ממנו", נטפלים אליו המבקרים, טוענים כי הוא מיושן, כי „עברה שעתו, בטל קרבנו", ואינם שוכחים לעקוץ אותו „בקט הרבה יותר טוב ממנו."

המבקרים הם אויביו של יונסקו מאז ומעולם. גם כיום הוא ממשיך לנהל אתם חשבונות ולהתבוסס את עלבונו. הוא טוען כי לא העריכוהו כראוי־לו משום שהוא לא היה קומוניסט באותן שנים, כאשר „אסור היה" שלא להיות קומוניסט בצרפת. ואילו הוא הרשה לעצמו אפילו לנקוט עמדות אנטי־קומוניסטיות גלויות... „הביקורת החדשה" סיגלה לעצמה את עקרונותיו של ברכט, ואף היא פסלה את יונסקו. אחר כך הופיעו מחזאי „הגל החדש" מאנגליה והאפילו עליו. פינטר למד ממנו הרבה, אך אינו מוכן להודות בכך. הוא מודה לכל היותר כי הושפע מבקט, אך לא מיונסקו, משום שזה יותר „רציני", יותר „אינטלקטואלי", ומשום שבקט מוחזק בטעות כאיש השמאל, דבר מוטעה לחלוטין, לדעת יונסקו, כיוון שכל יצירתו מושתתת על המטאפיזיקה.

בשנות החמישים דיברו על השלישיה שהניחה יסודות לתיאטרון האבסורד: בקט־יונסקו־אדאמוב. זה האחרון נשכח כליל. יונסקו מזכיר פה ושם ביומנו ואומר כמה מלים טובות על ספרו „הווידוי". „אדאמוב היה יותר ילדותי, חסר־מגן, קורע־לב, אבל אותו שכחו ואת בקט המליכו לגדול הסופרים" (עמ' 72).

יונסקו מבקש להסביר את תרומתו שלו להתפתחות התיאטרון בן־זמננו, להראות מה היו החידושים שבירת המיבנים הלשוניים המקובלים, הרס המציאות הנראית לעין והבאת הדברים עד גבול אחרון, אל סף התהום, יצירת מציאות אולטרה־ריאלית, ולבסוף הולדת המזיגה של המציאות עם העולם הפאנטאסטי... אבל, מי מודה כיום בהישגיו של יונסקו, מי מכיר אותו בכלל? דומה כי הוא נשכח בחייו. והוא מספר כי בשעה שהוא מטלפן לאיזה־שהוא מקום ומוסר את שמו בהיגוי ברור ואיטי, מבקשת ממנו הטלפוניסטית לאיית את שמו...

דב גיל

ערכון

לחיים נחמן

אני נסגר, לכן פתחי לי את
והכניסיני תחת קורתך
להיות לך כהן תפלותיך, לאט,
פתחי לי חיקך את

ואני אכנס למוש
את שוקיך מראש
השנה ועד בוש.
לא אהבה תהיה זאת —
„מה זאת אהבה?" —
אלא ספור־חיים
נדוש.

הכניסיני אל קורותיך
והיי לי
תמורת נעורי,
ולאט
סגרי אחרי
את.

תמר משמר

*

אמא באה לדרוש בשלומך, מאורקיוס
שתשיר מראשך את זרי האלון.
רומי יפה מאד בעונה זו של השנה —
הגבעות נעתרות לאלים בשלל ילדים
והעמות נעקרות באישון השמש המתיפה
לכבוד שירות נושאי הלפידים

אמא באה לדרוש בשלומך, מאורקיוס
שתשיר מראשך את זרי האלון.
היית צעיר וחם, האלים קידשו אותך
חשבת שאתה באצילים, שגבר הוא
המלבה עם שחר את השרפה בגבעה

הלילה היה ארוך מתמיד
העיר שקמה לי שבר חדשי — שבר הלהקה
המעצר, מעצר הבית, שוה לפני ארשת כלי־כולה
אבל הייתי שם כל הזמן —
מצרפת נפש לגלגלת במחרות השרפים שלי

אין לדבר על בגידה —
התרגל קרא לה.
הייתי אתך, רוחצת את פניך הפצועים ביין
מלקטת את הגלוסים, מניחה אחר־אחד
בסדר מופתי על ראשך

חזור הביתה, מאורקיוס
אמא הבריאה אותך.

רות נצר

פרי

קיץ לה גונח מעלי, דביקה
כמו פרי מקלף

תכור שאתי, עולה מן
הרחצה לקבור את נפשי
תן לי שהות

אילנה אביאל

*

קשה מכל הוא זמן הצינים, האדישות הזאת
השחורה, להעצים עליך כאילו אתה נתון
תחת כמש
אין זה מקומך אומר המטפט, קירותיך פרוצים
ואין מסתור
ואתה ארצי כל כך כמו קיומך האמתי על הארץ

נח תחת השמים האלה וחולם שמים אחרים

חלון ראווה

ניגודים וגילגולי־גורל

אשר ברש, מבחר מאמרי־ביקורת על יצירתו; ליקטה וצירפה מבוא וביבליוגרפיה: נורית תמיר־סמילנסקי. הוצאת הקיבוץ המאוחד, קרן תל־אביב לספרות ולאמנות, 1988

אשר ברש נולד ב־1889 בגאליציה המזרחית ומת בתל־אביב בראשית שנות ה־50. בארץ מוצאו כתב תחילה שירים וסיפורים ביידיש ובפולנית — ועבר לעברית. לאחר שעלה לארץ ישראל ב־1914 המשיך לכתוב רומנים וסיפורים, פירסם גם מסות ודברי ביקורת, עסק בתרגום, בעריכה, בהוראת לשון וספרות עברית ועד סוף ימיו היה מראשי אגודת הסופרים. להבדיל מסופרים עברים אחרים, שכל עולמם היצירתי היה מעוגן בנוף ילדותם, עשה ברש מאמץ להתמודד עם החיים בארץ־ישראל.

הקובץ „אשר ברש" הופיע במסגרת „פני הספרות", סידרת ילקוטי ביקורת על יצירתם של סופרים עברים בעריכת ק.א. ברתיני. בילקוט נעשה ניסיון לתת חתך מייצג של הביקורת אשר ליוותה את כתיבתו ופרסומיו של ברש, דרך ציון תוצות בדרכה של ביקורת זו, במבוא שכתבה לקובץ העורכת, נורית תמיר־סמילנסקי, ודרך פרסום מאמרים שהוקדשו לפרוזה של המספר. המאמרים מאירים שלוש חטיבות ביצירתו של ברש: הספרים העסקיים מחיי־הגולה, ביניהם „תמונות מבית מבשל השיכר" ו„פרקים מחיי יעקב רודורפר", שיש בהם מן ההווי הכפרי המנומר ומהנוף הכפרי שובה־הלב; הסיפורים הארץ־ישראליים, שהעלו רקע אופייני, אווירה, גורלות אישיים; והנובלות וההיסטוריות. מושם לרוב דגש על סבלותיו של עם ישראל במשך הדורות.

הילקוט נפתח בקטע של מאמר מאת יוסף קלוזנר, שנכתב במלאת חמישים שנה לברש, וכו שבח גבוה ללשונו הסיפורית. המאמרים האחרים דנים ביצירה מסויימת או בהיבט מסויים באישיותו הספרותית של ברש. כך מובאים כאן דברים של א. ראובני על הרומן „גננים", שנתפרסם בהמשכים ב„מאזניים", של ב. י. מיכלי על „תמונות", של שמואל ורסס על הסיפורים ההיסטוריים של אשר ברש, שרוכזו ברובם בקובץ „שיח העתים", של יוסף אבן על יסודות מבניים ב„תמונות מבית מבשל השיכר" ושל גרשון שקד על אותה יצירה, של נורית גוברין על „אחת ושלושה", של חמוטל בר־יוסף על „איש וביתו נימוח", של אבינועם ברשאי על פעולתו הביקורתית של אשר ברש. ועוד נמנים עם הכותבים עליו ועל יצירתו: יעקב הורגין, יעקב רבינוביץ, שמעון הלקין, דב סדן, נפתלי טוקר ואחרים.

בנספחים הובאו פרטים ביוגראפיים ואוטו־ביוגראפיים, דברים על „הורים", כתב־העת הספרותי שהוא היה מעורכיו, דברים משל ג. קרסל על הרקע לסיפורו של ברש „יהודי מצרה נחלץ" ושל בן־ציון פרידמן על מעשה בעיירה לופאטין, עיירת־הולדתו של המספר, שהתרחש בשנת 1898 ושימש יסוד לאותו סיפור, וכן תאריכים ופרסומים בחיי ברש, רשימה ביבליוגראפית נבחרת, ופרטים קצרים על המשתתפים בקובץ.

רומן מתולדות ביזאנץ

רוברט גרייבס, „הרוזן בליזאריוס", מאנגלית: אהרן אמיר. הוצאת זמורה־ביתן, 1988

רוברט גרייבס, המשורר והמספר האנגלי, שבילה את רוב שנות־חייו הרחק ממולדתו, באי הספרדי מיורקה, שבו אף מת בשיבה טובה לפני כמה שנים, הגיע אל קהל הקוראים הרחב בעולם כולו בעיקר בזכות הרומנים ההיסטוריים שלו. לתהודה רבה זכו „גיזת־הזהב" מתולדות יוון העתיקה ו„אני קלודיוס" ו„קלודיוס האל" מתולדות רומי (הם תורגמו גם לעברית — ולרבים זכורה הגירסה הטלוויזיונית של „קלודיוס").

עכשיו מוגש לנו רומן היסטורי נוסף של רוברט גרייבס, והוא מתולדות מדינה עתיקה אחרת, ביזאנץ: „הרוזן בליזאריוס". ספר זה נכתב בשנות השלושים, הוא רומן היסטורי וכמו ביצירות אחרות של גרייבס מסוג זה המספר כותב את הדברים על סמך כל חומר ההיסטורי הבדוק הנוגע לתקופה. החלק הבדויי־הסיפורי משתלב כאן היטב בתיאורם של ארץ, מימשל, מאורעות ודמויות היסטוריות. חביבה על גרייבס מלאכת ההקבלות ההיסטוריות והוא טורח להדגיש — כדי שיהיה לקורא מושג רחב יותר על זמן התרחשויות העלילה, כי בליזאריוס, המצביא הביזנטי, נולד בשנה האחרונה למאה ה־5, שהיה המאה של המלך ארתור, שבה נכבשה בריטניה הדרומית בידי האנגלוסקסים, ספרד — בידי הוויזיגותים, אפריקה — בידי הוואנדלים, גאליה — בידי הפראנקים, איטליה — בידי האוסטרוגותים. הוא מוסיף, כי בליזאריוס מת בשנת 565, חמש שנים לפני הולדת נביא האיסלם, מוחמד.

הספר מגולל את סיפור חייו ומלחמותיו של שר־הצבא של הקיסר יוסטיניאנוס וארבעה הם הגיבורים הראשיים: בליזאריוס ואשתו אנטונינה, יוסטיניאנוס ואשתו הקיסרית תיאודורה. בליזאריוס מצליח מאוד בהגנה על גבולותיה של הקיסרות הביזנטית הענקית, הוא מכה בכל מקום בעולם העתיק את אויביה הרבים ומחזק את בטחונה וגם זוכה לאהבת החיילים והעם. אך בכל שגדלה תהילתו, כן גוברת קנאת היושבים בארמון בקונסטנטינופול. נאמנותו ומסירותו של בליזאריוס אינן עומדות לו כנגד קנאה זו: הסוף הוא, שיוסטיניאנוס, המוסת בידי אשתו, מאשים את המצביא בבגידה ומטיל עליו עונש אכזרי המקרב את קיצו.

הנער אהוד ממשיך לספר

ישראל לרמן, „בן אוהבת לא אוהבת", איורים: אורה איתן. הוצאת „מסדה"

ישראל לרמן קנה את עולמו בספרות הילדים והנוער שלנו בטרילוגיה שלו „כל השבט הזה", „דורבנות ליגאל" ו„יורים על השכונה" („או: אסור לאכול חמאה אוסטרלית"), אף כי כתב גם ספרים אחרים. בטרילוגיה מספר אהוד, ילד משכונת נשר שליד חיפה, על חייהם של ילדים ומבוגרים בארץ של טרם מדינה ועל קיום של יום־יום והתנגשויות עם ערבים. יש בה יסודות של שובבות ילדים ורצינות של הוויה על בעיותיה הקשות, של הומור נבון ועצב גדול (מותו של האח הבכור, יגאל, שנפל מכדור של ערבים, קשיי־הפרנסה של המשפחה לאחר שהאב פוטר מעבודתו ועוד).

ספרו החדש של ישראל לרמן, „בן אוהבת לא אוהבת", הוא מעין המשך לטרילוגיה זאת. לא רק בזכות הגיבור המשותף אהוד, שבינתיים גדל והיה לנער, אלא גם בגלל הקו העלילתי. כיוון שבשכונת נשר אין בית־ספר תיכון, על אהוד לנסוע מדי יום לחיפה לצורך לימודים. הספר „בן אוהבת לא אוהבת" — ראשיתו בתיאור מאורע, שיש בו מסימני הימים ההם וגם הימים האלה: כאשר האוטובוס המסיע תלמידים מנשר לחיפה עובר בכפר ערבי, נזרקת אבן המנפצת את החלון ונופלת על ילקוטה של רינהל'ה, היושבת ליד אהוד. מאורע זה מכניס את הקורא לאווירת ה„מאורעות". באווירה זו טועם הגיבור הצעיר את טעם האהבה והקשר המרגש עם נערות, באווירה זו מתנהלים הלימודים בבית־הספר, באווירה זו של ארץ ישראל המנדטורית לומדים הנערים לסייע לפעילות המחתרתית של ההגנה. כך עולה כאן תמונת חיים ריאלית ומשכנעת.

כמו ספריו הקודמים של ישראל לרמן, גם ספר זה מלווה באיוריה של אורה איתן, והפעם — באיורי צלליות.

מ. אבי־שלמה

מלכודת

עירית קוספרברג, „קללת הבכיגה", שירים. הוצאת אל״ף, 1987

ספר שירים זה מביא שירים יפים, בשלים, בצד שירים אפיזוריים, בעלי שורות קצרות או חלקים מקוטעים, עם מטפורה אחת או שתיים, ואפילו לא סיטואציה שלמה אחת ואמירה של ממש. עם זאת, מציג עולם פנימי מגובש וייחודי, וההתחקות אחר אבני־השיר ועולמה הפנימי של המשוררת — שכרה בצידה.

שם הספר, „קללת הבכיגה", לקוח מתוך יצירה תיאורית מוסיקלית של מוסורגסקי, שכתב קטעים מוסיקליים לתמונות שהוצגו בתערוכת ציורים של חברו, הצייר הרטמן. קורא רגיש ובעל חושים מפותחים לצלילים ולצבעים, ימצא את שירי הספר כמעין עבודות בתערוכת־שירה.

השיר הפותח, „יער האלמוגים", מתאר אותו עולם אלמוגים קסום, המצוי בקרקעית הים, שהמים הם הך יחיד מן העולם החיצוני המגיע אליו. השיר ממחיש אווירה סגורה, עם לחות ורטיבות, המופיעה בשירים נוספים בקובץ. „יש אפור שחובק אותי ויש אפור שחונק אותי" (עמ' 22), ובשירים אחרים — „ערפל כוכבים", „מפטיק כוכבים" (9), „ערפילית" (11), „עננה" (14), „ענגים כבדים" (26), „מעונך" (23), „בגשם" (22). כן ישנן כאן סיטואציות הקשורות למקומות סגורים כמו: „מעמקי הים" (5), „באר" (8), „מערה" (7), „לוע טרבה" (6), „מסדרונות ארוכים" (19), „מחילות חשוכות" (15) ועוד.

כמעט ולא נמצא בספר זה דבר המצביע על ארץ ישראל, מלבד איזכור של אותו איסיי (ממדבר יהודה של אותם ימים), היודע לתת תשובות למצבו (עמ' 7), בעוד שלדוברת בשירים אין מנוחה (עמ' 29). אי־המנוחה נובעת מן הרצון לחיות במקרו־קוסמוס ולא רק במיקרו־קוסמוס של המים, עם המיקרו־אורגניזמים המזרמנים המסתבנים דרכו. עוברת כאן תחושה, כאילו הדוברת לכודה במקומות סגורים ומבקשת לפלח דרכם. מוטיב הלכידה עובר כמעט בכל שירי הספר, גופה מתאדה מתוך הבאר כדי ללכוד שמשות בשבילי חלב (עמ' 8), אך היא מתוודית כי „לא לכדתי היום את השמש ואת הירח על דש בגדי" (עמ' 7). במקום אחר היא מספרת על מה „שחובק אותי", „שחונק אותי", ומבהירה „תמיד נוהרת אלי המערבולת" (עמ' 21). ההילכדות היא עמוקה כליבך, עד שהדוברת כלל אינה מבינה מי שאינם נתונים במצבי לוכד־לכוד, היא לא מבינה מדוע לאשה הרוליפת יש כוח לנתר ממקום למקום, ועליכן היא מדגישה את „האיש שעשה בי גלים ונעלם" (עמ' 16) וגם את אותה שכנה ש„עברה עם סלים, נדה בראשה".

לאור כל אלה אפשר להבין הימצאותם של נסיכים, גמדים וצוענים ואת אווירת־הקסם האופפת את הספר, מלווה במוסיקאליות רבה. קללת הבכיגה היא קללת המציאות בה נתונה המשוררת. למעשה, זוהי מעין קללה אישית, שיכולה להיחשב גם כברכה, אם רק יוסר ממנה חוסר־השקט הפנימי המאפיין שירים אלה. האב, למרות הרגשת הניכור והאדישות כלפיו, יודע זאת. הוא מביט במשוררת מן האכסדרה, ושואל: „טוב הדבר?"

שלמה שפירא

כנס סופרים
(צלם האדם)

בהשתתפות: יעקב בסר, ורדה גנוסר, איתמר יעוז־קסט, יונת סנר. מנחה: סנדו דוד.

הכנס יתקיים ביום שלישי, 10.5.88 בשעה 18.00, ב„בית־הסופר" ע"ש שאול טשרניחובסקי, רח' קפלן 6, תל־אביב.

ערב לשירתו של אמיר גִלְבֹּעַ

בהשתתפות: חיים גורי, רוני סומק, אידה צורית ולילי רתוק. פרקי־קריאה: יוסף רגן — קריאה משיריו של אמיר גלבע. מנחה: ט. כרמי.

האירוע יתקיים ביום חמישי, 12.5.88 בשעה 8.00 בערב, ב„בית־הסופר" ע"ש שאול טשרניחובסקי, רח' קפלן 6 תל־אביב.

אל״ף
הוצאת ספרים בע״מ
רח' נחמני 49, תל־אביב
טל' 612003

ספרים חדשים

רמי סערי
הנה, מצאתי את ביתי
שירים
*
יואב חייק
צילומי תצפית תלת־ממדיים
על רובינזון קרוזו
פואמה
*
גבריאלה אלישע
השראה
שירים
*
דודו אייל (סייג)
לרחף בגובה נמוך
שירים

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ספרים חדשים — אביב תשמ"ח

מלאכי בית־אריה, אסופות כתבים עבריים מימי־הביניים, כרך א: כתב מזרחי וכתב תימני
טו + 310 + vii עמ'. כריכת בד — 100 ש"ח
אוטו מונלש, כתובות מבית־תעלמין היהודי העתיק בפראג
508 + vı עמ', כולל 56 לוחות. כריכת בד — 45 ש"ח
דברים לזכרו של מרטין בובר במלאת עשרים שנה לפטירתו, ש"נ אייזנשטדט, ר"י צבי ורבלובסקי, פ' מנדס־פלור, א' שפירא. 72 עמ' — 15 ש"ח
דברים לזכרו של יוסף בן־דוד, ד' פטינקין, ש"נ אייזנשטדט, ח' אדלר, מ' בלר. 27 עמ' — ללא תשלום
עיונים בעקבות מפעלו של סולוצקי, ג' גולדנברג, שרה גרול, ח' רוזן. 56 עמ' — 11 ש"ח
דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים:
מ' ברינקר, יהודיותו של ברנר — 4.50 ש"ח
ש' סמבורסקי, ניוטון בעיניו של איינשטיין — 4.50 ש"ח
א' טל, בין עברית לארמית ביצירת השומרונים — 4.50 ש"ח
י' בן־שלמה, הרוח והחיים במשנת הרב קוק — 4.50 ש"ח
Amnon Linder, The Jews in Roman Imperial Legislation
436 עמ'. כריכת בד — $35
Y.K. Bentor and M. Eyal, The Geology of Southern Sinai, Its Implication for the Evolution of the Arabo-Nubian Massif, Vol. I: Jebel Sabbagh Sheet
xx + 484 עמ', 105 לוחות, 185 ציורים. כריכת בד — 75 ש"ח
L. Picard and F. Hirsch, The Jurassic Stratigraphy in Israel and the Adjacent Countries
106 עמ', 47 ציורים. כריכת בד — 38 ש"ח
Conspectus Florae Orientalis
D. Heller and C.C. Heyn,
III: *Ericales-Tubiflorae*: Pyrolaceae-Labiatae
xii + 160 עמ', 2 מפות — 23 ש"ח
IV: *Tubiflorae* (cont.)- *Dipsacales:* Solanaceae-Dipsacaceae
xli + 93 עמ', 2 מפות — 23 ש"ח
Renata Segre, The Jews in Piedmont, I
cl + 632 עמ'. כריכת בד — 45 ש"ח
Proceedings of the Israel Academy of Science and Humanities:
G. H. Hartman, *The State of the Art of Criticism* — 4.50 ש"ח
H.B. Rosen, *Early Greek Grammar and Thought in Heraclitus — The Emergence of the Article* — 7.50 ש"ח
Albert Einstein Memorial Lecture:
J. E. Wansbrough, *Res Ipsa Loquitur: History and Mimesis* (ללא תשלום)

לקבלת רשימת פרסומים ולהזמנת ספרים פנה אל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, רח' ז'בוטינסקי 43, ת"ד 4040, ירושלים 91040 טל' 02-636211

דני ורט ■ קולנוע

הטוב, הרע והמכוער

„רב־מכר", קולנוע הוד, תל־אביב

מוטיב מוכר בסרטי פשע אמריקניים (בעצם גם במערבון) הוא הקשר, שלעיתים הוא סמוי, בין הניצבים משני צידי המתרס — איש החוק והפושע. הבמאי הצרפתי ז'אן פייר מלוויל נטל את המוטיב הידוע והמשומש הזה והפך אותו למיתוס, חוק שעל פיו פעלו והתנהגו גיבורי סרטי הגנגסטרים המסוגננים שלו. סביב הנושא הזה טוו גם את עלילת „רב־מכר". כאן היחסים אינם גובלים רק באותה הערצה שמרחוק, אלא מהווים קשר ממשי, ההולך ומתהדק עם התקדמות האירועים.

העלילה פותחת בפרולוג המתרחש ב־1972. סצנת הפתיחה מבריקה. מכונית מכוסה בכרזות תעמולה של המפלגה הרפובליקנית המבוחרת את ניקסון, עושה את דרכה ברחובות הריקים של לוס אנג'לס. הרמקול משמיע סיסמאות בחירות. שלושה גברים, שפניהם מכוסות במסכות ניקסון, פורצים לתוך מחסני המשטרה. שני שוטרים נרצחים במהלך השוד, שלישי נפצע קשה, לא לפני שהוא פוצע את אחד השודדים. מסצנה זו עוברים ל־1987. השוטר באותה תקרית, דניס מיצ'ם (בריאן דנהי), משמש עדיין במשטרה, עתה כבלש בצד תפקידו הציבורי הוא גם מחבר רומנים משטרתיים, כנראה על סמך חוויותיו בשירות. הפריצה ההיא שימשה אותו ברומן הביכורים פרי עטו. במהלך מרדף ברציפי הנמל ניצלים חייו בידי אקדוחן מסתורי. אותו איש עוקב אחריו ואחר בתו היחידה. בסופו של דבר אותו איש מסתורי חושף את פניו, זהו קליב (ג'יימס וודס) רוצח שכיר. בעבר שימש בשירותו של דויד מאטלוק והוציא לפועל מספר רציחות, ביניהן של אנשי מפתח. הוא מבקש להביא באוזני הבלש־סופר את סיפורו האישי, וההזדמנות זו, כשתיכתב הביוגרפיה שלו, יחשוף גם את פרצופו האמיתי של מאטלוק, עתה מיליונר רב השפעה הניצב בראש תאגיד ענק. מאטלוק עלה לגדולה מעסקי העולם התחתון, לאחר שהצליח להלבין את הכסף הבלתי חוקי. הרעיון לספר תעורי, העשוי בוודאי להפוך לרב־מכר, קוסם למיצ'ם הנתון במשבר יצירתי מאז פטירת רעייתו האהובה מסרטן. מכאן ואילך העלילה מתקדמת תוך שורת מפגשים וחקירות, האמורים לאמת את גילוייו בעל פה של קליב. תוך כדי כך מתהדקים היחסים הדו־ערכיים, של אמון וחשד בין השוטר לפושע. מצד אחד השוטר הצמוד לקודים החוקיים, שלפיהם עליו להביא להפללת הפושע, בד בבד עם רצונו העז לכתוב את הספר, ולעומתו הרוצח הדואג לתדמיתו כפי שתועלה על הכתב.

שני היוצרים הניצבים מאחורי יצירת הסרט הם הבמאי ג'ון פלין וכותב התסריט לארי כהן.

ג'יימס ווד ובריאן דנהי, יחסים דו־ערכיים

הצירוף של השניים הביא ליצירת סרט ב', מבריק למדי באופן הבימוי, לתסריט המרמז על יותר מסתם סרט פעולה. הבימוי מהוקצע ומשולב באלימות בוטה למדי, כיאה לפלין שמרבית סרטיו עד היום התמקדו בז'אנר של סרט הפשע — „הסינדיקט ישלם", „חוק ירושלים" (שצולם בארץ), „ללא משפט" ו„המאבק לחיים".

פלין אינו במאי חשוב, אם כי מדי פעם ניתן לגלות בסרטיו ניצוצות מבריקים. הוא די תלוי בסיפור טוב ובתסריטאי. הדבר הפך את סרטו „המאבק לחיים", שבוים לפי תסריט של פול שריידר („ג'יגולו אמריקני", „מישימה") ל„סרט ב'", מעניין בעיקר באופן שטיפל בהשפעותיה של מלחמת וייטנאם על הגיבור היוצא למסע נקם. כאן שוב היתה לפלין הזדמנות לעסוק בחומר קולנועי טוב בזכות תסריטו של לארי כהן. כהן הוא בעיקר במאי ומפיק של סרטי אימה קטני תקציב („התינוק"). בסרטיו שילב מסרים חתרניים על אופי החברה האמריקנית ועל הפוליטיקה של ארה"ב. סרטו של כהן, „התיקים הפרטיים של אדגר ג'יי. הובר" (שלא הוצג בארץ), היה מהסרטים האינטליגנטים יותר שטיפלו במהות הפוליטיקה האמריקנית, ואשר בעקיפין התייחס לפרשיית ווטרגייט. ניקסון ופרשת ווטרגייט הם גם נקודת ההתחלה שממנה צומח „רב־מכר" (כאמור, אותה סצנת שוד בפתיחה). מאוחר יותר מסתבר שכאן בעצם נוצר הקשר הראשון בין השוטר לפושע, מעין ברית דמים שמאחדת אותם בהמשך הדרך עד לסיום העקוב מדם. למרות העובדה שסמל הרוע בסרט הוא אותו מאטלוק רב השפעה השולט בכוח הממון בחוק ובפוליטיקאים, מצער במקצת שהצד הפוליטי שנרמז בתחילה נזנח תוך כדי האירועים. עוד עניין שלא מפותח דיו הוא הצורך ההדדי של דניס וקליב זה בזה. פה ושם יימצאו בסרט עוד רמיזות שלא פותחו דיין, כמו הסוכנת הספרותית שהיא המאהבת (ויקטוריה טננט) של קליב. אולי ניתן לייחס זאת לעובדה שהסרט, שנמשך במקורו 110 דקות, קוצץ ברבע שעה כשהוצא להפצה מחוץ לארה"ב.

מכל מקום, התסריט ההדוק של כהן הועיד לפלין עלילה שוטפת ללא רגעי רגיעה. האיכויות המחוספסות של „סרט ב'" הוליוודי נוסח שנות הארבעים או החמישים, נובעות לא רק מאופן הטיפול בחומר אלא גם מבחירת צמד השחקנים הראשיים, שניים הנוגדים זה את זה במראם ובאישיותם. שני שחקנים אלו אינם כוכבים במובן המקובל אלא מוכרים יותר כשחקני אופי, בריאן דנהי גדול הממדים וכבד הגוף (מי שהופיע בסרטים כמו „סילברדו", „קוקון" וזכה לפני כשנה בתפקיד ראשי בסרט „בטנו של הארכיטקט" שעדיין לא הוצג בארץ) ולעומתו ג'יימס וודס השדוף ובעל תווי הפנים החדים („שדה הבצל", „סלבדור") כרוצח הפסיכופט. השניים הם בחירה מצוינת. □

דורית קדר ■ תערוכות

עניין של הלך־רוח מסוים

יוסף קוגן ויהודה וולטר בגלריה מימד, תל־אביב

אצל יוסף קוגן ניתן בהחלט להרגיש את תרבות הצבע והרגישות, אך מלכתחילה יש לו מטרה מלאכותית: לטפל בבעיות בוערות. אמרתי מלאכותית, כי הדברים אינם צומחים מהבטן אלא מכורח המציאות, אשה. קוגן ראה לעצמו חובה קדושה לתת לה תגובה, התוצאות נרטיביות מדי ולא מעניינות דיין. רק עבודה אחת חריגה — שבה היסוד של המופשט מתגבר, והמיות הנפש מוצאות לעצמן שווי־ערך פלסטיים אמינים יותר.

יהודה ולטר נמצא בבעיה קשה יותר, אולי סימפטומטית להלך־רוח מסויים התקף בימים אלו — אמנות קונצפטואלית.

כאשר מדובר על קונצפט באמנות, הרי מלכתחילה יש רצון לתת דגש על הרעיון עצמו. אם בתקופות קלסיות הדגש הושם הן על איקונוגרפיה והן על יישומה המעשי בעבודה, הרי שאמנות קונצפטואלית — כפי שהבינה, לדוגמא, דישמפ (DUCHAMP), רוצה להרגיש את אותו פוטנציאל אמנותי, שבלעדיו האמנות לא מתממשת — את הקונצפט הבורא. במקרה שכזה כמובן שהוא צריך לעורר עניין מירבי, אך הכיתובים באנגלית (למה? האם השפה האנגלית נראית אינטלקטואלית יותר?) ועוד כיתובים אשר מאמצים סלוגנים חברתיים־פוליטיים נבובים — כל אלו אינם כשר דיין, והעבודות אינן מספקות, לא מבחינה קונצפטואלית ולא מההיבט הפלסטי הטהור. אנו מרחיבים דווקא אצל אמן זה, כדי לצאת נגד אווירה מסויימת. דבר נוסף שמרורנו מרבה לדון בו הוא מזמן העדריות והקונצפטואליות והמלאכותיות הן המריחה מאופנתיות.

אביבה אורי בגלריה בוגרשוב

צו האופנה פקד לצערנו אף אמנית ענקית ומצויינת כמו אביבה אורי. לאביבה אורי אין צורך לצעוק, אין לה צורך לשלב מוטיבים פיגורטיביים, אין לה כל צורך להעמיס בצבעים ובריכוז של קוויי־יתר. היא מצוינת ודרמטית כל־כך בדרכה שלה. את מחאתה הפוליטית יכולים לעשות קווי הרישום האנרגטיים שלה ומצע הנייר הדומם, שנותר חיוור יותר לנוכח חיוניות הקווים השחורים שכאילו נחרטים עליו. כל אמן חייב לנהות אחר הטבעי שבו. לאורי, כאמור, אין צורך לשאול אפקטים פתטיים. יש לה דרמה טבעית משלה, ובזאת היא ברוכה. את עבודותיה ניתן לראות בגלריה בוגרשוב.

סטפה רייס בגלריה 2000

לא כך נראים הדברים אצל אמנית אחרת, שמשום־מה שמה אינו זוכה להתעניינות יתר — סטפה רייס. לרייס יש ציורי גירים בצבעי פסטל בהירים, שמגלמים פעמים רבות את היופי והחן לשמם, את הרגישות המופלאה לקלוט את היפה. אבל כאדם רגיש — רייס מודעת למתחים של מצבים פוליטיים וחברתיים תקפים, והיא מגיבה על כך בצורה טבעית לחלוטין. עם זאת היא השכילה שלא לנוות את אישיותה האמנותית על אופיה הייחודי, בעבודות בגירים ואקוורל בשחור־לבן נושאים את חותמת ייחודיותה מהיבט העשייה, ובכל זאת — האווירה משתנה מקצה לקצה. אותו סגנון מעביר בעת מסרים של לחץ נפשי קשה, המיתרגם במשחקי השחורים־לבנים הטונים והמאפירים של תחומי הביניים. רייס מקיאה את תחושותיה מהבטן אל הנייר, והאמנות לא באה כמלל אלא כהוויה אמיתית.

תערוכתה מוצגת עד ה־15.5 בגלריה חדשה — „גלריה 2000" ברחוב דיזנגוף (ליד המסעדה „ניו־יורק").

שולי בר־נבון בגלריה שרה לוי

אמנית שמציגה זו הפעם הראשונה אצל שרה לוי היא שולי בר־נבון, (נעילה ב־12.5) מציגה מעורבת על נייר שנראה מתכתי. בר־נבון פוסחת בין הדו־מימדי לאשליה כמעט ממשית של תלת־מימד. יש לה גם חוש טבעי לפיסול, נוסף לרגישות פלסטית חזקה. יש לה גם, כנראה, נפש עמוסה המשתקפת בצבעוניות כהה מאוד ובתכנים קודרים. היא יודעת לשלב בצורה הרמונית חשיבה רציונלית ומתוכננת, המוצאת ביטוי בדגמים גאומטריים, משבצות, היבט מבני של הקומפוזיציה עם קימוטי נייר, צבעוניות כהה דמוית מתכות קרות כמו גם ניואנסים ומעברים עדינים המסמלים את הצד הרגשי והאקספרסיבי מאוד. האמירה עדיין הססנית ומורגשת חותמת „בצלאל" על מוריו. עם זאת יש כאן פוטנציאל גדול אשר יניב פירות מבטיחים.

שולי בר־נבון, צבעוניות כהה מאוד

יוסף לובן באגודת הציירים

באגודת הציירים והפסלים מוצגת תערוכה משולבת. לכל אלו שלא הספיקו לראות את תערוכתה של רות בשר, שהוצגה בגלריה עמליה ארבל בהרצליה, כדאי ללכת ולראותה כאן.

סימפטום הזמנים, פקד אף אמן רגיש וטוב כמו יוסף לובן. לפני שנים אחדות סקרנו תערוכה שלו בגלריה ב„גני יהושע". אז היו או ממש אוטורי, גירים פסטליים, התבטאות זורמת, מוסוית כמעט, צבעי רקע מהוקצעים מאוד וריווח של קו או קווים ארעיים מעליהם. עידון ואינטואיציה אסתטית מופלאה — היו מנת חלקן של עבודות אלה. הפעם לובן הלך שבי לא רק אחרי הצו הפוליטי אלא אחר אופנת הזמנים, הדורשת אמירות בוטות יותר ואקספרסיביות, שכמובן שמות ללעג את היופי לשמו. גם בנושא זה מרודנו שב ומצביע על עיוות מסויים מבחינה מנטליות החסר מהיפה. וכאן אין מדובר ביפה האסתטי, שיכול כמובן לכלול יצורים מכוערים עד אימה המציירים ביטוי רב ועל כן העבודה „יפה". מדובר על היפה במובן היומיומי של המילה.

לובן התכחש לטבעו והחליט לצייר באופן בוטה ויהי מה — והתוצאה מאומצת, מלאכותית, ובהחלט לא משכנעת. הדברים הללו אמורים גם לגבי אמנית רגישה כמו רות פרסבורגר, שבודדת־כלל מציגה עבודות בנייר. הפסל כפחולים הוא יותר תוצר של רוח משחק מאשר הרוח האמנותית המפעמת בה. לא כדאי לסטות — בעיקר כאשר הדברים קיימים בתוך האמנים, והרי כמו שאמרנו בעניין אביבה אורי, זהו מתת בריה. אין צורך להסתפק במועט, גם אם החברה מסביב עדיין מתגבלת לסוג האמנות של רייס, פרסבורגר או לובן — שאינם „קונצפטואליים" ריים. □

צוותא לתרבות מתקדמת

● „צוותא" נהריה

יום שלישי, 10.5.88, שעה 21.00 – רשמי מסע בסין – עם אבנר קובלינר – הרפתקן צעיר חבר קיבוץ יסעור.

יום שלישי, 17.5.88, שעה 21.00 – „וחיימם ימי קציר חיטים..." – מאיר שלו – תנ"ך עכשיו, לקרוא את התנ"ך בעיניים חילוניות.

● „צוותא" בית־אליעזר (חדרה)

מוצאי שבת, 7.5.88, שעה 21.00 – „חפלה תימנית" – ציון גולן ולהקתו, לחקת המחול „פרחי תימן", לחקת „סעי יונה" ולהקת „עמקה".

● „צוותא" ראשל"צ

ליל שבת, 6.5.88, שעה 22.00 – הזמרת גלי עטרי – בתכניתה „צעד אחד אחרי הנהר...". מלווים בנגינה: איתמר ארז – גיטרות, אלכס פולק – גיטרות, צביקה דכמן – בס, קובי נעים – קלידים, סמי אברג'יל – תופים.

מוצאי שבת, 7.5.88, שעה 21.00 – מאיר אריאל – במופע חדש. אתו יחד על הבמה: יהודה אדר – גיטרות בס, קולות והפקה – מיקי שביב, דע מוכיח – תופים, אדם מדר – מנדולינה, חצוצרה, אקורדיון וקלידים.

ליל שבת, 13.5.88, שעה 22.00 – שם־טוב לוי בתכניתו „שוחד". עמו על הבמה: אבי סינגולדה, אייל קליין – קלידים, ישראל נחום, יוראי אורון – בס. שם־טוב לוי מנגן על פסנתר והליל.

שבת, 14.5.88, 17.30 – הצגה לילדים בגיל 3–8. „התנין, העציץ ופטל בלי מיץ". משחקים: ישה גלינסקי, יערית שפטל ורוני עקריש.

● „צוותא" חיפה

מוצאי שבת, 7.5.88, שעה 21.00 – ערב ספרותי עם הסופר נתן שחם – חתן פרס ביאליק – על הספרים „רביעיית רוזנדורף" – „ארבעה כתיבה אחת". בערב תופיע גם רביעיית כלי מיתר. את הערב תנחה חסידה שפרן.

יום שני, 16.5.88, שעה 21.00 – פרופ' שלמה שוהם יראיין את אליה דת־נור על ספרו של ק.צטניק „צופן אדמע".

● „צוותא" באר־שבע

מוצאי שבת, 14.5.88, שעה 21.00 – פנל בנושא החינוך. מה שיתוף הפעולה הרצוי בין בית הספר לבין ההורים. בהשתתפות אנשי חינוך ובהנחיית פרופ' דוד גורדון.

● „צוותא" קרית־חיים

יום ראשון, 8.5.88, שעה 20.30 – גרפולוגיה מעל ומעבר – עם אורי שדה. ההרצאה מלווה בשקופיות.

● „צוותא" רמת־השרון

מוצאי שבת, 7.5.88, שעה 21.00 – עמליה ואהרון ברנע בעקבות ספרם – „ללכת שבי".

יום שני, 9.5.88, שעה 17.30 – השחקנית דינה דורון בקומדיה לשחקנית אחת. „מיטה מטבח – מיטות מטבח".

ליל שבת, 13.5.88, שעה 22.00 – דני רובס בתכניתו – „פנים ושמות".

● „צוותא" ירושלים

ליל שבת, 6.5.88, שעה 22.00 – הזמרת יעל לוי – בשירים ישנים וחדשים.

מוצאי שבת, 7.5.88, שעה 20.30 – יוקרן הסרט „החברה של גרינגרי".

יום שני, 9.5.88, שעה 20.30 – „המפתח חוזר לבעליו". הרצאה חמישית על טראפיות הגשטאלט. „מי זה דופק בדלתי".

הבימה התיאטרון הלאומי
מחר, מוצ"ש, 7.5
סאלה שבתי: 21.30
אנשים קשים: 21.00
גן ריקי: 21.00
מוסשבת – מחר ב־11.00

תל־אביב

אסתר — המשימה ויטנאם — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.30 — חול 9.45, 7.30, 5.00

אורלי — מוכת ירח — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

בית ציוני אמריקה — יופיו של החטא — שישי 12.00 — מוצ"ש 9.45, 7.30 — א', ב', ג', ה' 9.30, 7.30, 5.00

בן יהודה — חיזור גורלי — שישי 10.00, 12.00 — מוצ"ש 9.45, 7.30 — חול 9.35, 7.30, 4.30

גת — שאלה של שפיות — שישי 12.15, 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.30 — חול 9.45, 7.30, 5.00

גורדון — המאבק לבגרות — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 4.30

דקל — חשוד — שישי 10.00 — מוצ"ש וחול 9.30, 7.00

דרייב אין — מבצע בעורף האוייב — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.45 — חול 9.30, 7.45 — חצות – סקס

חוד — רב מכר — שישי 12.00, 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

לימור חדש — עשבי פרא — שישי 12.00, 9.45 — מוצ"ש 9.30, 7.00 — חול 9.30, 7.00, 4.30

פאר — מועדון לגברים — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

מוזיאון תל־אביב — עיניים שחורות — מוצ"ש וחול 9.30, 7.15

טיילת 1 — מוכת ירח — שישי 12.00, 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

טיילת 2 — שם המשחק — שישי 12.00, 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

טיילת 3 — ספטמבר — שישי 12.00, 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

פאריס — ליידי איב — שישי 12.00, 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.00 — חול 9.30, 7.30, 5.00 — מציצים — שבת 5.00

חן 1 — וול סטריט — שישי 9.50, 7.25, 4.50 — מוצ"ש 9.45, 7.30 — חול 9.30, 7.25, 4.50

חן 2 — זר שומר עלי — שישי 12.15, 9.50 — מוצ"ש 9.55, 7.30 — חול 9.55, 7.30, 5.00

חן 3 — הקיסר האחרון — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.40, 6.40 — חול 9.30, 6.30, 3.30, 12.30

חן 4 — אימפריית השמש — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.40, 6.30 — חול 9.30, 6.30, 2.00, 11.00

חן 5 — מעקב צמוד — שישי 12.15, 10.00 — מוצ"ש 9.50, 7.30 — חול 9.50, 7.30, 5.00, 2.00, 11.00

שחף — חנה סנש — שישי 9.40 — מוצ"ש 9.30, 6.15 — חול 9.15, 6.15

תכלת — הקיסר האחרון — מוצ"ש 9.30, 6.30 — חול 9.30, 6.30, 3.30

תל־אביב — מבצע בעורף האוייב — שישי 12.00, 9.30 — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 1 — חופשה בכפר — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 2 — המבצר הנסתר — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

לב 3 — מלאכים בשמי ברלין — שישי 9.45 — שבת 9.50, 19.20 — חול 9.45, 7.15, 4.45, 2

לב 4 — עסקי משפחה — שישי 12.00, 9.45 — מוצ"ש 9.50, 7.20 — חול 9.45, 7.15, 4.45, 2

חיפה

חן — המשימה ויאטנם — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.15, 7.00 — חול 9.15, 7.00, 4.30

פאר — וולסטריט — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.15, 6.45 — חול 9.15, 6.50, 4.30

אורלי — ללא מוצא — מוצ"ש וחול 9.15, 7.00

רב־אור 1 — הקיסר האחרון — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.15, 6.00 — חול 8.15, 5.00 — שבת ב־11 בבוקר — היפהפיה והיחפן

רב־אור 2 — שאלה של שפיות — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.15, 6.50 — חול 9.15, 6.50, 4.30 — שבת ב־11 בבוקר — במבי

רב־אור 3 — מעקב צמוד — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.15, 6.50 — חול 9.15, 6.50, 4.30 — שבת ב־11 בבוקר — מחדובים באהבה

אורה — עשבי פרא — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.30, 7.00 — חול 9.00, 6.30

עצמון 1 — צ'ק נוריס הוא בראדוק / מבצע בעורף האויב 3 — שישי – 10.15 בערב — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.15, 7.00, 4.30

עצמון 2 — חיזור גורלי — שישי – 10 בערב — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 4.30, 6.45, 9.00

עצמון 3 — חנה סנש — שישי – 10 בערב — מוצ"ש וחול 9.00, 6.00

רון — מוכת ירח — מוצ"ש 9.15, 7.00 — חול 9.15, 7.00, 4.30

קרן אור המחודש — לאבד הבתולים בטיחואנה — מוצ"ש 9.15, 7.00 — חול 9.15, 4.30

עפולה

מופתרון — חיזור גורלי — מוצ"ש וחול 9.00

ירושלים

אדיסון — חנה סנש — מוצ"ש 9.00 — חול 9.00, 6.00

אורגיל — וול סטריט — מוצ"ש 9.15 — חול 9.15, 6.50, 4.30

עדן — מבצע בעורף האוייב — מוצ"ש 9.30 — חול 9.15, 7.15, 4.30

מיטשל — העולם על פי גארפ — מוצ"ש 9.30 — חול 9.30, 7

כפיר — מוכת ירח — מוצ"ש 9.30 — חול 9.15, 7, 4.30

בית אגרון
שישי
14.30 בחירת הנשק
16.30 ג'יימס בונד־מונרייקר
שבת
16.30 הסיפור שלא נגמר
18.15 מציצים
20.00 נרדפי החוק
22.00 בריאן כוכב עליון
24.00 הבלתי משוחדים

תיאטרון ירושלים — להתראות ילדים — שישי 14.00 — מוצ"ש 9.30 — חול 9.30, 7.00

סמדר — חופשה בכפר — שישי – 10.00 — מוצ"ש וחול 9.30 – 7.30

רון — אדוני המנהל — מוצ"ש – 9.00 — חול 9.30, 7.30, 4.30

אורנע — עיניים שחורות — מוצ"ש – 9.00 — חול 9.15, 7.00, 4.30

רמת גן

אואזיס — שאלה של שפיות — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.25 — חול 9.45, 7.25, 5.00

לילי — שם המשחק — שישי 10.00 — מוצ"ש וחול 9.30, 7.30

רב גן 1 — וול סטריט — שישי 12.15, 9.50 — מוצ"ש 9.55, 7.30 — חול 9.55, 7.30, 5.00

רב גן 2 — מעקב צמוד — שישי 12.15, 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.20 — חול 9.45, 7.20, 5.00

רב גן 3 — ז'אן דה פלורט — שישי 12.15, 10.00 — מוצ"ש 9.45, 7.20 — חול 9.45, 7.20, 5.00

רב גן 4 — הקיסר האחרון — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 6.30 — חול 9.15, 6.15

גבעתיים

הדר — מוכת ירח — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

באר שבע

חן — מבצע בעורף האויב — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

חולון

ארמון — הלם קרב — שישי 10.00 — מוצ"ש וחול 9.30, 7.30

סבוי — מבצע בעורף האוייב — שישי 10.00 — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

מגדל — אימפריית השמש — שישי 10.00 — מוצ"ש וחול 9.30, 6.45

מתנ"ס קרית שרת סינמטק — זעקת הנשרים — מוצ"ש, א' ג' 9.30, 7.15

מועדון קולנוע לנוער — מקסים אלוני — א' ג' 4.00

ראשל"צ

רון 1 — מוכת ירח — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

רון 2 — חנה סנש — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 6.45, 9.40

פתח תקוה

היכל 1 — מבצע בעורף האוייב — מוצ"ש 9.30, 7.15 — חול 9.30, 7.15, 5.00

היכל 2 — חנה סנש — שישי 9.45 — מוצ"ש 9.15, 6.00 — חול 9.15, 6.00

היכל 3 — הקיסר האחרון — שישי 9.45 — מוצ"ש וחול 9.15, 6.00 — חול 9.10, 6.15

בת־ים

עצמאות — מבצע בעורף האוייב — מוצ"ש 9.30, 7.30 — חול 9.30, 7.30, 5.00

נתניה

שרון — ז'אן דה פלורט — שישי – 10.00 — מוצ"ש – 9.30, 7.10 — חול – 9.30, 7.00, 5.00

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: עצמאות — בלפור 75
חולון: אסותא — טרומפלדור 4
ירושלים: קופ"ח – מרפאת רוממה, הנ"ג 28
נתניה: קרניאל—מרכז מסחרי, ק. נורדאו
פתח־תקוה: קופ"ח — חיים עוזר
רמת־גן: הרצל — הרצל 52
תל־אביב: שרה רב — [illegible] 3
סיני — שד' ירושלים 70 יפו
חיפה: סבוזר — סבוזר 27

שבת
בת־ים: עצמאות בלפור 75
חולון: ד"ר חורי — סוקולוב 70
ירושלים: הר הזיתים—הר הזיתים
קופ"ח—מרפאת רוממה, הנ"ג 28, (מוצ"ש)
נתניה: מקסים — סולומון 2
פתח־תקוה: קופ"ח — חיים עוזר
רמת־גן: רמה — ז'בוטינסקי 65
תל־אביב: גרוסו—שינקין 27 (מוצ"ש)
סביטס—אבן גבירול 83 (מוצ"ש)
חיפה: קרית אליעזר — ככר מאירהוף

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100. אילת – 244. חדרה – 22444.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית. ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניארדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – ילדים, פנימית
שערי צדק – כירורגית, אורטופדית, עיניים
ביקור חולים – א.א.ג.; הדסה ה"צ – נשים
שבת
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים
ביקור חולים – א.א.ג., פנימית

יד ביד – ארון קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02"243568
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04"229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי – 04"922222
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב' ו־ד' – טל. 222782.
„קו פתוח" – ארון קשבת לילדים ובני נוער 03"222723 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים שליד הההסתדרות לרפואת שיניים בישראל
בתל־אביב — בימים א'–ה' בין השעות: 21.00—23.00. בלילות שבת וערבי חג בין השעות: 18.00—24.00. בשבתות וחגים בין השעות: 15.00—21.00.
הכתובת: רח' בר־כוכבא 49, טל' 284649.
בחיפה: רחוב הגפן 26, קומה ג', טל: 523566, פתוחה מדי יום ביומו, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00 בערב.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00–9.00. אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד.
ריינגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) קומה א. טל: 03"285822, 294869.

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לרעננה ואיזור השרון, טל' 052"32432 בימים א'—ה' בשעות 17.00—21.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 02"227171.
ער"ן תל־אביב — טל' 03"546111.
ער"ן ילדים ונוער — טל' 03"261113.
ער"ן חיפה — טל' 04"672222.
ער"ן כרמיאל (גליל מערבי) — טל' 04"988418.
ער"ן נתניה — 053"355816.
ער"ן כפר־סבא — 052"913999.
ער"ן באר־שבע — טל' 057"418111.

סילוק מוקשים
מוקד שת"א למקרים דחופים — טל' 106.

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111; רמלה – טל' 054"21022; עפולה – טל' 93333; קרית־גת – טל' 051"881333; באר־שבע – טל' 057"74767; אשדוד – 055"51333; שח"ל בנוש רן, טל' 03"330848.

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה: בימים א'–ה': 16.00; בימי ו' וערבי חג: 11.30.
מחיפה לבני־ברק וירושלים א'–ו': 7.00.
מתל־אביב לחיפה: בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, *8.16, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00. בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00.
מתל־אביב לנהריה: בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00. בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00.
מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב: בימים א'–ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, *11.05, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.30. בימי ו' וערבי חג: 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30.
מנהריה לחיפה ולתל־אביב: בימים א'–ה': 6.30, 9.05, 10.40, 14.35, 16.33, 18.38. בימי ו' וערבי חג: 9.05, 10.35.
• הרכבת תופעל בימי א' בשבוע ויום אחרי חג בלבד.

מכבי תל־אביב גברה בקרב נוקשה והפכפך בגמר הפליי־אוף הראשון על הפועל תל־אביב

מאגי בשנייה האחרונה — 76:78

הפועל ת"א ששלטה במחצית הראשונה (40:43) נחלשה לאחר ההפסקה ואיפשרה ליריבתה להוביל ב־7 הפרש ★ 58 שניות לסיום הוליכה מכבי 70:76; זלוטיקמן, ב־3 זריקות עונשין, וטאונס, בסל של 3 נקודות, השוו, העלו את ברומטר המתח לשיא אולם מאגי השתלט על ריבאונד בהתקפה ועם השריקה קלע את סל הנצחון ★ סימס — כוכב המשחק

השנייה שלאחר המשחק: שחקני מכבי ת"א צוהלים, בעוד שלאוואן מרסר על הקרקע. תצלום: אריה קנפר

בשולי המשחק
הטוב והרע
ישראל פז

שני שחקנים היו אתמול במוקד דרבי־הגמר התל־אביבי ביד־אליהו, בין מכבי ת"א והפועל ת"א (76:78). אחד טוב, שסייע לקבוצתו לנצח; השני – רע, שקילקל לחבריו, בעיקר בהתקפה.

כוכב המשחק היה ללא ספק וילי סימס ממכבי ת"א, שהיה השחקן הטוב במגרש. הוא היה כל־יכול. קלע 24 נקודות, כשניצל 11 מ־15 זריקות־שדה, מהן שני סלי 3 נקודות; קטף חמישה ריבאונדים ושיגר לחבריו חמישה אסיסטים. גדולתו במחצית השנייה היתה גם בשיתוקו המוחלט של כוכב הפועל ת"א, לינטון טאונס.

מכבי ת"א חבה לו הרבה על נצחונה.

השני, שהזיק יותר מאשר הועיל היה כדורסלן הפועל ת"א, קארל איימוס, שהיווה את אחת הסיבות להפסד קבוצתו. איימוס קלע סל אחד מתוך שבע זריקות־שדה, לעיתים החטיא מתחת לסל, קטף רק שלושה ריבאונדים, איבד שלושה כדורים ולזכותו רק ארבעה אסיסטים. בכמה מהחטאותיו במחצית השנייה איפשר למכבי ת"א לעבור להתקפות־נגד ולהשיג סלים חשובים.

הפועל ת"א סבלה קשות מחולשתו של איימוס.

אבל מעבר לכך סבלה הפועל ת"א מעייפות רבה במחצית השנייה; שחקניה התנועעו בכבדות במגרש, איבדו כדורים ואיפשרו ליריב ליטול יוזמה. אותות שלושת המשחקים נגד הפועל חולון ניכרו היטב.

המשחק השלישי, ביום שני, באוסישקין, יהיה בוודאי סיפור שונה לגמרי.

● ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל, שבה לדון אתמול בערעורה של מכבי ראשון־לציון מהליגה הארצית בכדורסל, שממאזנה הופחתו 4 נקודות־ליגה בגלל חריגה מתקנון התשלומים. בפני ועדת המשמעת, שהורכבה מעו"ד רוזין ולוין, הובאו במיוחד מארה"ב, שחקני מכבי ראשל"צ, קורקי גלסון וג'ון ויליס, שהעלו את גירסותיהם לגבי התשלומים שקיבלו. המשך הדיון נקבע ליום שני.

● כדורסל

יצחק ויסהוף

וילי סימס, לשעבר כדורסלן הפועל תל־אביב, היה אמש הגורם העיקרי לנצחון קבוצתו העכשווית, מכבי תל־אביב — 76:78 — על הפועל תל־אביב, בדרבי סוער ומרתק בגמר הראשון בפליי־אוף, לעיני רבבת צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

סימס, שהציג לדברי מאמנו, רלף קליין, את משחקו הטוב ביותר במדי מכבי ת"א, כמעט שגרם ל...הארכה. שלוש שניות לסיום התרומם, זרק לסל הפועל ת"א והחטיא; קווין מאגי, שהיה מאופק במשחקו, השתלט על הכדור החוזר, גבר על לאוואן מרסר, ועם השריקה קלע את סל־הנצחון, וחסך מחבריו חמש דקות של חרדה.

58 שניות לסיום נראה המשחק גמור. מכבי ת"א הוליכה בביטחה — 70:76. מוטי דניאל ביצע עבירה על חיים זלוטיקמן, שניסה לזרוק מעבר לקשתו; זלוטיקמן קלע את שלושת כדורי־העונשין — 73:76. קווין מאגי איבד 32 שניות לסיום כדור, ולינטון טאונס קלע סל של 3 נקודות וקבע שוויון דרמטי — 76:76. כשנדמה היה כי תהיה הארכה „נרדמה" הגנת הפועל ת"א ואיפשרה למאגי לקלוט את הריבאונד בהתקפה ולהשיג את סל הנצחון.

מהפכים דרמטיים

המשחק עמד בסימן מהפכים. הפועל ת"א פתחה — 0:4; מכבי הפכה — 6:11; הפועל קבעה — 11:15, ואף הוליכה ביתרון של 8 נקודות — 33:41, בדקה הי"ז, אולם עד להפסקה קלעו שחקניה רק עוד שתי נקודות בלבד, ואיפשרו לשחקני מכבי ת"א ששיחקו באותן דקות עם איציק כהן, מוטי דניאל, סימס, ג'מצ'י ובארלו, לקלוע 7 נקודות, ולרדת למחצית בפיגור מזערי של 3 נקודות — 40:43.

בפתיחת המחצית השנייה נעלמו „הארומים" מהפארקט. רק בדקה הי' 24 קלע לאוואן מרסר את הנקודה הראשונה לזכות הפועל ת"א. אבל אז כבר הוליכה מכבי — 44:51.

הטעות של שחקני הפועל ת"א, שגילו לאחר ההפסקה עייפות רבה, היתה שלא הפעילו מספיק את מרסר מתחת לסל מכבי ת"א, כדי שינצל את העבירות שצברו מאגי ובארלו במחצית הראשונה (כל אחד 3 עבירות). כאשר הצליחו דלול, פרישמן וזלוטיקמן להכניס כדורים למרסר, נמחק פיגורם. בדקה הי"31 צימק מרסר ל־57:59, ועמוס פרישמן הישווה ל־59:59. מכבי ת"א לא התרגשה מעובדה זו ושתי דקות מאוחר יותר נרשם הפרש־השיא לזכותה — 61:68. הפועל ת"א הצליחה לצמק את הפער, והדקה האחרונה היא שהרצה את גורל המשחק.

ספסל עדיף

אמש התברר כי הספסל של מכבי ת"א היה יעיל מזה של הפועל ת"א. מיקי ברקוביץ, מוטי דניאל, איציק כהן ומוטי ארואסטי תרמו יותר מאשר ג'ונתן דלול והווארד לאסוף, שהיו שני המחליפים היחידים של הפועל ת"א.

ברקוביץ הצליח להפיח חיים במשחק חבריו כשנכנס בדקה הי"9, במקום דורון ג'מצ'י, וגם בדקה הי"26, כשמכבי ת"א הוליכה ב־3 נקודות (48:51), חזר ברקוביץ, שהיה שותף ליתרון — 53:59 (30).

איציק כהן איפשר מנוחה למאגי שסבל מ־3 עבירות, ובדקות בהן שיחק הצליח לבלום בכוח את מרסר. דניאל קלע שלושה סלים חשובים בדקות קריטיות לקבוצתו.

שיפוטם של טור ורניק ורמי פישר לא קיפח אף קבוצה בהתחשב במשחק הקשה שהתנהל על המשטח ביד־אליהו.

המאמנים תמימי־דעים

בסיום המשחק כאשר מאמני שתי הקבוצות, רלף קליין ממכבי ת"א ומשה וינקרנץ מהפועל ת"א, התיישבו למסיבת עתונאים היתה האווירה נינוחה ונעימה, בניגוד לסערת הרוחות עם שריקת הסיום, בה החליפו נציגי הפועל ומכבי מהלומות.

משה וינקרנץ, ששימש כעוזרו של רלף קליין בנבחרת הלאומית, אמר: „רלף בוא תתקרב אלי, אולי ארבק במזל שלך"...

לאחר־מכן הסביר וינקרנץ: „היתה טעות חמורה בהגנה שלי, שקיבלה סל סיום שקוטי. בסך־הכל הכוחות היו שקולים. ביום שני, באולם הפועל ת"א, הסיפור יהיה שונה. זה לא מבטיח נצחון, אך בטוחני יהיה לנו. וילי סימס הביא את הנצחון למכבי. לנו היה קשה להסתדר עמו. ניסינו שיטות שמירה שונות עליו ונכשלנו".

רלף קליין המעיט בדיבורים: „לאחר מחצית אותה לא עושים מסיבת־עתונאים. נצחון ראשון לא נותן עדיין מאומה. במכבי התעלה מעל כולם וילי סימס, שבנוסף להיותו הקלעי הבולט, הוא שיתק כמעט לגמרי את לינטון טאונס במחצית השנייה. הודה לי שהפועל ת"א התאמנה במגרש הביתי שלנו. זה חורג מהטעם הטוב. קשה לי להאמין שהפועל ת"א תתן למכבי ת"א להתאמן באולם שלה".

מכבי תל־אביב 78 (40)

שם	קליעות שדה	3 נק'	עונשין	סה"כ	ריבאונד הגנה	ריבאונד התקפה	אסיסטים	חטיפות	איבודים
וילי סימס	12"9	3"2	—	24	5	—	5	1	1
קן בארלו	11"5	—	3"3	13	4	2	—	—	3
קווין מאגי	11"6	—	1"1	13	6	3	—	1	4
דורון ג'מצ'י	5"0	7"3	3"2	11	—	2	—	—	—
מיקי ברקוביץ	2"2	1"1	—	7	—	—	—	1	1
מוטי דניאל	6"3	1"0	—	6	1	—	—	1	1
מוטי ארואסטי	2"1	—	—	2	—	—	1	1	1
איציק כהן	2"1	—	—	2	2	1	—	—	—
חן ליפין	1"0	1"0	—	0	—	—	1	—	—
	52"27	13"6	7"6	78	18	8	7	5	11

הפועל תל־אביב 76 (43)

שם	קליעות שדה	3 נק'	עונשין	סה"כ	ריבאונד הגנה	ריבאונד התקפה	אסיסטים	חטיפות	איבודים
לאוואן מרסר	16"9	—	6"4	22	8	2	—	—	1
לינטון טאונס	12"6	3"2	2"2	20	4	1	1	—	—
ח. זלוטיקמן	6"2	3"2	7"6	16	1	1	4	1	3
עמוס פרישמן	4"2	2"0	4"3	7	2	—	2	2	—
הו. לאסוף	3"2	—	2"2	6	1	—	—	—	1
גונתן דלול	1"0	2"1	—	3	1	—	1	—	2
קארל איימוס	7"1	—	—	2	3	1	—	—	3
	49"22	10"5	21"17	76	20	5	6	8	10

המאבק על כתר האליפות בעיצומו:

שמשון — מכשול גבוה להפועל ת"א

נתניה תשתדל לנצל את ביתיותה נגד הפועל חולון ★ פ"ת ובאר שבע בקרב מסקרן ★ כפר־סבא נגד בית"ר ת"א

● לאומית

משחקי המחזור הד־3 בפליי־אוף העליון בכדורגל יעמדו מחר בסימן הדרבי־זוטא של תל־אביב, כאשר שמשון ת"א תהווה מכשול גבוה בבלומפילד למובילה, הפועל ת"א. מכבי נתניה תשחק במגרשה, נגד יריב עיקש הפועל צפריירים חולון. כל המשחקים יחלו מחר ב־5 אחה"צ.

בשני משחקים נוספים בפליי־אוף העליון תארח הפועל פ"ת את הפועל באר־שבע, והפועל כפר־סבא תשחק באיצטדיונה עם בית"ר ת"א.

לשבע מקבוצות הפליי־אוף העליון (לבד מהפועל כפר־סבא) יהיו המיפגשים מחר משחקי־מבחן לקראת תחרויות רבע־הגמר בגביע, שייערכו בשבוע הבא.

● שמשון ת"א נגד הפועל ת"א בבלומפילד. בשני משחקי הליגה לא הצליחה המוליכה מהפועל ת"א לנצח את יריבתה. בסיבוב הראשון — 0:0; בשני — 0:1 לשמשון. גם מחר לא יקלקו כדורגלני הפועל ת"א רבש, אס־כי ישקיעו את כל מרצם כדי לזכות במלוא 3 הנקודות. שמשון ת"א היא קבוצה מעולה, המקשה על כל יריבותיה. עובדה, זכתה בגביע־הטוטו, ניצבת במקום השלישי בליגה והגיעה לרבע־גמר. קרב שקול. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● יריבתה של הפועל ת"א בקרב על הכתר, מכבי נתניה, תארח באותה שעה את הפועל צפריירים חולון, קבוצה עקשנית שאינה נוהגת לוותר. מעניין לציין, שבאמצע השבוע יתמודדו שתי הקבוצות גם בגביע. נתניה לא תותיר את 3 הנקודות במגרשה. ישפוט: אריה פרוסט.

● משחק מעניין יהיה בפ"ת בין קבוצות הפועל פ"ת והפועל באר־שבע. שתי קבוצות נמרצות שאיבדו כל עניין בליגה ותושבות רק על הגביע. הפועל פ"ת ניצחה בסיבוב הראשון — 0:1. בשני תיקו — 1:1. עדיפות ביתית להפועל פ"ת. ישפוטו סבי אלנקווה.

● הפועל כפר־סבא, היחידה בין קבוצות הפליי־אוף העליון שהיא מחוץ לגביע, תתמודד באיצטדיונה עם בית"ר ת"א. כפר־סבא ניצחה את יריבתה בסיבוב הראשון — 0:2 בחוץ. בשני, בכפר־סבא, תיקו 1:1. מחר יהיה המאבק שקול. ישפוטו עמית קליין.

הפליי־אוף העליון

.1	הפועל ת"א	28	21"35	52
.2	מכבי נתניה	28	31"45	49
.3	שמשון ת"א	28	26"33	44
.4	הפ. כפר־סבא	28	25"31	44
.5	הפ. באר־שבע	28	17"25	42
.6	הפועל פ"ת	28	35"37	39
.7	בית"ר ת"א	28	27"34	37
.8	הפועל חולון	28	27"27	34

משחקי השבת
● מכבי נתניה — הפועל חולון.
● שמשון ת"א — הפועל ת"א.
● הפ. כפר־סבא — בית"ר ת"א.
● הפו. פ"ת — הפ. באר־שבע.

חוסר מתח בפליי־אוף התחתון

משחקי הפליי־אוף התחתון יתנהלו בעצלתיים. הקבוצות איבדו כל עניין לאחר שכבר נקבעו שתי היורדות: מכבי פ"ת והפועל לוד.

המשחק המעניין בין השלושה יהיה מחר בין קבוצות בית"ר ירושלים ומכבי חיפה (5). בעבר היו ההתמודדויות בין שתי הקבוצות מאבקי־שיא. הפעם, המשחק חסר תועלת. ישפטו רחמים רינצ'י.

שתי היורדות ישחקו בחוץ: מכבי פ"ת תתמודד בשכונת־התקוה נגד בני־יהודה ת"א (שופט: יוסף שועי) והפועל לוד תשחק ברמת־גן נגד מכבי ת"א (שופט: בר־חמר).

הפליי־אוף התחתון

.9	מכבי חיפה	28	31"38	38
.10	בית"ר יים	28	37"34	36
.11	בני־יהודה	28	22"24	35
.12	מכבי ת"א	28	30"39	33
.13	הפועל לוד	28	58"16	18
.14	מכבי פ"ת	28	46"16	14

נבחרת הנוער כשלה בבואנוס־איירס 2:0

אחרי ההפסד לארגנטינה מוכרחים לנצח את פרו

שרות „על המשמר"

נבחרת הנוער של ישראל בכדורגל נוצחה אתמול לפנות־בוקר בבואנוס־איירס ע"י נבחרת ארגנטינה, המארחת את טורניר קדם אליפות העולם לנוער — 2:0, במשחק סוער ומתוח.

השופט מקוסטה־ריקה לא הצליח להשתלט על אירועי המשחק, שהופסק וחודש שלוש פעמים. בקבוקים ושאר חפצים נזרקו מדי פעם ע"י 7000 הצופים המשולהבים. הוא הובהל לבית־החולים, נוצעו לו 11 תפרים ורגלו גובסה, הוא כבר סיים את הטורניר.

קשר הנבחרת־הישראלית, רואי חורי, נפצע כבר בתחילת המשחק.

שחקני ישראל ניסו לסיים את המחצית הראשונה ללא ספיגת שער, אך חמש דקות להפסקה כבש הארגנטינאי הרנגרס שער יתרון למארחים — 0:1.

בדקה ה־68 הוסיף טומיאונה שער שני לארגנטינה — 0:2.

בסיום המשחק אמר המאמן הישראלי שלמה שרף: „בתכנית שלנו לא נכלל נצחון על ארגנטינה. מטרתנו היתה לסיים במקום השני. אנו חייבים לנצח את פרו. (המשחק מחר לפנות־בוקר). אם נפסיד סיכויינו יפותרו".

תוצאות נוספות: צ'ילה — ונצואלה 1:2 (לצ'ילה הבקיעו: סילווה — 33 ופלורס — 49; לונצואלה: ריבאס — 29); פאראגוואי — פרו 0:2 (קאורה — 57 ואובלאר — 89).

ראה ספורט בעמוד 22

הטבלה

.1	ארגנטינה	2	0"3	4
.2	צ'ילה	2	2"3	3
.3	פאראגוואי	2	1"2	2
.4	ישראל	2	2"1	2
.5	פרו	2	3"1	1
.6	ונצואלה	2	3"1	0

זוהר כהן קבע שיא עולמי

אברהם תשובה

השחיין העיוור זוהר כהן, חבר „בית הלוחם" באסקה, קבע שיא עולמי חדש במשחה ל־50 מטר חזה, משעבר את המרחק בזמן של 37.44 שניות. השיא של זוהר הושג באליפות־הנכים לנכים בשחיה, שנערכה בבריכת מכון וינגייט.

זו הפעם השנייה שזוהר כהן מצליח לשבור שיא בין־לאומי תוך כחודש ימים.

רוני בולוטין זכה בשני מקומות ראשונים כשניצח במשחים ב־100 מטר דולפין וב־100 מטר חתירה. מצטיין נוסף היה גיל סלה, שהגיע ראשון במשחים ל־50 מטר חתירה וב־50 מטר גב.

● הונגריה ניצחה את אירלנד — 1:3 (0:2), בטורניר הקדם־אולימפי בכדורגל, אך מצבה עתה למעורת שבריה כדי להעפיל לגמר בסיאול.

הפועל ירושלים — מחר בגוב־האריות בטבריה

● ארצית

המאבק העיקרי בפליי־העליון בליגה הארצית בכדורגל, מחזור 3, ייערך מחר ב־5 בטבריה, כאשר קבוצת הפועל טבריה, השלישית בטבלה, השואפת לעלות ללאומית, תארח את מובילת הטבלה, הפועל ירושלים.

עבור הטבריינים יהיה זה מאבק של „להיות או לחדול". הם ישתדלו לנצל את מגרשם ולהפתיע את שחקני הבירה, כמו בסיבוב הראשון בליגה — 0:3 (במשחק הגומלין ניצחה הפועל ירושלים — 2:3). חניכיו של המאמן שייע פייגנבוים מירושלים יהיו מרוצים גם מתוצאת תיקו. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

השנייה בטבלה, הפועל חיפה, המפגרת ב־5 נקודות אחרי הפועל ירושלים ומקדימה בשתי נקודות את הפועל טבריה, תעשה מאמץ לנצל את ביתיותה בקרית־חיים, ולגבור על הפועל יהוד. ישפוט: בני כהן.

בשני משחקים נוספים בפליי־אוף העליון תארח הפועל חדרה את הפועל רמת־גן, ובאבנה תשתדל מכבי יבנה לגבור על מכבי שעריים. כל ארבע המתמודדות רחוקות משלוש הראשונות בטבלה.

בפליי־אוף התחתון יהיה „שמח". חמש משש הקבוצות עדיין בסכנת ירידה. מכבי יפו, היחידה שיצאה ממעגל הסכנה, תשחק מחר בחולון, נגד הפועל בת־ים; הכח רמת־גן תארח בווינגייט את הפועל עכו, ובנתניה יתעמתו שתי קבוצות, לכל אחת מהן 27 נקודות, בית"ר נתניה ומכבי רמת־עמידר.

התחלות כל המשחקים ב־5 אחה"צ.

הפליי־אוף העליון

1.	הפועל י־ם	28	29־53	61
2.	הפועל חיפה	28	17־29	56
3.	הפועל טבריה	28	38־59	54
4.	מכבי יבנה	28	25־31	46
5.	הפועל חדרה	28	39־46	40
6.	מכבי שעריים	28	37־36	39
7.	הפועל ר"ג	28	31־27	37
8.	הפועל יהוד	28	41־38	33

הפליי־אוף התחתון

9.	מכבי יפו	28	28־29	37
10.	הכח רמת־גן	28	32־26	30
11.	הפועל בת־ים	28	34־27	28
12.	בית"ר נתניה	28	39־25	27
13.	מכבי עמידר	28	40־26	27
14.	הפועל עכו	28	43־21	21

גביע אייל ברמות־מנשה

קבוצות הכדורגל של הפועל אייל רמות־מנשה והפועל אפיקים יתמודדו מחר ב־4.30 אחה"צ ברמות־מנשה על גביע לזכרו של אייל שפירא.

המפעל נערך בפעם השביעית.

● קבוצת הכדורגל של בית"ר ת"א גברה אתמול, במשחק לזכרו של נתן פנץ ז"ל, על בית"ר ירושלים — 1:2 (1:0). דוד לביא כבש את שני השערים לבית"ר ת"א (אחד בבעיטת־11), ומחק יתרון של בית"ר ירושלים, מרגלי מאיר קרוש. המשחק היה בת"א.

● קבוצת נוטינגהאם־פורסט עלתה לסיבוב השלישי בליגה האנגלית בכדורגל, לאחר שניצחה במשחק־השלמה את נוריץ' — 0:2. נוטינגהאם שיפרה את מיקומה בטבלה כשעלתה למקום ה־13 בעקבות נצחון על לוטון — 1:2.

● ליגה א'

הפועל ראשל"צ — בית"ר רמלה, בקרב מכריע בדרום

קבוצת הפועל ראשל"צ תארח מחר, במחזור ה־29, הלפני אחרון, בליגה א', דרום, בכדורגל, בקרב־תעליה, את בית"ר רמלה, לה נקודה עודפת על המארחים מראשל"צ.

הפועל ראשל"צ חייבת לנצח כדי לעלות לפסיגה, שלבית"ר רמלה יספיק תיקו, כמו בסיבוב הראשון — 0:0.

שאר המשחקים בדרום: הפועל אזור — הפועל קרית־אונו (2:0); הפועל קרית־מלאכי — מכבי הרצליה (0:0); הפועל רמלה — הפועל מרמורק (3:1); הפועל בית־שמש — מכבי קרית־גת (1:0); הפועל אור־יהודה — הפועל אשדוד (0:1); הפועל רימונה — לורוס חולון (0:2); הפועל רמת־השרון — הפועל אשקלון (1:1).

המובילה הצפונית, הפועל בית־שאן, תתמודד מחר בקרית־אתא, נגד קבוצת הפועל המקומית מהתחתית (0:0). השנייה, מכבי טמרה, תארח את מכבי עוספיה (3:3).

שאר המשחקים בצפון: הפועל בני־נצרת — בית"ר חיפה (2:0); הפועל רעננה — הפועל קרית־שמונה (1:0); מכבי עפולה — בית"ר נהריה (0:2); הפועל טירה — הפועל בני־טמרה (0:3); הפועל טירת־הכרמל — מכבי חדרה (0:0); הפועל טייבה — מכבי אח"י נצרת (1:0).

בית־שאן וטמרה: 6 משחקי ראדיוס

קבוצות הכדורגל של הפועל בית־שאן ומכבי טמרה ספגו שלושה עונשים כבדים מועדת המשמעת של ההתאחדות לכדורגל.

שתי הקבוצות, שהתמודדו בשבוע שעבר, נענשו בקיום שישה משחקי ראדיוס, ללא קהל, וכל אחת נקנסה בסך של 3000 שקל. תוצאת המשחק — 0:0 — נותרה בעינה.

שחקני בית־שאן, אורי אלבז ויונה וילפת, הורחקו ל־4 משחקי ליגה. שוער מכבי טמרה, מוניר עזאם העצור עדיין במשטרת בית־שאן, נענש בהפסקת פעילות לשני משחקים.

● ליגה אנגלית

נעילה

הליגה האנגלית בכדורגל תינעל מחר. צ'לסי תארח את צ'רלטון והיא חייבת לנצח כדי להישאר בליגה הראשונה, בעוד שצ'רלטון תיאבק על תיקו מאחר שלה הפרש שערים עדיף. אתה מהן תופיע במשחקי הפליי־אוף עם שלוש קבוצות מהליגה השנייה שירודו במקו־מות 3־5. המנצחת ברביעייה זו תשחק בעונה הבאה בליגה הראשונה.

מילוול הלונדונית כבר עלתה. השנייה תהיה, כנראה, מידלסברו.

שאר המשחקים בליגה הראשונה: קובנטרי — קווינס־פארק; אברטון — ארסנל; מנצ'סטר־יונייטד — פורטסמות; ניוקאסל — ווסטהאם; נוריץ' — וימבלדון; נוטינגהאם — אוקספורד; שפילד — ליברפול; טוטנהאם — דרבי; סאותהמפטון — לוטון.

● בסקוטלנד: סלטיק (אלופה) — דנפרמלין (יורדת); אברדין — מאדרוול; דנדי־יונייטד — האטס; סאלקירק — ריינג'רס.

● הליגה הגרמנית

מחר: קלן — ברמן

המשחק המרכזי מחר בבונדס־ליגה יהיה בקלן כאשר הקבוצה המקומית תארח את האלופה החדשה, ורדר ברמן.

שאר המשחקים: אורדינגן — באיירן מינכן; שטוטגרט — דורטמונד; המבורג — לברקוזן; שאלקה — פרנקפורט; האנובר — מנשנגלדבך; קארלסרוהה — נירנברג; קייזרסלאוטרן — המבורג; בוכום — מנהיים.

● יוהאן קרויף, כוכב הכדורגל ההולנדי לשעבר, שם קץ לתורשים רבים של ניחושים כאשר הודיע אמש כי הסכים לאמן את קבוצת ברצלונה הספרדית.

קרמר, קלודני ואילוז — במוקד התחרויות מחר

יצחק ויסהוף

האליפות הבין־לאומית הש־ניה באתלטיקה תחל מחר ב־7 בערב באיצטדיון בהדר־יוסף, בהשתתפות 30 אתלטים מחו"ל ובכירי האתלטים הישראלים, שינסו לשפר את הישגיהם.

תחרות תיפתח בריצת 110 מטר משוכות ובזריקת דיסקוס.

במוקד התחרות מחר תעמוד ריצת 1500 המטרים, ריצה שבו ינסה רב קרמר לנפץ את השיא הישראלי. את קרמר ימשכו לתוצאה טובה הבלגי ארי סטיבנס וההולנדי מירק בורונס.

ב־400 מטר תפגוש אורית קלודני את המערב־גרמניות, סוסיק ושלי. בריצת 100 מטר, גברים, ינסה איתי אילוז להתגבר על אישי של 10.20 (סקוטלנד), בעל שיא אישי של 10.40), וסיימון בורד מצפון־אירלנד (10.40).

התחרויות מחר: ● גברים: משו־כות, 400 מטר, משולשת, 1,500 מטר, 100 מטר. ● נשים: 100 משוכות, 400 מטר, 1,500 מטר ו־100 מטר.

התחרות תסתיים ביום ראשון.

אליפות ההתיישבות העובדת בקליעה

אליפות ההתיישבות העוב־דת בקליעה תיערך מחר ב־9 בבוקר במטווח האולימפי בהרצליה.

● התעמלות: אליפות הפועל בדרגות ב"ה' תתקיים היום ומחר ב־10 בבוקר באולם ברלין במכון וינגייט. גם בהתעמלות אומנותית יתקיימו תחרויות מקבילות.

● צעדות הכרמל, גזר ועמק חפר יתקיימו היום מחר.

ניו־יורק — בוסטון 100:109

קבוצת הכדורסל של ניו־יורק ניקס ניצחה אור לאתמול באיזור המזרחי בפליי־אוף של האן.בי.איי. את בוסטון־סלטיקס — 100:109, אולם בוסטון מוליכה 1:2 בתום שלושת המיפגשים ביניהן.

בוסטון זקוקה לנצחון נוסף כדי להעפיל לשלב הבא.

באותו איזור ניצחה מילווקי את אטלנטה — 115:123, אולם אטלנטה מוליכה — 1:2. וואשינגטון השוותה ל־1:1, בתום שני המיפגשים, לאחר שניצחה את דטרויט — 103:106.

● כדורסל

מכבי ת"א — שלישית

יוסף חבס

במשחק השלישי והמכריע על המקום הד־3 בפליי־אוף לנשים בכדורסל גברה אמש קבוצת מכבי ת"א על הפועל גבעת־חיים — 71:76 (50:39).

הירבו לקלוע למכבי ת"א: יניצקי 23, גיוסטר 17, לב 12 וקסטן 11. להפועל גבעת־חיים: גורדן 30, רימנס 17 ופונק 14.

שפטו צבי שגב ופנחס משה, לעיני 50 צופים, באולם בכפר־הירוק.

● ניר רבליס ועמי נאווי, שני כדורסלני מכבי רמת־גן, הורחקו אתמול ע"י ועדת המשמעת לשני משחקים על־תנאי למשך שנה, לאחר שהוצאו במשחק קבוצתם בכפר־גלעדי לפני עשרה ימים.

בקר רוצה להיות שחקן קולנוע

אלוף הטניס של מערב־גרמניה, בוריס בקר, שואף להיות שחקן קולנוע. נראה שהוא מקנא בשחקן החודי ויזאי אמריטראג', שהופיע בזמנו בסרט של ג'ימס בונד. „אני זקוק לתמריצים, ותמיד התעניינתי באמנות" — אמר בקר, המשתתף בהמבורג באליפות הטניס הפתוחה של העיר. בקר זכה פעמיים בתואר וימבלדון.

מפיק הסרטים המערב־גרמני הורסט ונדלאנדט „תפס את הכדור במעופו", והציע לבוריס תפקיד באחד מסרטיו הבאים. סרט זה אמור להיות מוקרן החל מיולי 1989.

שני מחזורים בטניס

שני מחזורים בליגת הלאו־מית בטניס, יערכו היום ומחר.

● היום ב־3: מכבי עמוס הצפון ת"א — הפועל צהלה; הפועל עמוס ת"א — אס"א ת"א; מכבי גלעד הצפון ת"א — מכבי רחובות; מכבי נתניה — הפועל יהושע ת"א; הכרמל חיפה — מכבי אבא ת"א.

● בשבת ב־10: אס"א ת"א — הפועל צהלה; מכבי אבא ת"א — מכבי עמוס הצפון ת"א; הכרמל חיפה — הפועל יהושע ת"א; נתניה — מכבי גלעד הצפון ת"א; עמוס ת"א — מכבי רחובות.

שוטרים שהסתייעו ברימוני־הדף שמו קץ לשביתה בקראקוב

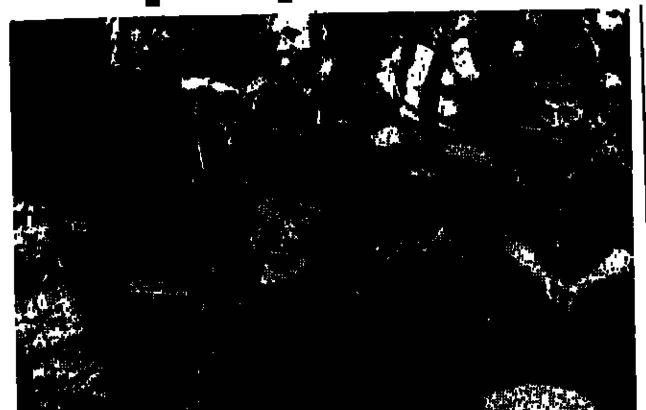

מנהיגי השובתים במספנות בגדאנסק ממתינים בחדר האוכל לפשיטה הצפויה של כוחות הביטחון הפולנים לאחר שאתמול השתלטו על מפעלי הפלדה „לנין" בקרקוב (תצלום: אי. פי.)

רויטר, סי"ץ

ורשה. — שוטרים שהפעילו רימוני הדף הסתערו אתמול לפנות בוקר על מפעל פלדה גדול בקרקוב, „נובה הוטה", עצרו כמה ממנהיגי השביתה של „סולידאריות", ושמו קץ לשביתה שנמשכה עשרת ימים.

דובר הממשלה אמר, כי איש לא נפגע בפעולה שהיתה בשעה 0200 לפנות בוקר. פועלים, שנמלטו מהמפעל סיפרו לכתבים, כי שוטרים או חיילים מהיחידה ללוחמה בטירור פרצו את השער הראשי של המפעל באמצעות רכב, לאחר מכן הפעילו רימוני הדף וגז מדמיע כדי לאלץ את מנהיגי השביתה לצאת מה־בניינים.

הפועלים בחצר אולצו לכרוע ברך ולחתום על התחייבות כי יחדשו את העבודה, בעוד שחברי ועדת השביתה מטעם „סולידאריות", נלקחו לחקירה במטה המשטרה.

דובר הממשלה אמר, כי לא היתה אלימות. כאשר השוטרים נכנסו, מחו אחרים מהפועלים כפיים משום שרצו לחדש את עבודתם".

העימות בין „סולידאריות" לבין הממשל הקומוניסטי של הגנרל יארוזלסקי היה האלים ביותר מאז רצמבר 1981, כאשר הממשלה הכריזה על מצב צבאי והוציאה כוחות לרחובות כדי לרכא את האיגוד המקצועי העצמאי.

בגדאנסק, שם הטילה המשטרה מצור על מספנות „לנין", אמר לך ואלנסה, חתן פרס נובל לשלום, כי הוא יישאר עם השובתים עד הסוף. „אני אהיה האחרון שיעזוב את המספנה. אני משוכנע כי תביעותינו צודקות".

הוא האשים את הממשלה, כי היא הורסת את המדינה... הם אינם מסוגלים לעשות משהו אחר. אינני מאמין עוד בשורת התגיון שלהם".

כתבי סוכנויות הידיעות מסרו מגדאנסק, כי המשטרה הוציאה תלמידים מבית ספר למוסיקה במרחק של 300 מטר משערי המספנה, כנראה מתוך כוונה להסתער על המספנות. הסטודנטים נצטוו שלא לבוא לבית הספר ביומיים הקרובים.

המשבר החריף שפרץ בפולין לא עורר תגובות פומביות רבות אצל שכנותיה הקומוניסטיות, אם כי דיפלומטים מערביים סבורים, כי הוא עשוי לחזק את ידי השמרנים.

עם זה ציין אחד הדיפלומטים, כי פולין, בעלת כנסיה קאתולית עצמאית, חקלאים פרטיים ותנועת פועלים מיליטנטית, נחשבת מקרה מיוחד במדינות הקומוניסטיות.

מסוקים „קטפו" ניצולים מ„מגדל לוהט"

הלהבות בבניין רב הקומות אנג'לס פרצו בקומה ה־62. כבאים תארו את הדליקה כחמורה ביותר בתולדות העיר. בדליקה ניספה אדם אחד ו־31 נפצעו (תצלום: אי. פי.)

רויטר

לוס אנגלס. — מסוקים „קטפו" בלילה 12 בני אדם מגג הבניין הגבוה ביותר בלוס אנג'לס, בשעה שדליקה גדולה כילתה ארבע קומות של גורד השחקים. אדם אחד נהרג בדליקה.

31 בני אדם, שרובם סבלו משאיפת עשן, נפגעו. מצבם של שניים הוא קריטי. גופתו של גבר אחד נמצאה במעלית בקומה ה־12, שם כנראה פרצה הדליקה. בסצינה המזכירה את הסרט „המגדל הלוהט", פרצו להבות מתוך חלונות של בניין „באנקורפ" בן 62 קומות, והאירו את השמיים במרכז הפיננסי של העיר.

החום העז פוצץ עשרות חלונות ושברי הזכוכית ירדו כגשם על המדרכה. מפקד הכבאים מסר, כי „האש בערה בחום של 930 מעלות צלזיוס, והפכה את המים מתוך הזרנוקים לקיטור. הכניסה לבניין היתה כמו כניסה לכבשן. אינני יודע איך עשינו זאת, אך הצלחנו לכבות את הדליקה".

בכיבוי השתתפו 270 כבאים, שנעזרו בארבעה מסו־קים ואנשי רפואה. הפעולה נמשכה שעתיים ו־20 דקות.

בבניין היו כ־40 איש, רובם פועלי נקיון, שהצליחו להימלט. האש היתה עלולה לגרום לאסון אולם מאות עובדי המשרדים כבר סיימו את עבודתם כאשר פרצה השריפה. (תצלום: אי.פי)

הסכם סובייטי־אוסטרלי יסייע למסורבי עלייה

אירגונים יהודיים באוסטרליה מסרו אתמול כי הם אולי יהיו מסוגלים לכונן קשרים הדוקים יותר עם „מסורבים" סובייטיים, על פי הסכם העומד להיחתם בין מוסקווה וקנברה.

ההסכם על קשרי אנוש, שייחתם כנראה ביוני, נועד לאפשר ביקורים הדדיים בשתי המדינות, מצד אנשים פרטיים, ארגונים דתיים וארגונים לא־ממשלתיים.

ההסכם המוצע אינו מכיר את ה„מסורבים", מסרה דוברת של ההסתדרות הציונית האוסטרלית לכתב רויטר.

בית הכנסת היחיד באלג'יריה חולל ונבזז

סי"ץ

אלג'יר. — בית הכנסת של אלג'יר, היחיד הפועל באלג'־יריה, חולל ונבזז בידי אלמונים שניסו גם להציתו — נודע מהליגה האלג'ירית לזכויות האדם.

חילול בית הכנסת נתגלה אתמול ע"י ראשי הקהילה היהו־דית, שריוזתו על נזקים חמורים. הם מסרו כי „ספרי תורה נקרעו, סידורי תפילה הושחתו וטליתות הוכתמו, וכל הרהיטים נהרסו בשיטתיות".

הליגה האלג'ירית לזכויות האדם הוקיעה בחריפות את מע־שי הבריונות, ודרשה בכל תוקף מהשלטונות לעשות הכל כדי לעצור ולהעמיד לדין את מבצעי המעשה.

בית הכנסת של אלג'יר, השו־כן בשכונת באב אל ואד, נבזז לראשונה ב־1975. באלג'יריה יש כ־400 יהודים, מחציתם באלג'יר ובסביבתה.

טלקס

● 100 אלף בהילולת ל"ג בעומר במירון

למעלה מ־100 אלף איש חגגו אתמול את ל"ג בעומר על הר מירון. כוחות גדולים של המשטרה ומשמר־הגבול שהיו במקום טיפלו במספר הפרות סדר.

במקום הוקמו מאות דוכנים בהם נמכרו מוצרי מזון, בגדים, משחקים, קלטות וברכות של הבאבא סאלי. כן התקיימו משחקי מזל והימורים, למרות הנוכחות הגדולה של המשטרה.

שלשום בלילה הופיעו במקום להקות בידור והושמעה מוסיקה מודרנית, לרבות רוק.

למקום הגיעו גם פוליטיקאים רבים ואולם המפד"ל זכה לפופולריות רבה.

החגיגות החלו בתהלוכה המסורתית של ספר התורה, המתקיימת זה 150 שנה ברציפות, מהר מירון לביתה של משפחת אבו בצפת. **יהודה צור**

● קידר, שוחטוביץ' וניר — זוכי המירוץ באשקלון

במרוץ המכוניות השני הוענה במסלול תראלי קרוס באשקלון זכה במקום הראשון בקבוצת המכוניות של 1600 סמ"ק אלון קידר, אחריו יאיר לוי והשלישי אחוד לביא. בקבוצת ה־1300 סמ"ק הראשון היה רמי שוחטוביץ' השני חיים רווה, ובמקום השלישי דורון גלנט. בקבוצת 1000 סמ"ק במקום הראשון זכה ניר ירון אחריו האישה היחידה במרוץ שרון אבר, במקום השלישי יאיר פראן. (שע"ח)

הסתדרות השומר הצעיר

ההנהגה הראשית

לכל המשלחות חזקו! הגעה לבי"ס משלחת ביום א' ה־8.5.88: יבשעה 08:45 באגד חדרה (קו 63 שיוצא בדיוק בשעה זו).

★ על כולם להגיע בזמן.

★ נא לזכור להביא: כלי כתיבה, שעונים מעוררים, מצעים וכלי נגינה (לערבי חווי).

★ מדריכי כיתות י' מתבקשים להביא ציוד לטיול של כמה שעות

חזק ואמץ!

מחלקת צופיות

מחלקת חינוך

כינוס עולי „השומר הצעיר" באמריקה הלטינית

יער בן־שמן, שבת 14.5 לנאמנים בקיבוצים.

שעת הריכוז ביערו 10 בבוקר. לפרסם בהתאם את שעת היציאה בדפי ההרשמה.

ישיבת חמצה. ביום א' הקרוב בהנהגה העליונה, בשעה 9 בבוקר. השתתפות חובה.

פלקטים שלנו והומר הסברה נמצאים בתאי הדואר של הקיבוצים בקיבוץ הארצי דאגו לקבלם.

מידע ותקשורת דרושים בכל שעות היום והערב, אצל מרדכי קילמן, רבדים טל' 08־591063 שלוחה 5215.

בפעם הראשונה בתולדות המדינה מורשע שופט במשפט פלילי

3000 ש"ח קנס לשופט אהרון כהן לאחר שהורשע בעבירה של גילוי בהפרת חובה

הודה במסגרת עיסקת טיעון כי גילה לפלאי את דבר החקירה הסמויה שניהלה נגדו המשטרה ● עבירה חמורה יותר — הפרת אמונים — וסעיף נוסף — השפעה לא הוגנת על הליך שיפוטי — נמחקו מכתב־האישום ● הודיע כי יפרוש לגימלאות ולא ישוב לכהן בכס השיפוט

עתי"ם

שלושת שופטי בית־המשפט המחוזי בירושלים הטילו אמש 3000 שקלים קנס על סגן נשיא בית־משפט השלום בתל־אביב והמרכז, אהרון כהן, שהורשע בשעות הבוקר בעבירה של גילוי בהפרת חובה.

כהן הודה והורשע בעבירה זו לאחר שחתם באמצעות פרקליטו, עורך־הדין אורי סלונים וגיורא אורית, על עיסקת טיעון עם התובעת, עורכת־הדין הלנה ביילין.

בגזר־דינם מציינים השופטים, צבי טל, שלום ברנר ושמואל פינקלמן, כי מצד אחד, מצווה הרשות השופטת לדקדק עם עצמה כחוט השערה, אך מצד שני, אין מדובר בעבירה של שחיתות, או קבלת שלמונים. „אילו עמד בפנינו עובד ציבור, שאינו שופט, ושזו מעידתו הראשונה, לא היינו גוזרים עליו מאסר כלל. יש להחמיר עם שופט יותר מכל אדם, ולכן אנו גוזרים עליו 3000 שקלים קנס".

פליטת פה אומללה

השופטים ציינו, כי העבירה של גילוי בהפרת חובה אינה מתייחסת באופן מיוחד לשופט והיא חלה גם על עובדי ציבור אחרים. לדבריהם, סעיף זה בחוק הפלילי אינו דורש כוונה פלילית מפורשת, ולכן אין לומר שלשופט כהן היה רצון מראש לפגוע בחקירה המשטרתית, שנוהלה נגד אברהם פלאי, מוכיר בית המשפט לתעבורה בתל־אביב.

השופטים העירו, כי למרות שהשופט כהן לא אמר דברים לפני מתן גזר־הדין, הרי שהם מאמינים שמדובר בפליטת פה אומללה.

כהן גילה לפלאי את דבר החקירה הסמויה שניהלה נגדו המשטרה, כשהורמן למזכיר בית־המשפט לתעבורה, כדי לברר פרטים על דו"חות שנרשמו נגדו. בעקבות עיסקת הטיעון הורידה התובעת הלנה ביילין מסעיף האישום הזה את העבירה החמורה יותר של הפרת אמונים.

השופטים החליטו כי הקנס שהוטל על השופט כהן ישולם על ידו עד ליום כ' הקרוב. הם העניקו לו זכות ערעור על פסק דינם, אך ככל הידוע, לא ינצל כהן את זכותו זו. פרקליטיו הודיעו בבוקר בעת הטיעון לעונש שנשאו בבית המשפט, כי הוא הודיע כבר על פרישתו לגימלאות ולא ישוב לכהן בכס השיפוט.

סיטואציה טראגית

עו"ד סלונים ואורית אמרו, כי מדובר בעובר ציבור שמילא את תפקידו השיפוטי באמונה, במשך 13 השנים האחרונות. הסניגורים הדגי־שו כי המעמד שבו יש לגזור את דינו של שופט במשפט פלילי בפעם הראשונה בתולדות המשפט בישראל, הוא מעמד קשה שבעתיים לסניגוריה וכפל שבעתיים לנאשם עצמו. הם ביקשו מהשופטים לכתוב את פסק הדין במלים המתאימות לסיטואציה הטראגית שאליה נקלע השופט כהן, שביצע עבירה שאין בה פגם אישי הנוגע ליושרו, או למוסר שלו. „זו שגגה שהביאה אותו לנפילה הקשה ביותר שבה אדם יכול להגיע במקרים שכאלה". גם השופ־טים ציינו בפסק־דינם את עומק הנפילה הזו.

התובעת, עו"ד הלנה ביילין, הזכירה גם היא את המעמד הקשה וביקשה להטיל על השופט כהן עונש הולם. היא הבהירה שהתביעה אינה דורשת מאסר וגם מאסר על תנאי אינו עונש מתאים במקרה כזה. למרות זאת הדגישה ביילין את חומרת העבירה שביצע השופט כהן.

לפני שהורשע בדין החליטה התביעה למחוק סעיף אישום נוסף שבו הואשם כהן בהשפעה לא הוגנת על הליך שיפוטי. מדובר בפרשה שבה הגיש לבית־המשפט לתעבורה בתל־אביב בקשה לביטול קנס שהוטל עליו על עבירת תנועה שביצע — נהיגה ללא רשיונות.

בפלילים

חשוד בגניבת רכב נורה במהלך מרדף

זהבה מזום

צעיר בן 19 תושב לוד החשוד בגניבת רכב נורה אתמול בלילה בגבו על־ידי שוטר ממרחב השפלה במהלך מרדף. הפצוע מאושפז במצב קשה בביה"ח תל השומר והמשטרה מינתה קצין בודק לבדיקת נסיבות הירי. חשוד נוסף הצליח להימלט.

הצעיר נורה סמוך למושב זיתן לאחר ששוטרי סיור הבחינו במכונית חשודה כגנובה בה נסע בחברת סאלח אבו־סאלוק, תושב לוד שנמלט לפני כחודש ממעצרו מתחנת לוד וכשבוע לאחר מכן הצליח להימלט פעם נוספת מידי השוטרים.

השוטרים פתחו במרדף אחריהם וכאשר חסמו את דרכם של החשודים הם ירדו לתעלה, נטשו את הרכב והחלו לברוח. אחד השוטרים ירה יריית אזהרה באוויר ולאחר מכן ירה לכיוון החשודים ופצע אחד מהם. אבו־סאלוק הצליח להימלט פעם נוספת.

מפעילי קזינו במלון פאלס הורשעו ונקנסו

זהבה מזום

שלושת הנאשמים בניהול קזינו בלתי־חוקי במלון פאלס בתל־אביב, שנעצרו בעת פשיטת המשטרה על המקום ב־22.2.87, הורשעו על פי הודאתם בבית המשפט בת"א.

על מנהל הקזינו, הרצל ג'רבי בן 35 מרמלה, הוטל קנס של 6000 ש"ח וכן תשעה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים.

על שותפו לניהול, אליהו חזק בן 26 מלוד, הוטל קנס בסך 1,000 ש"ח וכן התחייבות כספית בסך 4,000 ש"ח שלא יעבור את העבירות שיוחסו לו במשך שלוש שנים.

על האחראי להפעלת משחקי הבלק ג'ק בקזינו, אשר בר־כהן בן 36, הוטל קנס בסך 2,500 ש"ח וכן התחייבות ע"ס 7,500 ש"ח שלא ינהל משחקים אסורים.

בהחליטו להרשיע את הנאשמים דחה השופט אבי זוי־אב את חוות הדעת המשפטיות לפיהן ניתן לקיים משחקי הימורים במועדוני חברים סגורים אם הם נערכים למטרות שעשוע ולא לשם גריפת רווחים.

מואשם בהכאת אשתו בכל חלקי גופה

זאב אמיב

לבית־המשפט המחוזי בחיפה הוגש אתמול כתב־אישום נגד שמואל גור מקרית־ים בו הוא מואשם בהכאת אשתו בכל חלקי־גופה.

התובעת, עינה בניליו, טוענת בכתב־האישום, כי הנאשם היכה ותבט באשתו בכל כוחותיו ולא חדל עד שהיא נפלה על הרצפה מתבוססת בדמה. כתוצאה מכך נפצעה האשה בגולגולתה, בחזה ובידיה.

התובעת מאשימה אותו בחבלה בנסיבות מחמירות.

עיסקת הטיעון לא סייעה למיידי אבנים מאום־אל־פחם

התביעה ביקשה מאסר על תנאי ● השופט גזר שנה וחצי בפועל ● המחוזי הפחית לאחר ערעור ל־9 חודשים

זאב אמיב

[illegible]

הוא גזר עליהם 18 חודשי מאסר בפועל ו־18 חודשי מאסר על־תנאי ואף הטיל עליהם התחייבות כספית לפיה ישלמו למדינה 15 אלף שקלים אם יעברו עבירה דומה במשך שנתיים.

השופט טל שחר נימק את החלטתו בכך שהעונש הקל שהוצע במסגרת עיסקת הטיעון אינו מתיישב עם חומרתן של העבירות בהן הורשעו הנאשמים.

הנאשמים ערערו על החלטת בית־משפט השלום בפני בית־המשפט המחוזי בחיפה. התובעת, עו"ד נוגה זוהביה, צנודה, בהחלטת שופט השלום וגם שלושת השופטים שישבו בהרכב הערעורים החליטו שלא לכבד את עיסקת הטיעון, יחד עם זאת הם הקלו בעונשם וקבעו כי הנאשמים ירצו רק תשעה חודשי מאסר בפועל ותשעה חודשי מאסר על תנאי [illegible] את ההתחייבות הכספית.

מניות הנפט עלו ב־11.6% השבוע

אלחנן הורוביץ

מדד המניות הכללי עלה אתמול ב־0.79%, בעוד שהמניות התעשייתיות עלו ב־2.08% ומניות המסחר ירדו ב־0.03% בממוצע. העלייה הגדולה ביותר היתה אתמול במניות חיפושי נפט וגז, שעלו ב־4.02%. בסיכום השבועי עלו המניות התעשייתיות ב־4.58% ומניות המסחר עלו ב־0.3%. לשיא של 11.65% הגיעו השבוע העליות של מניות חיפושי נפט וגז.

גלגלי הבורסה

הציפיות לביקושים ולעליות שערים התחזקו בהשפעת הידיעה, שביקושי הציבור לשתי הסדרות של הצמודים הסתכמו אתמול בסכום גדול פי־חמישה ויותר („יותר מ־400 מיליון ש"ח"). מזה שבנק ישראל הציע לציבור. תשובות שונות ניתנו על השאלה לאן יורמו מאות מיליוני ש"ח אלה.

העליות הבולטות ביותר במניות התעשייתיות היו ב־%: מ.ת.מ. אופ' 2 (31.6), מאגרי בניה 1.0 (15.0), ים סוף אופ' 1 (11.8), איתי"ם אופ' 1 (11.7). ב־10% עלו דלק חיפושי נפט, לאומי תעש', לאומי משכנת', ת.ג.ל. והפניקס. לעומתן נרשמה רק ירידת שער אחת ב־10% (של לומיר 5).

במניות התעשייתיות הסתכמו הביקושים ב־8 מיליוני ש"ח וההיצעים — ב־1.3 מיליון ש"ח. מכל שעריהן עלו 55%, ירדו 11% ו־34% נשארו בלי שינוי. המחזור בהן עלה ל־12 מיליון ש"ח.

במניות המסחר הסתכמו הביקושים ב־1.1 מיליון ש"ח וההיצעים בהן — ב־1.3 מיליון ש"ח. משעריהן עלו 7, 5 ירדו ו־11 נשארו בלי שינוי. המחזור בהן התקרב ל־2.5 מיליון ש"ח.

בשוק המניות כולו עלו 238 שערים, לעומת 51 שירדו ו־152 שנשארו בלי שינוי.

ב־538 מיליון ש"ח הסתכמו הזמנות הציבור ל־2 הסדרות של איגרות החוב הצמודות למדד, שבנק ישראל הציע אתמול לציבור בערך נקוב כולו של 100 מיליון ש"ח. מזה עלו ההזמנות ל־248 מיליון ש"ח בסוג „שגיא", שבנק ישראל הציע בערך נקוב של 30 מיליון ש"ח ל־6 שנים במחיר המינימום של 96%. אג"ח מסוג זה נמכרו ב־102% מע"נ. לאג"ח מסוג „גליל", שהוצעו ל־17 שנים במחיר המינימום של 83% מע"נ בערך נקוב של 70 מיליון ש"ח, נתקבלו הזמנות בסך 290 מיליון ש"ח ונמכרו ב־96.5% מע"נ.

בשוק איגרות החוב עלה אתמול המדד הכללי ב־0.12% (מתחילת השנה עלו הממשלתיות ב־8.75% ושל הקונצרנים — ב־7.86%). הצמודות למדד עלו ב־8.9% מתחילת השנה וב־0.12% אתמול. הצמודות לדולר מסוג „רמון" עלו אתמול ב־0.22% וב־8.17% מתחילת השנה. בצמודות לדולר היתה אתמול יציבות, אחרי שעלו מתחילת השנה ב־6.26%.

במילוות קצר מועד נעו התשואות השנתיות בין 14.75% ל־17.3%, תוך מחזור קטן יחסית של 3.8 מיליון ש"ח.

של המטבעות ירד אתמול ב־0.09% ל־1.7175 ש"ח ושער הדולר היציג ירד ב־0.16% ל־1.5679 ש"ח. דולר נוסעים לחו"ל — 1.858 ש"ח.

דולר שחור נע בין 1.65 ל־1.66 ש"ח.

במסחר רב־צדדי במניות לפני הצהריים, נרשמו 19 עליות שערים ואף לא ירידת שער אחת. המחזור בשלב מסחר זה התקרב ל־1.9 מיליון ש"ח.

במסחר במניות בשערים משתנים אחרי הצהריים עלו 29 שערים, לעומת רק 1 שנשאר בלי שינוי (של פולגת ב').

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 5.5.88

	יחידה	בנקנוטים קנייה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קנייה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.7071	1.7284	1.7175
דולר אמריקני	1	1.52	1.60	1.5583	1.5777	1.5679
מרק גרמני	1	0.91	0.96	0.9300	0.9416	0.9350
לירה סטרלינג	1	2.85	2.99	2.9035	2.9398	2.9243
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2732	0.2766	0.2749
ין יפאני	100	1.23	1.29	1.2521	1.2678	1.2592
גילדן הולנדי	1	0.81	0.85	0.8292	0.8396	0.8339
פרנק שווייצרי	1	1.10	1.15	1.1174	1.1314	1.1239
כתר שבדי	1	0.25	0.27	0.2655	0.2688	0.2668
כתר נורבגי	1	0.25	0.26	0.2527	0.2559	0.2543
כתר דני	1	0.24	0.25	0.2414	0.2444	0.2428
מרק פיני	1	0.38	0.40	0.3883	0.3932	0.3911
דולר קנדי	1	1.24	1.30	1.2643	1.2801	1.2703
דולר אוסטרלי	1	1.15	1.24	1.1909	1.2058	1.1983
ראנד דר' אפריקני	1	0.42	0.84	0.7037	0.7125	0.7081
פרנק בלגי	10	0.43	0.46	0.4437	0.4492	0.4471
שילינג אוסטרי	10	1.30	1.36	1.3221	1.3386	1.3303
לירה איטלקית	1,000	1.22	1.30	1.2477	1.2633	1.2554

לחברינו בינה זהבי אפרים שלומי ומשפחתם

תנחומים במות

האח

קיבוץ גזית